

Nya Mål 3

Övningsbok

Harriet Risérus
Margareta Lindström
Gunilla Serin

NATUR OCH KULTUR

Nya Mål 3

Övningsbok

Harriet Risérus • Margareta Lindström • Gunilla Serin

NATUR OCH KULTUR

Förord

Nya Mål 3 är ett läromedel som i första hand är tänkt för kurser i svenska som andraspråk inom den kommunala vuxenutbildningen och på stadiet efter svenska för invandrare (sfi). **Nya Mål 3** passar även för kurser på motsvarande nivå inom andra skolformer.

Denna övningsbok kan användas tillsammans med *läroboken* eller helt fristående. Det är framför allt ordövningarna som knyter an till texter i läroboken. Större delen av övningsboken består av grammatikövningar som inte är kopplade till läroboken. Paragrafnummer vid rubrikerna hänvisar till *Målgrammatiken*, en grundläggande grammatikbok som finns på många olika språk.

Övningsboken innehåller, liksom läroboken, 10 kapitel. Varje kapitel har följande rubriker:

Ord	Ordövningar med sidhänvisningar till läroboken.
Stavning	Regler och övningar.
Grammatik	Regler, förklaringar och övningar. Här ingår också en del repetition av moment som normalt har behandlats på lägre nivåer. I varje grammatikavsnitt ingår en övning på "svåra verb". Det är oregelbundna och starka verb som presenteras i alfabetisk ordning.
Ordbildning	Ordövningar som tränar förmågan att bilda släktord. Vissa övningar anknyter till ämnen som behandlas i läroboken.
Öva allt	Dessa övningar tar upp de flesta grammatiska moment. Svårighetsgraden ökar successivt från kapitel till kapitel. Övningarna består av sammanhängande texter som har formen av tidningsartiklar. På så sätt ges även tillfälle att träna tidningsspråk.

Man kan arbeta med övningsboken på flera olika sätt, delvis beroende på om man har tillgång till läroboken eller inte.

Ordövningarna blir lättast om man har texten i läroboken framför sig. Att orden förekommer i ett annat sammanhang i övningsboken förstärker inläringen. Man kan också börja med att göra övningen i övningsboken och först därefter läsa texten i läroboken. Det ger förståelse som underlättar arbetet med texten. Ordövningen kan också användas som repetition eller uppföljningsövning. Det går att göra ordövningen helt utan tillgång till läroboken.

Svårighetsgraden i övningarna under rubriken "Öva allt" ökar från kapitel till kapitel. Därför kan det vara klokt att börja med de första "Öva allt" för att träna in tekniken.

Andra övningar går att göra i följd eller ”hoppa” mellan. Alla behöver inte göra allt. Det går även utmärkt att bryta ut ett visst moment, t ex stavning, och arbeta mer koncentrerat med det.

Man kan variera svårighetsgraden på övningarna genom att göra dem muntligt eller skriftligt.

Flera övningar består av dialoger och ger därmed goda möjligheter att träna både uttal och prosodi.

De språkliga övningarna ger många tillfällen till diskussioner. Ibland kan också innehållet i en övning vara värt att diskutera. Varför gick det så? Vad hände sen? Man kan fortsätta en berättelse muntligt eller skriftligt, individuellt eller i grupp. Här finns underlag för fri skrivning och idéer till fördjupningsarbete.

Till övningsboken finns ett separat *facit*. Det kan användas för de övningar som inte behandlas på lektionerna och det kan också vara till god hjälp för den som studerar på egen hand. Till en del övningar ges alternativa förslag till lösningar i facit, men alla möjligheter finns inte med. Ibland är det bästa sättet att ta en diskussion i gruppen tillsammans med läraren.

Margareta Lindström • Harriet Risérus • Gunilla Serin

Innehåll

①

Ord 7
Stavning 9
En eller två konsonanter? 9
Grammatik 10
Ordföljd i huvudsatser 10
Substantivets pluraländelser 13
Bestämd och obestämd form
av substantiv 15
Tidsprepositioner 16
Svåra verb (*be-böra*) 20
Ordbildning 21
Öva allt 22

②

Ord 24
Stavning 25
M-ljudet 25
Grammatik 26
Ordföljd i bisats 26
Böjning av substantiv och adjektiv 28
Possessiva pronomen 30
Rumsprepositioner 33
Svåra verb (*dra-försvinna*) 36
Ordbildning 38
Öva allt 39

③

Ord 40
Stavning 41
N-ljudet 41
Grammatik 42
Tempus 42
Satsförkortningar 44
S-passiv 46
Prepositioner som används
vid känslor och attityder 47
Svåra verb (*gala-göra*) 49
Ordbildning 51
Öva allt 52

④

Ord 54
Tycka, tänka, tro 55
Stavning 57
Ng-ljudet 57
Grammatik 58
Preteritum – perfekt 58
Transitiva och intransitiva verb 60
Ordföljd 61
Fler tidsprepositioner 62
Prepositioner vid kroppsdelar 64
Svåra verb (*ha-kunna*) 65
Ordbildning 67
Öva allt 68

⑤

Ord 69
Stavning 71
J-ljudet 71
Grammatik 73
Futurum 73
Bestämd och obestämd form (I) 75
Ingen – inte någon 77
Konjunktioner (samordnande) 78
Svåra verb (*le-nysa*) 80
Ordbildning 81
Öva allt 82

⑥

Ord 85
Stavning 86
Sj-ljudet 86
Grammatik 88
Skulle 88
Indirekt tal (I) 90
Böjning av substantiv och adjektiv 93
Konjunktioner (underordnande) 94
Svåra verb (*pipa-skina*) 98
Ordbildning 100
Öva allt 101

⑦

Ord 103
Stavning 105
Tj-ljudet 105
Grammatik 106
Adjektivets komparation 106
Relativa pronomen och adverb 109
Ordföljd 114
Partikelverb (I) 116
Svåra verb (*skjuta–slåss*) 118
Ordbildning 120
Öva allt 121

⑧

Ord 123
Stavning 124
Å-ljudet 124
Grammatik 127
Perfekt particip 127
Passiv med *bli* + perfekt particip 128
Bestämd och obestämd form (II) 129
Partikelverb (II) 131
Svåra verb (*smyga–stå*) 133
Ordbildning 135
Öva allt 136

⑨

Ord 138
Stavning 139
Ä-ljud och e-ljud 139
Grammatik 140
Emfatisk omskrivning 140
Att – som 143
Preteritum – perfekt 144
Partikelverb (III) 145
Svåra verb (*stödja–tiga*) 148
Ordbildning 149
Öva allt 151

⑩

Ord 153
Stavning 154
Blandade övningar 154
Grammatik 159
All – hel 159
Lik – likadan 161
Indirekt tal (II) 162
Bestämd och obestämd form 164
Konjunktioner, prepositioner m m 166
Svåra verb (*tjuta–äta*) 168
Ordbildning 169
Öva allt 170

Grammatikregister 172
Personnamn 173

Ord

- 1** I den här texten fattas en del ord. Du ska välja bland orden som står här bredvid och placera dem där de passar. Ibland måste du böja dem. Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

buller
idealisk
kallas
känd
läka
märklig
namn
offra

~~ort~~
 plundra
 sammanhang
 slakta
 vishet
 åska
 äventyr

Karl XII

Jag bor i en liten ort₁, som heter Karlstorp. Den har fått ₂

efter en kung, Karl XII, som är _____ för sina krig. Han förlorade

krigen, men han är ändå en av Sveriges mest berömda kungar. Det är ganska

_____4_____. Hans soldater _____5_____ och förstörde

säkert byarna i länderna där de drog fram. Även i Sverige var det hårda tider, och folk

var tvungna att _____ mycket för att betala de dyra krigen.

Det finns många berättelser om Karl XII:s _____. I detta

_____ kan jag nämna att han ibland liknas vid guden Tor och

_____ en "dunder-gud". Man trodde ju förr i tiden att

_____, blixtar och annat oväder var Tors verk.

Eftersom landsvägen här i Karlstorp kom till under Karl XII:s tid, kan man ju säga att han

är ansvarig för _____ från trafiken där.

Läs mer om Karl XII (Karl den tolfte) på s 34 i **Nya Mål 3**.

1

- 2 På svenska säger man att man har fingrar på händerna och tår på fötterna.
I många andra språk använder man samma ord för fingrar och tår.

Fyll i rätt bokstav vid kroppsdelarna.

1 näsborrarna d

2 fotknölna

3 tinningarna

4 örsnibbarna

5 nacken

6 hakan

7 midjan

8 handlederna

9 naveln

10 armbågarna

11 axlarna

12 låren

13 tummarna

14 hälarna

15 vaderna

16 pannan

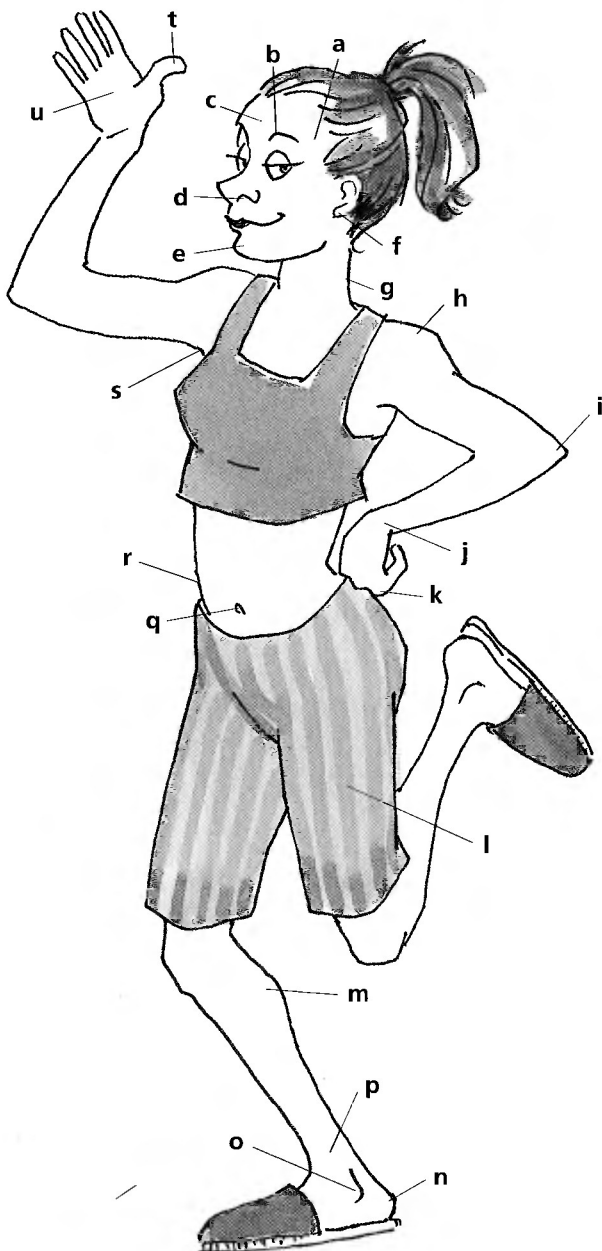
17 armhålorna

18 handflatorna

19 knogarna

20 vristerna

21 ögonbrynen

Stavning

En eller två konsonanter?

§ 8.1, 8.5–6, 8.15

- Grundregel 1

Efter lång betonad vokal följer en konsonant:

mat mäta syn vila ful

- Grundregel 2

Efter kort betonad vokal följer två konsonanter:

hatt villa full gött tjock (i stället för kk skriver man ck)

(De två konsonanterna kan vara olika:

synd flesta halv rund fält)

- 3 A** Om du vet hur ett ord stavas kan du gissa hur det uttalas och om du vet hur ett ord uttalas kan du gissa hur det stavas. Öva dig att uttala orden här nedan. Tänk på att lång vokal är mycket lång. I ord med kort vokal är i stället konsonanten längre.

hat – hatt
håla – hålla
naken – nacken
sil – sill
fika – ficka
ful – full
ryka – rycka
mäta – mätta
maka – macka
gran – grann
tal – tall
vila – villa
bus – buss
sed – sedd
glas – glass
väg – vägg
kära – kärra

- B** Försök att hitta fler ordpar av samma typ.

Grammatik

Ordföljd i huvudsatser

§ 3.2–3, 4.1–3, 4.5–6, 4.8, 6.6–9, 7.1–3

En huvudsats kan se ut på många olika sätt:

- a Marcello äter alltid pasta på tisdagarna.
- b I morgon tänker han laga pasta hemma i köket.
- c Varför tycker han om pasta?
- d Är den här pastarätten god?
- e Sluta tjata om pasta!
- f Jag gillar inte att du tjar.
- g Jag ska sluta tjata när jag har ätit.
- h Eftersom jag är hungrig har jag faktiskt tänkt äta en ordentlig middag i kväll.
- i Spagetti, som serveras med en god sås, är verkligen festmat.

Ordföljden i huvudsatserna följer samma grundregel.

Titta på det här schemat.

	1	2	3	4	5a	5b	6	7
	Fundament	Verb ₁	Subjekt	Satsadverbial	Verb ₂₋₄	Betonad partikel	Komplement	Adverbial
a	Marcello	äter		alltid			pasta	på tisdagarna.
b	I morgon	tänker	han		laga		pasta	hemma i köket.
c	Varför	tycker	han			om	pasta?	
d		Är	den här pastarätten				god?	
e		Sluta			tjata			om pasta!
f	Jag	gillar		inte			att du tjar.	
g	Jag	ska			sluta tjata			när jag har ätit.
h	Eftersom jag är hungrig	har	jag	faktiskt	tänkt äta		en ordentlig middag	i kväll.
i	Spagetti, som serveras med en god sås,	är		verkligen			festmat.	

Fundamentet står först i satsen. Nästan alla satsdelar kan stå som fundament, men oftast står subjektet (a) eller ett tidsadverbial (b) där. Om huvudsatsen är en fråga står frågeordet som fundament (c).

En fråga som man kan svara ja eller nej på börjar med verbet (verb₁) och har alltså inget fundament (d).

En imperativsats har inte heller något fundament (e).

"... att du tjarar", "... när jag har ätit", "Eftersom jag är hungrig" och "... som serveras med en god sås ..." är bisatser. Tänk på att en bisats alltid är en satsdel, t ex objekt eller adverbial.

Hela bisatsen står på komplementets (f), adverbialets (g), eller fundamentets (h) plats. Bisatsen kan också vara bestämning till ett substantiv och står då tillsammans med det (i).

Verb₁ är det verb som står i presens, preteritum eller imperativ.

Subjektet i en sats kan stå först (som fundament) eller efter verb₁.

Satsadverbial är t ex *inte, aldrig, alltid, ofta, genast, bara, ju, väl*.

Verb₂₋₄ står i infinitiv (Jag måste gå nu) eller i supinum (Var har du varit?).

Betonade partiklar är från början prepositioner eller adverb. De hör ihop med verbet och är betonade (Jag tycker *om* god mat. Har du köpt *hem* något gott?).

På **komplementets** plats står objekt (Jag älskar *pasta*), predikatsfyllnad (Maten är *god*) och egentligt subjekt (Står det alltid *gammal pasta* i kylan?). Ett indirekt objekt står före det direkta (Han gav *henne* pasta).

Adverbial placeras sist (eller på fundamentets plats). Sättsadverbial (S) och orsaksadverbial, som talar om *hur* och *varför* något händer, kommer före rumsadverbial (R), som talar om *var* något händer. Tidsadverbial (T), som talar om *när* något händer, brukar komma sist:

Hon gäspade sömnigt framför spegeln på morgonen.

S

R

T

Prepositionsuttryck (Sluta tjata *om pasta*; Jag gav pastan *åt hunden*) står också sist.

4 A Titta på meningarna i satsschemat igen.
I vilka meningar går det att ändra ordföljden?

B Bilda meningar av orden under linjerna. Titta på satsschemat.

- 1 Bellman sjöng ofta visor på krogarna .
sjöng • på krogarna • ofta • Bellman • visor
- 2 _____ .
också • till sent på kvällarna • där • han • brännvin • dricka • brukade
- 3 _____ ?
satt • varför • han • när han var gammal och sjuk • i fängelse
- 4 _____ ?
ihjäl • han • slagit • hade • någon
- 5 _____ .
förekom • på den tiden • ju • det • många kroggräl
- 6 Bellman • upp • i en uppslagsbok • slå !
- 7 _____ ,
kunde • i tid • inte • betala • han • sina skulder

och • hamnade • i fängelse • eftersom han var skuldsatt • han • mot slutet av sitt liv
_____ .
- 8 _____ .
i dag • många • trubadurer • Bellmans visor • sjunger
- 9 _____ ?
kan • av Bellman • vilken sång • alla svenskar • sjunga
- 10 _____ ?
hur • låter • har • hört • du • Gubben Noak

Substantivets pluraländelser

§ 10.5–7, 10.9

	Ändelse	En (utrum)	Ett (neutrum)
1	-or	Substantiv på -a <i>flicka</i>	–
2	-ar	Substantiv på -(n)ing -dom <i>våning</i> <i>sjukdom</i> Substantiv som slutar på obetonat -e <i>pojke</i> -el <i>spegel</i> -en (-on) <i>morgon</i> -er <i>syster</i> Många enstaviga substantiv <i>bil</i>	–
3	-er	Substantiv på -het <i>svårighet</i> -nad <i>marknad</i> -skap <i>kunskap</i> -else <i>händelse</i> -(n)är <i>konstnär</i> -tion/-sion -ssion <i>station</i> Många lånord <i>restaurang</i> Många enstaviga substantiv <i>gäst</i> Många substantiv med omljud i plural <i>bok (böcker)</i> <i>natt (nätter)</i>	Substantiv på -eri <i>konditori</i> -um <i>gymnasium</i> (<i>gymnasier</i>) En del andra substantiv <i>pris</i>
4	-n	–	Substantiv som slutar på vokal <i>äpple</i> <i>öga (ögon)</i> <i>knä</i> Substantiv på -ande som inte är en person <i>meddelande</i>
5	–	Substantiv på -are <i>lärare</i> -er <i>tekniker</i> Substantiv på -ande som är en person <i>studerande</i>	Substantiv som slutar på konsonant <i>träd</i> <i>problem</i> <i>fönster</i>

- 5 A** Bilda plural av följande ord. (Glöm inte att obetonad vokal faller bort när man lägger till pluraländelsen *-ar*: syster – systrar. Tänk även på att vissa substantiv har omljud.)

1 ett hus	<u>hus</u>	16 en son	_____
2 en nyckel	_____	17 en skjorta	_____
3 en vakt	_____	18 ett suddgummi	_____
4 en indier	_____	19 ett bär	_____
5 en affär	_____	20 en arbetare	_____
6 ett hjärta	_____	21 ett päron	_____
7 ett problem	_____	22 en moder	_____
8 ett bageri	_____	23 ett armband	_____
9 en fot	_____	24 ett lakan	_____
10 en miljonär	_____	25 en kudde	_____
11 en bakelse	_____	26 en tand	_____
12 ett rum	_____	27 en morgon	_____
13 en resande	_____	28 en gata	_____
14 en klänning	_____	29 en kjol	_____
15 en gardin	_____	30 en cykel	_____

- B** Skriv tio egna exempel. Kontrollera en/ett och pluralformen. Hur anges formerna i din ordbok?

Bestämd och obestämd form av substantiv

§ 10.3.1, 12.4

Oden brukade ha två fåglar på *axlarna*.

Substantiv som betecknar sådant som är en del av eller hör till subjektet eller objektet, t ex kroppsdelar, kläder och glasögon, brukar stå i bestämd form (*axlarna*).

De två fåglarna satt på *Odens axlar*.

De satt nästan alltid på *hans axlar*.

Efter ett ord i genitiv (*Odens*) eller ett possessivt pronomen (*hans*) har substantivet alltid obestämd form (*axlar*).

Fåglarna satt på *Odens breda axlar*.

Om det finns ett adjektiv (*breda*) före substantivet har adjektivet alltid bestämd form (*a*-form).

6 Fyll i rätt form av substantiven under linjerna.

1 Per böjde sina stela knän. Han böjde knäna.
knä knä

2 Siv klippte av sitt långa, vackra hår.

Hennes hår var svart.

3 Barnet pekade på mage och ville ha mat.

Barnets mage värkte av hunger.

4 Ullas vrist är ovanligt smala.

5 Gunilla slog sig på lår när hon gick emot bordet.

Det blev ett stort blåmärke på hennes högra lår.

6 Mia var 18 år men de runda kind gjorde att hon såg ut som

ett barn. Hennes kind var ovanligt runda. mun

så också barnslig ut. Hon tyckte inte om sin barnsliga _____, mun

men hon var stolt över sin smala _____, midja

Runt _____ brukade hon ha ett brett skärp. midja

7 Lasse hade ont i _____. Han hade ofta problem med sin ömtåliga hals

_____. Hans läkare hade sagt att han måste vara försiktig med hals

_____, men Lasses fru tyckte att han särskilt skulle tänka på att hals

inte bli kall om _____. fot

Tidsprepositioner

Prepositionerna *i*, *på* och *om* är vanliga i tidsuttryck:

Då	Nu	Framtid	I allmänhet
i går i morse i somras i julas i lördags	i dag	i morgon i sommar i jul på lördag om en vecka	på morgonen (på morgnarna) på sommaren (på somrarna) på julen (på jularna) på lördagarna

I

José har bott i Sverige (i) ett år nu.

Maria ska stanna här (i) tre veckor.

Carlos studerade svenska (i) ett år på komvux.

I passar i svar på frågan "Hur länge?". Prepositionen kan utelämnas i den här användningen.

Josés bror kom till Sverige i höstas.

I somras var vi på Gotland.

I vintras var vi i fjällen.

Vad ska du göra i sommar?

I påsk ska vi åka till Thailand.

I passar i svar på frågan "När?".

När vi talar om förfluten tid används en form på -s av substantivet: *i somras, i höstas, i fredags, i julas*. När vi talar om framtid används obestämd form av substantivet: *i sommar, i höst, i jul*.

(Vid veckodagarnas namn används prepositionen *på*. Se nedan.)

Johan och Patrik spelar tennis en gång i veckan.

I passar i svar på frågan "Hur ofta?": *en gång i kvartalet, två gånger i månaden, tre gånger i veckan, en gång i timmen, en gång i kvarten* (men: *en gång om året*, se s 18.)

Man kan också säga *en gång per kvartal, två gånger per månad* osv. Då har substantivet alltid obestämd form.

På

Lisa är sömnig på morgonen (på morgnarna) men pigg på kvällen (på kvällarna).

Erik går på en kurs på eftermiddagen (på eftermiddagarna).

Vad brukar du göra på semestern (på semestrarna)?

På julen (På jularna) är vi alltid på landet.

På används ofta tillsammans med dagens olika delar i bestämd form singular eller plural samt vid helger eller liknande avgränsade tidsperioder (julen, påsken, vintern, semestern) för att uttrycka en vana, något som man brukar göra.

Vi ska gå på bio på lördag.

Hur dags reser ni på söndag?

Vid veckodagarnas namn använder man *på* om framtid.

Carlos lärde sig svenska på ett år.

De tvättade bilen på en halvtimme.

På används i svar på frågan "Hur lång tid tog det?".

Jag har inte sett honom på flera veckor.

Karins dotter ska åka utomlands och hon kommer inte hem på flera månader.

På används när man talar om hur länge man *inte* har gjort något eller hur länge man *inte* ska göra något.

På torsdagen inträffade en allvarlig olycka med dödlig utgång.

På eftermiddagen meddelades det att minst tio personer hade omkommit.

I tidningar, radio och tv används ofta *på* + bestämd form av substantivet vid namn på veckodagar eller dagens olika delar om förfluten tid, oftast samma dag eller samma vecka.

Om

Tåget går om en kvart.

Statsministern anländer till Arlanda om en timme

Om används om framtid i svar på frågan "När?". (I förfluten tid används *efter* i svar på frågan "När?": *Azar och Mohammad kom till Sverige för två år sedan och redan efter några månader kunde de tala lite svenska.*)

Elsa måste ta sin medicin tre gånger om dagen.

Om används i vissa fall i svar på frågan "Hur ofta?": *en gång om året, två gånger om dagen, tre gånger om dygnet* (se också i på s 17).
Man kan också säga *en gång per år* osv.

Ingen preposition

Stefan föddes den 11 april 1956.

Julafton är den 24 december.

Karl XII dog 1718.

Vid datum och årtal används ingen preposition.

- 7 Fyll i prepositionerna som fattas i dialogen.
(Ibland ska det inte vara någon preposition.)

Mattias och Christer har sällskap hem från jobbet en fredag.

MATTIAS: _____
1 tre veckor ska jag och familjen åka till Rhodos.

CHRISTER: Jaså. Det låter trevligt. Hur länge ska ni stanna?

MATTIAS: _____
2 två veckor. Vi har inte varit utomlands _____
3 länge så

det ska verkligen bli roligt.

CHRISTER: Ni åker _____
4 tre veckor, sa du. Det betyder att ni kommer att vara

där _____
5 påsk.

MATTIAS: Ja, vi åker tidigt _____ morgonen _____ den 6 april. Det blir nog en
 jobbig resa. Vi kommer inte fram förrän _____ kvällen.
 6 7 8

CHRISTER: Hur ska ni bo? På hotell?

MATTIAS: Vi ska bo på lägenhetshotell och laga frukost och lunch själva.

En gång _____ dagen äter vi ute. Vad ska ni själva göra _____ påsk förresten?
 9 10

CHRISTER: Vi åker nog till fjällen. Du vet väl att vi brukar hyra en stuga i Åre?

MATTIAS: Ja, det vet jag. Var ni inte där _____ julas?
 11

CHRISTER: Jo, det var vi. Vi var där hela familjen. Vi brukar åka dit ett par gånger
 _____ året. Det är så skönt. Men sist vi var där var det ganska besvärligt.
 12

MATTIAS: Jaså, varför det?

CHRISTER: Jo, vattenledningen gick sönder. Det var ju ovanligt kallt _____ vintras.
 13

MATTIAS: Ja, det vill jag lova.

CHRISTER: Det gick inte att få den reparerad _____ hela veckan. Alla var ju lediga.
 14

MATTIAS: Var ni utan vatten _____ en hel vecka?
 15

CHRISTER: Ja, men som tur var hade vi hyggliga grannar. Vi fick hämta vatten hos dem.

Här ska jag gå av och byta till buss. Den går _____ fem minuter. Hoppas jag hinner.
 16

MATTIAS: Jaha, hur ofta går bussarna?

CHRISTER: Så här dags går de ganska ofta, en gång _____ kvarten tror jag.
 17

Så jag behöver inte vänta så länge. Det är värre senare _____ kvällen, för då går de
 bara en gång _____ timmen.
 18 19

MATTIAS: Ja, hej då. Hoppas du hinner.

CHRISTER: Hej! Vi ses _____ måndag.
 20

Svåra verb

8 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
be	ber	bad	bett	-bedd
begrava	begraver	begravde	begravt	begravd, begravnen
binda	binder	band	bundit	bunden
bita	biter	bet	bitit	biten
bjuda	bjuder	bjöd	bjudit	bjuden
bli	blir	blev	blivit	bliven
brinna	brinner	brann	brunnit	brunnen
brista	brister	brast	brustit	brusten
bryta	bryter	bröt	brutit	bruten
bära	bär	bar	burit	buren
böra	bör	borde	bort	–

B Fyll i rätt form av verben.

- Vår hund bet bita brevbäraren i morse. Han har aldrig bita bita någon förut. Brevbäraren tyckte inte om att bli bita bita.
- Jag har binda binda hunden. Jag binda binda den utanför affären. Man bör inte klappa en hund som är binda binda.
- Det luktar rök. Jag tror att det brinna brinna någonstans. Förra året brinna brinna ett hus ner. Flera hus har brinna brinna ner här de senaste åren. Det är hemskt att se ett ner-brinna brinna hus.
- När hon hade kommit fram bära bära hon väskan hela vägen från stationen. Hon hade aldrig bära bära något så tungt förut. På hotellet bad hon att få väskorna upp- bära bära till sitt rum.
- Varför gjorde du inte som jag be be dig? Jag har aldrig be be dig om en tjänst förut.

- 6 – Jag tycker att vi _____ Lisa och Lasse på middag på lördag.
bjuda
- Varför det? De har aldrig _____ oss.
bjuda
- Jo, de _____ oss på fest förra året, men vi kunde inte komma.
bjuda
- 7 Gå inte ut på isen där! Den kan _____. Förra året _____
brista brista
- isen när en pojke gick där, och det var nära att han drunknade.
- 8 Pelle _____ av pennan. Nu är alla pennor av-_____.
bryta bryta
- Är det han som har _____ av dem?
bryta

Ordbildning

Lars har inget arbete. Han har varit arbetslös länge.

Det är lätt att se att orden *arbete* och *arbetslös* är släkt med varandra.
Att lära sig hur man känner igen och bildar *släktord* är ett bra sätt att snabbt öka ordförrådet.

- 9 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.
Det kan vara substantiv, adjektiv eller verb.
- 1 Mannen *hjälp*te den gamla damen över gatan.
Det är tur att det finns _____ *hjälp*samma _____ människor.
- 2 Det var en mycket *varm* dag.
Den starka _____ var nästan outhärdlig.
- 3 Vissa växter trivs bäst där det inte är så *ljus*t. På sommaren _____
det tidigt.
- 4 Du *fråga*r och frågar om allting.
Det är hemskt vad du är _____.

- 5 – Ska du *använda* hårtorken nu?
- Nej, jag har ingen _____ för den. Du kan låna den, om du vill.
- 6 Vattnet går inte att *dricka*. Det är inte _____.
- 7 Ett parasoll *skyddar* bra mot solen. Det är ett bra sol- _____.
- 8 Eftersom *vattnet* är avstängt går det inte att _____ i trädgården nu.
- 9 – Vad har du gjort? Du *blöder* ju!
- Jag ser inget _____.

Öva allt

- 10 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Substantiven står i obestämd form singular. Verben står i sin grundform (imperativformen).
 Där det står *deras/sina* måste du välja rätt alternativ.
 Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.
 Där det står flera ord under linjen måste du välja rätt ordföljd.

Valhallavägen byter namn

I skärgårdsidyllen Dalarö utanför Stockholm _____ **protesterar** _____
 befolkning • protestera

_____ **befolkningen** _____ **mot** _____ att kommunen _____ **har bestämt** _____
 P bestäm

att flera _____ **gator** _____ ska byta namn. Haninge kommun, där Dalarö ligger,
 gata

ville först att 23 _____ **gator** _____ skulle byta namn, men nu _____ **har man** _____
 gata man • kom fram till

_____ **kommit fram till** _____ att 14 _____ **får** _____
 gata ny • namn

Diskussionen i frågan _____ **var** _____ mycket livlig och _____ **politisk • parti** _____

_____ **är inte överens.** Man _____ **diskutera** _____

saken _____ **12 år.**
 P

Orsaken till namnbytena är att samma gatunamn även finns i Handen _____
 P

samma kommun. Många _____ sker. Eftersom många fler
 förväxling

_____ på t ex Bragevägen i Handen än _____ Brage-
 människa • bo P

vägen i Dalarö, är det Bragevägen i Dalarö som får _____ .
 ny • namn

Det _____ att det är _____ gatunamn som ska
 upprör • Dalaröbo deras/sina

försvinna, t ex Valhallavägen, Odinsvägen, Bragevägen, Ringvägen och Strandvägen.

I Dalarö _____ att _____ är _____
 man • mena gatunamn gammal

och en bit av Dalarös kulturhistoria och den _____ bevara. Där fick
 man • vill

_____ för ungefär hundra år sedan.
 gata • deras/sina • namn

I Handen var det _____ 1960-talet som döpte
 kommunalpolitiker P

_____ när _____ bygga _____
 gata man • börja ny • bostadsområde

_____ där. Därför _____
 befolkning • tycka

i Dalarö att _____ rätt är _____ än Handens att få behålla
 deras/sina stor

_____. Ett annat argument som man har i Dalarö är
 deras/sina • gatunamn

att vissa _____ sevärdheter kommer att bli _____
 gammal svår P

_____ att hitta om _____ ändras. Hur ska folk
 turist gatunamn

kunna hitta t ex _____ där August Strindberg _____ i Dalarö
 hus bo

om vägen dit får _____ ?
 annan • namn

Ord

- 1** Välj bland orden här bredvid och placera
in dem där de passar i texten.
Ibland måste du böja dem.
Alla orden ska inte användas,
och inget ord ska användas mer än en gång.

anklagelse	följd
avsikt	hämnas
behandla	rykte
bekänna	trolla
beskylla	uppträda
fruktansvärd	vittne

Beskyllningen

En expedit beskyllde en gammal dam för att ha stulit ett par strumpor.

Damen blev upprörd över _____ och sa att hon var oskyldig.

Hon blev arg på expediten och sa att hon skulle _____ på henne

och butikschefen, som blev _____ till händelsen, sa till expediten

att man skulle _____ gamla människor med respekt.

– Förlåt mig, det var inte min _____ att göra er ledsen, sa

expediten till damen.

Affären hade gott _____. Alla visste att man fick bra varor där.

Expediterna _____ alltid artigt och vänligt mot kunderna.

Nu var chefen rädd att händelsen skulle få allvarliga _____ för

försäljningen. Men den gamla damen såg plötsligt glad ut, och innan hon gick,

10 hon fram ett par strumpor och tre kaniner ur sin väska.

Stavning

M-ljudet

§ 8.16

- Grundregel 1

Man skriver *två m* mellan *två vokaler* om den första vokalen är kort:

simma damma sommar rymma skämmas

- Grundregel 2

Man skriver *ett m* före *en konsonant*:

simning somrar rymde glömt lämna

(Jämför: sommaren – somrarna)

- Grundregel 3

Man skriver *ett m* *sist i ett ord*:

rum tom hem kam fram

(undantag: damm, lamm)

- Grundregel 4

Man skriver *ett m* i ord som är släkt med *dom* (t ex domare)

och *Rom* (Italiens huvudstad):

domare domstol döma romersk romare

2 Fyll i ett eller två m.

- 1 Usch, vad jag ser hemsk ut i håret! Jag måste ka _____ a mig, men jag kan inte hitta min ka _____.
- 2 Det är sällan so _____ rarna i Sverige är varma, men den här so _____ aren har varit fin.
- 3 Tänk, att jag alltid måste skä _____ as för dig. Jag skä _____ des verkligen, när du sa till Eva att hon hade blivit tjockare sedan vi sågs sist.
- 4 Han blev dö _____ d till fängelse men ry _____ de, trots att alla trodde att det var omöjligt att ry _____ a från det nya fängelset.
- 5 Pappan hä _____ tade sin dotter från daghemmet, när föreståndaren ringde och sa att flickan absolut ville gå he _____.

Grammatik

Ordföljd i bisats

§ 7.2–6

En bisats är en del av en huvudsats. Bisatsen är en satsdel.

1 Bisatsen kan vara objekt:

- a Jag hoppas, *att Sara inte har blivit förkyld.*
- b Jag undrar *vem som har smittat henne.*
- c Hon undrar, *om hon redan kan ha smittat dig.*

2 Bisatsen kan vara adverbial:

- d Jag var förkyld, *när vi äntligen fick semester.*
- e Jag blev nog förkyld, *därför att jag inte hade satt på mig mössan.*
- f *Eftersom jag var sjuk*, fick jag stanna hemma.
- g Många går till jobbet, *fastän de är sjuka.*
- h Jag stannade hemma, *för att jag skulle bli frisk snabbt.*
- i Jag kommer, *om jag är frisk i morgon.*

3 Bisatsen kan vara en bestämning till ett substantiv:

- j Kvinnan, *som var förkyld*, nös sju gånger.
- k Hon letade efter näsduken, *som hon hade lagt ner i väskan.*

3 A Ordföljden i bisatser skiljer sig från huvudsatsernas.

Fyll i de bisatser som fattas (e–i).

	1	2	3	4	5a	5b	6	7
	Bisats- inledare	Subjekt	Sats- adverbial	Verb ₁	Verb _{2,4}	Betonad partikel	Komple- ment	Adverbial
a	att	Sara	inte	har	blivit		förkyld.	
b	vem	som		har	smittat		henne.	
c	om	hon	redan	kan	ha smittat		dig.	
d	när	vi	äntligen	fick			semester.	
e	därför att						mig mössan.	
f	eftersom							
g	fastän							
h	för att							
i								i morgon.
j	som			var			förkyld,	
k	som	hon		hade	lagt	ner		i väskan.

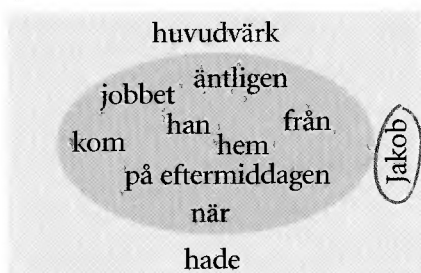
Först kommer alltid en bisatsinledare, som kan vara *att* (a), en annan underordnande konjunktion (c-i), ett relativt pronomen (j-k) eller ett interogativt pronomen (b).

Efter bisatsinledaren följer subjektet. *Som* är ibland både subjekt och bisatsinledare (j). Om *vem* är subjekt i en bisats måste man sätta ett extra *som* på subjektets plats, så att *vem* kan vara bisatsinledare.

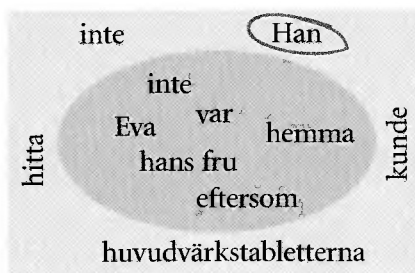
Bisatser har rak ordföljd. Subjektet kommer alltså alltid före verb₁. Satsadverbialer kommer också före verb₁. Ordföljden i resten av satsen är likadan som i en huvudsats.

- 4 Gör meningar av orden i rutorna. De yttersta rutorna är huvudsatser. De inre cirkellarna är bisatser. Kom ihåg att en bisats kan stå inne i en huvudsats. Börja med det inringade ordet.

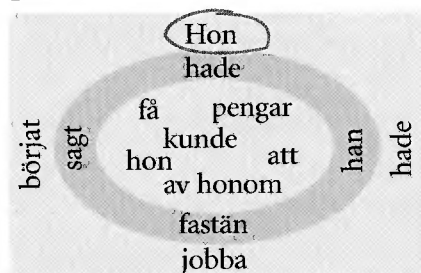
1

2

3

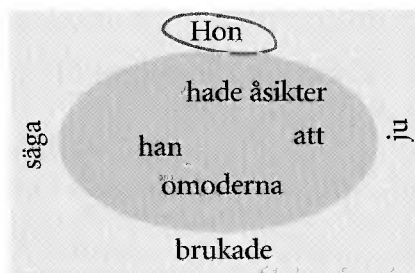
4

5

6

Böjning av substantiv och adjektiv

§ 11.2–10, 12.4, 13.1

Pelle är verkligen *en trevlig kille*.

Har du träffat *hennes trevliga kille*?

Den där trevliga killen heter Pelle.

Om adjektivet och substantivet ska stå i bestämd eller obestämd form beror bl a på det ord som står före. Det finns tre kombinationsmöjligheter:

1 Obestämd form av både adjektiv och substantiv

en någon ingen en sådan en annan vilken (i utrop)	svår fråga	ett något inget ett sådant ett annat vilket (i utrop)	dumt förslag	tre några inga sådana andra vilka (i utrop) många flera få	svåra frågor dumma förslag
---	------------	---	--------------	---	-------------------------------

2 Bestämd form av adjektiv och obestämd form av substantiv

min er hennes familjens Gustavs vars denna samma nästa följande föregående	bråkiga unge	mitt ert hennes familjens Gustavs vars detta samma nästa följande föregående	bråkiga barn	mina era hennes familjens Gustavs vars dessa samma nästa följande föregående	bråkiga ungar bråkiga barn viktiga nyheter viktiga beslut
--	--------------	--	--------------	--	--

3 Bestämd form av både adjektiv och substantiv

den den här den där	bråkiga ungen svåra frågan	det det här det där	bråkiga barnet viktiga beslutet	de de här de där	bråkiga ungarna bråkiga barnen svåra frågorna viktiga besluten
---------------------------	-------------------------------	---------------------------	------------------------------------	------------------------	---

Den *stackars* pojken satt ensam i den *öde* stugan.

Det var en *skrämmande* upplevelse.

Det finns några adjektiv som är oböjliga, t ex *bra*, *gratis*, *lagom*, *stackars*, *äkte* och *öde*.

Presens particip är alltid oböjligt, t ex *förtjusande*, *förtrollande* och *skrämmande*.

5 Fyll i rätt form av orden under linjerna.

I denna lilla övning får du exempel på mer
1 liten 1 övning

märklig vidskepelse
2 märklig 2 vidskepelse

För länge sedan trodde svenskarna att fula och 3 elak
3 ful

3 troll bodde i de 4 stor 4 skog
4 stor

De rövade bort 5 liten 5 barn. Den 6 skön
5 barn

Näcken satt alldeles 7 naken i den 8 vild 8 fors
7 naken

och spelade 9 förtrollande 9 melodi på sin 10 fiol
9 förtrollande

Han lockade till sig många 11 ung 11 kvinna
11 ung

som trollbundits av hans 12 vacker 12 sång
12 vacker

och de drunknade i det 13 mörk 13 vatten
13 mörk

På samma 14 farlig 14 sätt lockade en annan
14 farlig

15 skön 15 person, Skogsfrun, flera
15 skön

16 nyfiken 16 man in i skogarnas 17 svart
16 nyfiken

17 mörker. Denna 18 falsk 18 kvinna
17 mörker

hade 19 lång, 19 röd 19 hår, och ingen
19 lång

troll (-et; =) människoliknande sagofigur med svans

Näcken manlig sagofigur

fors (-en; -ar) bäck eller flod med kraftig vattenström

_____ var så _____ som hennes. De _____
 20 kropp 21 vit 22 stackars
 _____ blev nästan _____ och följde henne,
 22 man 23 galen
 men då fastnade de i hennes _____
 24 grön 24 slöja
 Följande _____ var de _____ och de
 25 dag 26 försvunnen
 kom aldrig tillbaka hem.

Det här _____ fick de _____
 27 sträng 27 straff 28 dum
 _____ för att de lockats av _____
 28 karl 29 vacker
 _____ när de borde ha varit hemma och arbetat.
 29 kvinnokropp
 Tänk att sådana här _____ alltid
 30 gammal 30 historia
 ska vara så _____!
 31 grym

Possessiva pronomen

§ 12.1–2

Jakob förstod inte *sin* fru.

Hans fru hade blivit så konstig på sista tiden.

I vissa fall använder man en *reflexiv* form av ett possessivt pronomen.

Personliga pronomen	Possessiva pronomen	Reflexiva former
han	hans	sin, sitt, sina
hon	hennes	sin, sitt, sina
den, det	dess	sin, sitt, sina
de	deras	sin, sitt, sina
man	ens	sin, sitt, sina

Erik och *hans* fru, Anette, har varit gifta i tio år.

Deras barn är sex och åtta år.

Anette arbetar på daghem. *Hennes* arbetstider är oregelbundna.

Hennes väninna, Anna, är busschaufför.

Anette är glad att hon inte har *hennes* (Annas) jobb. Det verkar så stressigt.

Man vill inte att andra ska bestämma över *ens* liv.

Deras grannar, Patrik och Monica, har också två barn.

Erik och Anette tycker om *deras* (Patriks och Monicas) barn.

Erik tycker om Patrik, men han tycker inte om *hans* (Patriks) fru.

Hans, hennes, dess, deras och *ens* kan vara en del av subjektet eller syfta på någon annan satsdel än subjektet.

Åttaåringen retar ofta *sin* syster.

Anette trivs bra med *sitt* jobb.

Erik och Anette älskar *sina* barn.

Erik älskar *sin* fru.

Sin, sitt och *sina* är reflexiva, dvs de syftar tillbaka på subjektet i samma sats. *Sin, sitt* och *sina* kan aldrig ingå i subjektet.

6 A Läs den här texten.

Jag heter Wanda. Jag kommer från Polen, en stad som heter Gdansk. Innan jag flyttade till Sverige arbetade jag som ekonom. Nu vill jag så snabbt som möjligt lära mig svenska så bra att jag kan börja arbeta i mitt yrke. Jag är intresserad av litteratur, film och teater men min ekonomi tillåter inte att jag går på bio eller teater särskilt ofta.

Jag tycker också om att träffa mina vänner, lyssna på musik och vara ute i naturen. På hösten brukar jag följa med min man på älgjakt. Det är mycket spännande, tycker jag. Förra hösten var jag med när min man sköt en älg. Jag kunde fylla frysboxen med älgkött.

Jag tänker ofta på mina släktingar i Polen och på min framtid, men nu bor jag i Sverige och jag vill göra mitt bästa för att lära känna mitt nya land och mina nya vänner.

B Berätta om Wanda. Börja så här:

Wanda kommer från Polen, en stad som heter Gdansk.

Innan hon flyttade till Sverige arbetade hon som ekonom. Nu vill hon . . .

C Fyll i possessiva pronomen.

Wanda har en syster som är sjuksköterska. Hennes₁ syster heter Janina och arbetar på barnavårdscentralen i Bagarmossen. Hon älskar ₂ arbete. Till barnavårdscentralen kommer föräldrar på kontroll med ₃ barn. Ibland är föräldrarna oroliga. De tror att det är något fel på ₄ barn. Janina kan oftast lugna dem. ₅ erfarenhet av barn är mycket stor. Hon har arbetat med barn i många år och har dessutom tre egna barn.

När ₆ barn var små arbetade Janina deltid, men nu arbetar hon hela dagarna. Det är ganska jobbigt att arbeta heltid och dessutom sköta familjen.

Det skulle aldrig gå om inte alla hjälptes åt. Janina är stolt över ₇ man, Jan, som sköter all städning och matlagning. Janina tvättar och bakar och hjälper barnen med ₈ läxor. De handlar oftast tillsammans.

På det här sättet kan de utnyttja ₉ fritid bättre. På helgerna åker de till ₁₀ hus på landet där de och ₁₁ barn kan andas frisk luft och njuta av den vackra naturen.

Rumsprepositioner

§ 15.3

I, på och hos är vanliga rumsprepositioner.

På

Det ligger en tidning på bordet.

På väggen hänger några tavlor.

Mattan ligger på golvet.

Det sitter några fåglar på taket.

På använder man när man kan tänka sig en *yta*.

Helena arbetar på kontor och hennes man på fabrik.

Har du varit på banken?

Fariba studerar på komvux.

I går var vi på bio.

Snart får vi gå på lunch.

På används om platser med aktivitet av något slag, offentliga lokaler, nöjen, studier, arbete/ledighet.

I

Det finns ingen choklad kvar i asken.

Barnvagnen står i källaren.

På sommaren badar vi i sjön.

I använder man när man kan tänka sig en *volym*.

Lampan hänger i taket.

Det sitter en fluga i taket.

Det heter *i* taket, när man menar *inne* i ett hus.

Hos

Oskar är hos doktorn.

Har du varit hos polisen och anmält stölden?

Hos använder man *före person*.

7 Fyll i prepositionerna.

- 1 Vi var _____ semester _____ Dalarna i vintras.
- 2 Vi brukar åka skidor _____ fjällen på vinterlovet.
- 3 Vad fin du är i håret! Har du varit _____ hårfrisörskan?
- 4 Vi var _____ teatern med några vänner i lördags. Sedan åt vi middag hemma _____ dem. De har en väldigt trevlig lägenhet _____ Odengatan.
- 5 Förut bodde vi _____ landet och där kunde man köpa bröd _____ bagaren och kött _____ slaktaren.
- 6 Nu bor vi _____ stan. Där kan man köpa allt _____ samma affär.
- 7 När Sara är färdig med den här kursen tänker hon fortsätta _____ universitetet.
- 8 – Kan jag få tala med Olle?
– Det går tyvärr inte. Han har just gått _____ lunch. Ring igen om en timme!
- 9 Vilka vackra blommor! Sätt dem _____ en vas och ställ den _____ bordet!
- 10 Jag brukar köpa blommor, frukt och grönsaker _____ torget.
- 11 – Hej, Olle, det är Tomas. Har du lust att följa med _____ fotboll i kväll?
Efter matchen kan vi väl gå _____ krogen? Det var så länge sedan vi var ute.
- 12 Tomas och Eva bor _____ ett gammalt hus _____ Göteborg.
- 13 De har målat om och ändrat ganska mycket _____ lägenheten.
- 14 _____ väggen _____ hallen hänger en fin tavla som Tomas har köpt _____ auktion.
- 15 _____ golvet ligger en blå matta och _____ taket hänger en modern lampa som de har köpt _____ IKEA.

I, på, under, ovanför, mellan, bredvid och framför används när man talar om hur något är placerat. Verben står, sitter, ligger och hänger är vanliga vid dessa prepositioner.

8 Titta på bilden och fyll i prepositioner som passar i meningarna.

- 1 _____ det lilla bordet _____ soffan står en lampa.
- 2 _____ soffan finns ett större bord.
- 3 _____ det stora bordet står en blomvas.
- 4 Blommorna _____ vasen är vissna.
- 5 Det ligger en bok _____ bordet också, och _____ den ligger fjärrkontrollen till tv:n.
- 6 _____ bordet ligger en boll.
- 7 _____ väggen _____ soffan hänger två tavlor.

- 8 _____ hörnet _____ fönstret och soffan står en bokhylla.
- 9 _____ en av hyllorna _____ bokhyllan står en cd-spelare.
- 10 _____ fönstret står det också ett bord.
- 11 _____ det bordet står en stor blomkruka och en ljusstake med ett ljus
_____.
- 12 _____ soffan ligger en katt.
- 13 Till vänster _____ bilden finns en tv.
- 14 _____ golvet _____ tv:n står en korg.
- 15 _____ korgen ligger en tidning, ett garnnystan och ett par stickor.
- 16 Det hänger en liten lampa _____ blomkrukan _____ fönstret.
- 17 _____ väggen snett _____ soffan finns en klängväxt.
- 18 _____ golvet _____ soffan ligger en matta.
- 19 Till höger _____ bilden står ett par skor.

Svåra verb

9 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
dra	drar	drog	dragit	dragen
dricka	dricker	drack	druckit	drucken
driva	driver	drev	drivit	driven
duga	duger	dugde, dög	dugt	–
dö	dör	dög	dött	–
dölja	döljer	dolde	dolt	dold
falla	faller	föll	fallit	fallen
fara	far	for	farit	faren
finna	finner	fann	funnit	funnen
finnas	finns	fanns	funnits	–
flyga	flyger	flög	flugit	flugen
flyta	flyter	flöt	flutit	-fluten
frysa	fryser	frös	frusit	frusen
få	får	fick	fått	–
försvinna	försvinner	försvann	försvunnit	försvunnen

B Fyll i rätt form av verben.

- 1 – Fröken, såg du inte att Ebba _____ mig i håret?
dra
- Nej. Har du aldrig _____ henne i håret?
dra
- Tänk, att ni alltid ska _____ varandra i håret.
dra
- 2 Vem har _____ upp mitt öl? Jag tänkte _____
dricka dricka
- det nu. Hela flaskan är ju ur- _____.
dricka
- 3 Jag hade aldrig _____ förr, men förra veckan _____
flyga flyga
- jag till New York. Jag tyckte att det var bekvämt att _____.
flyga
- 4 Dockan _____ men bilen sjönk, när barnet kastade sina leksaker
flyta
- i vattnet. Det är bara lätta saker som _____ i vatten.
flyta
- 5 Jag _____ ofta om fötterna på nätterna. I går natt _____
frysa frysa
- jag så att jag inte kunde sova. Jag har _____ varje natt den här
frysa
- veckan. Huset är för kallt.
- 6 Kattungen har _____. Barnen säger att den _____
försvinna försvinna
- för tre dagar sedan. De är ledsna över att den är _____.
försvinna
- 7 – Jag gillar inte att du _____ med mig.
driva
- Jag har väl aldrig _____ med dig?
driva
- Jo, jag förstod nog att du _____ med mig när du sa att jag
driva
- var ovanligt intelligent.

Ordbildning

10 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.
Det kan vara substantiv, verb eller adjektiv.

- 1 På 1600-talet *trodde* människorna i Sverige på häxor. Häx- tron var vanlig i hela Europa.
- 2 Svenska soldater som hade varit ute i krigen i Tyskland och Polen var *säkra* på att det fanns häxor. De visste med _____ att det fanns häxor även i Sverige.
- 3 Häxorna *anklagades* för att ha möten med djävulen om nätterna.
Dessa _____ ledde till att häxorna sattes i fängelse.
- 4 I fängelset tvingades de att *bekänna*.
Deras _____ kom efter hård tortyr.
- 5 Häxorna *dömdes* till döden, en fruktansvärd _____.
- 6 Det var vanligt att barn uppträdde som *vittnen*.
Barnen _____ om att häxorna hade fört dem med sig till Blåkulla.
- 7 *Jakten* på häxor var ett äventyr. För barnen var det en spännande lek att _____ häxor.
- 8 Sjomän och fiskare kände stor _____ för den lilla ön Blå Jungfrun.
Man *fruktade* att det var där häxorna samlades för att träffa djävulen.
- 9 *Vidskeelse* existerar fortfarande, även om människor inte är lika _____ nu som förr.
- 10 Fortfarande tror många att det betyder *olycka* om de råkar slå sönder en spegel.
Därför blir de _____ när något sådant händer.

Läs mer om häxor på s 50 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

- 11 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Verben står i sin grundform (imperativ).
Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv.
Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

De fick en bil in på kontoret

Två anställda vid_P ett företag i_P den idylliska
idyllisk • stad

staden Sala fick sitt livs chock_{chock} på måndag.

De satt P lugn och ro och jobba när bil • dundra • plötsligt

in_P kontoret, mitt bland skrivborden.

Båda personerna klarade sig undan men bli ytterst häpen.

Mellan dem stod en Volvo och ut ur bilen förvånad • förare • titta.

Bilföraren, som var P väg till Västerås, somna

P ratten. Bilen kör av vägen och flyg

genom luften rakt in P kontorsbyggnaden, som var belägen lägre än vägen.

Hastighetsbegränsningen P vägen är 70 kilometer P timme

men troligen förare • kör • fort än så.

Man kommer dock inte att få veta hur fort bil • kör,

eftersom de enda vittne till olyckan titta upp • inte

från skrivborden förrän de nästan ha • bil i knät.

Ord

- 1 Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan.
Alla orden ska inte användas och inget ord ska användas mer än en gång.

bosätta	inlopp
befolkning	invånare
borg	koppar
förort	skydd
förvaltning	teori
holme	ämbetsman
industri	

I Stockholm

TURISTEN: När började människor bosätta sig på öarna i Stockholm?
1

STOCKHOLMAREN: Det vet jag inte, men jag tror att det fanns en gammal _____
2

här på 1200-talet, som Birger Jarl lät bygga.

TURISTEN: Vem var Birger Jarl?

STOCKHOLMAREN: Det var en hög _____ i Stockholm.
3

TURISTEN: Varför byggde han den?

STOCKHOLMAREN: Antagligen som _____ mot fiender.
4

TURISTEN: Varifrån kommer namnet Stockholm?

STOCKHOLMAREN: Det finns det olika _____ om.
5

TURISTEN: Vilka varor exporterade man från Stockholm på medeltiden?

STOCKHOLMAREN: De viktigaste var järn och _____.
6

TURISTEN: När började alla myndigheter och ämbetsverk samlas i Stockholm?

STOCKHOLMAREN: Jag tror att det var på 1600-talet som man började koncentrera
all central _____ just till Stockholm.
7

Då grundades också många _____ här.
8

TURISTEN: Jaså, det var intressant. Hur många _____ har Stockholm?
9

STOCKHOLMAREN: Jag vet inte säkert. Står det inte i din turistbroschyr?

Det beror också på om man räknar med alla _____. De flesta bor ju där.
10

Själv bor jag i Skär-_____, som ligger i södra Stockholm.
11

Läs mer om Stockholm på s 70 i **Nya Mål 3**.

Stavning

N-ljudet

§ 8.16

● Grundregel 1

Man skriver *två n* mellan *två vokaler* om den första vokalen är *kort*:
känna sanning vinna kanna granne

● Grundregel 2

Man skriver *ett n* före *d* och *t*:
sant kände tunt vänte andra ont

● Grundregel 3

Man skriver *två n* efter kort vokal när *n* kommer sist i ett ord:
sann skinn tunn brunn

(undantag: han hon man män min din sin men in vän kan mun)

2 Fyll i ett eller två n.

1 Fyll i blanketten noggra ____ t.

2 Tror du berättelsen är sa ____? Det är inte alltid han talar sa ____ing, men det här verkar vara sa ____ t.

3 På det ru ____da bordet låg en tu ____ vacker duk.

4 Hon har ovanligt många vä ____er. Alla vill vara vä ____ med henne.

5 Mamman försökte stoppa mat i barnets mu ____, men barnet ville inte öppna mu ____ en.

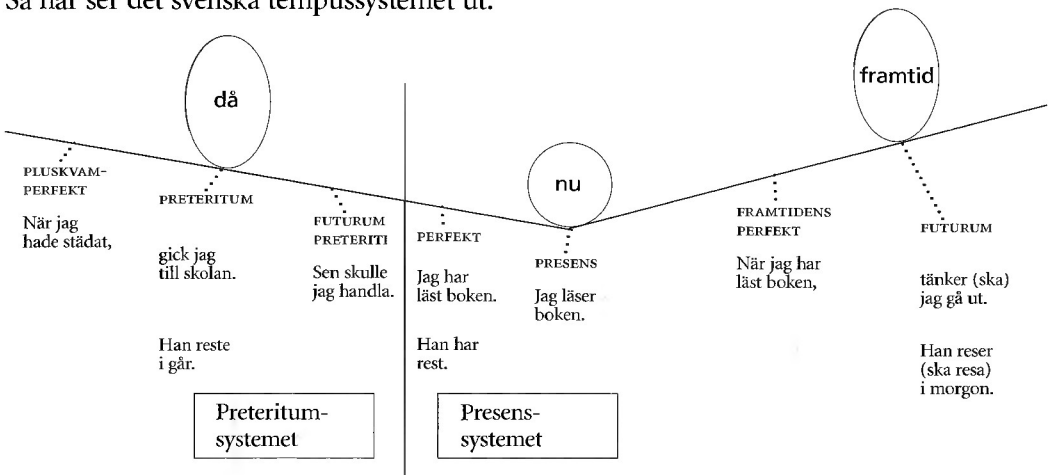
6 – Kä ____er du A ____a och A ____ders väl?

– Ja, jag har kä ____t dem i hela mitt liv.

Grammatik

Tempus

Så här ser det svenska tempussystemet ut:

Former från presenssystemet och preteritumsystemet får normalt inte blandas. Man använder former från antingen presenssystemet eller preteritumsystemet. Detta kallas *tempuskongruens* eller *tempusharmoni* och är mycket viktigt i svenskan.

3 A Läs den här texten och tänk särskilt på tempus.

Som du ser är alla tempusformer hämtade från presenssystemet.

Det är Mitra som berättar.

”Det är ganska jobbigt för mig på morgnarna. Jag *har* nyss *börjat* en kurs i svenska som andraspråk på komvux. Kursen *börjar* tjugo minuter över åtta på morgonen och ibland *är* det svårt att komma i tid till skolan.

Jag *brukar* gå upp kvart i sju. Jag *ställer* alltid väckarklockan på kvart över sex, men jag *tycker* att det *är* skönt att ligga kvar i sängen en stund. Det första jag *gör*, *är* att jag *går* ut i köket och *sätter* på tevatten. När jag *har gjort* det, *går* jag ut i badrummet och sedan *hämtar* jag tidningen. Sedan *gör* jag i ordning teet och några smörgåsar och *tar* med mig tidningen och *går* tillbaka till sängen. Medan jag *dricker* te, *bläddrar* jag lite i tidningen. Tyvärr *förstår* jag ännu inte allt, men jag *hoppas* att jag *förstår* mer, när jag *har läst* färdigt kursen.

När klockan *är* kvart i sju *väcker* jag min son. Sedan *gör* jag choklad och smörgåsar till honom. Han *kan* vara ganska besvärlig på morgonen och det *går* inte att jäkta på honom. För att vinna tid *har* jag *lagt* fram både hans och mina kläder kvällen innan, men det *händer* ibland att han inte *vill* ha de kläder jag *har lagt* fram. Han *vill* bestämma själv.

När vi *är* klara, *går* jag iväg med honom till dagis. Där *pratar* jag lite med personalen och sedan *springer* jag till bussen. Det *blir* nästan alltid så att jag *är* tvungen att springa för att hinna. Om jag inte *har hunnit* läsa läxan så bra kvällen innan, *brukar* jag läsa lite mer på bussen.

Min son *är* sex år och snart *ska* han *börja* skolan. Jag *undrar* hur det *kommer* att bli för honom att *börja* skolan.

När jag *har läst* färdigt min svenskurs *tänker* jag *försöka* få ett jobb och arbeta ett tag och sedan fortsätta studera mera svenska.”

B Här fortsätter Mitra att berätta om sin svenskurs. Läs texten och stryk under de verbformer som är hämtade från presenssystemet.

”Ofta kommer jag i rätt tid till lektionen, men inte alltid. Jag undrar om läraren blir sur, när någon kommer för sent. Det händer ofta. Vi är tjugo elever och varje dag är det några som kommer för sent.

Vår lärare, som heter Ulla, verkar snäll. Jag undrar om hon har några barn. Vi har ännu inte lärt känna varandra i klassen, så jag vet inte så mycket om de andra. De flesta verkar trevliga. En av eleverna vill alltid prata ganska mycket och vill alltid svara på alla lärarens frågor. Jag tycker att det är lite irriterande. Jag undrar om de andra också tycker det.

Ulla, vår lärare, skriver mycket på tavlan. Ibland tycker jag att det är svårt att läsa vad hon skriver, men hon kanske också har svårt att läsa vad vi skriver. Vi ska lämna in skrivuppgifter varje vecka. Det tar nog lång tid för henne att rätta.

Jag trivs med kursen och hoppas att jag ska lära mig mycket.

- C** Nu har det gått ett år. Mitra träffar sin väninna Fataneh och berättar för henne hur det var när hon gick på komvux förra året.
Hon måste naturligtvis använda former ur preteritumsystemet eftersom det som hon berättar om hände i förfluten tid (dåtid).

”Det *var* ganska jobbigt för mig på morgnarna. Jag *hade* nyss *börjat* en kurs i svenska som andraspråk på komvux. Kursen *började* tjugo minuter över åtta på morgonen och ...”

Fortsätt Mitras berättelse muntligt eller skriftligt. Använd texten i övning A.

- D** Gör likadant med Mitras andra berättelse (övning B).

”Ofta *kom* jag i rätt tid till lektionen, men inte alltid. Jag *undrade* om läraren ...”

Satsförkortningar

Jag är glad *över att jag* är hemma igen.

Jag är glad *över att vara* hemma igen.

I stället för en bisats som börjar med *preposition + att* använder man ofta en satsförkortning. I satsförkortningen finns inget subjekt.

Jag är glad *över att du* är hemma igen.

Man kan bara bilda satsförkortning om huvudsats och bisats har samma subjekt.

Jag är glad *över att jag har* kommit hem igen.

Jag är glad *över att ha* kommit hem igen.

I satsförkortningen står verbet i infinitiv. Om det finns flera verb i satsen står verb₁ i infinitiv.

Jag var glad *över att jag var* hemma igen.

Jag var glad *över att vara* hemma igen.

Jag var glad *över att jag hade* kommit hem igen.

Jag var glad *över att ha* kommit hem igen.

Satsförkortningar kan bildas av alla tempus.

Jag gick tyst *för att jag inte skulle* väcka barnen.

Jag gick tyst *för att inte* väcka barnen.

Satsförkortningar är också vanliga efter *för att*.

4 I vilka av de här meningarna går det att göra satsförkortningar av bisatserna? Gör om dem.

- 1 Vi är nöjda med att vi får godkänt.
- 2 Hon löste uppgiften genom att hon diskuterade den med sina vänner.
- 3 Jag är trött på att du bråkar.
- 4 Svärmor höll sig undan för att hon inte skulle störa.
- 5 Hon var glad över att hon fick hjälpa till ibland.
- 6 Lisa håller sig frisk genom att hon joggar en gång i veckan.
- 7 Anders var förvånad över att han hade klarat skrivningen.
- 8 Anders mamma var också förvånad över att han hade klarat skrivningen.

Jag såg att *ambassadören körde* mot rött ljus.

Jag såg *ambassadören köra* mot rött ljus.

Efter verb som *se, höra, känna, anse, be* kan man i stället för en bisats använda en satsförkortning som kallas *objekt med infinitiv*.

Jag hörde att han tutade utanför restaurangen.
subj

Jag hörde honom tuta utanför restaurangen.
obj

Verbet i satsförkortningen står i infinitiv. Subjektet i bisatsen är objekt i satsförkortningen. Om subjektet är ett pronomen måste det alltså stå i objektsform.

5 A Gör om satsförkortningarna till bisatser.

- 1 Per kände en myra krypa uppför benet.
- 2 Siv hörde honom ropa på hjälp.
- 3 Hon såg honom klia sig på benet.

Gör om bisatserna till satsförkortningar.

- 4 Vi hörde att någon kom in.
- 5 Jag såg att mamma kysste grannen.
- 6 Jag ber att hon ska förklara varför.
- 7 Hon ansåg att han var värd en kyss.

Anders säger *att han vet* hur man ska göra.

Anders säger *sig veta* hur man ska göra.

Om det är samma subjekt i huvudsatsen som i bisatsen har satsförkortningen ett reflexivt objekt. Reflexivt objekt används vid bl a *tro, säga, påstå, anse*.

B Gör om satsförkortningarna till bisatser.

- 1 Min lärare påstod sig känna min bror.
- 2 Hon anser sig kunna allt om fåglar.
- 3 Jag tror mig veta vad som hände i går.
- 4 Vi anser oss vara vänner.

Du påstår *att du har* varit med om det mesta.

Du påstår *dig ha* varit med om det mesta.

Om det finns flera verb i bisatsen är det verb₁ som står i infinitiv i satsförkortningen.

C Gör om satsförkortningarna till bisatser.

- 1 Lisa trodde sig ha sett mig förut.
- 2 Hon ansåg sig ha träffat mig på någon fest.
- 3 Lars påstår sig aldrig ha sett en så vacker kvinna.

S-passiv

§ 9.11–12

August Strindberg skrev dramat Fröken Julie 1888.

Fröken Julie skrevs 1888.

Den första meningen är aktiv och den andra passiv.

I den passiva meningen slutar verbet på -s.

Aktiv sats

Siri von Essen, Strindbergs första hustru, spelade huvudrollen.

subjekt

objekt

Passiv sats

Huvudrollen spelades av Siri von Essen, Strindbergs första hustru.

subjekt

agent

Objektet i den aktiva satsen är subjekt i den passiva.

Den aktiva satsens subjekt är agent i den passiva satsen.

Strindbergs dramer har översatts till många språk.

De har spelats över hela världen.

Man använder ofta passiva satser *utan agent* när det inte är intressant vem som utför handlingen eller när det inte behöver nämnas.

Man (De) har översatt Strindbergs dramer till många språk.

Man (De) har spelat dem över hela världen.

Om man väljer att uttrycka samma sak med en aktiv sats men inte vill tala om vem som utför handlingen blir subjektet *man* eller *de*.

Öppnas här.

Grönsakerna skärs i bitar.

Passiva satser är särskilt vanliga i tidningsspråk men förekommer också i instruktioner (i stället för imperativ).

- 6 Gör om de aktiva satserna till passiva. (Ibland är olika lösningar möjliga. Diskutera då om betydelsen ändras.)
- 1 Man hörde skrik och gräl från lägenheten.
- 2 Grannen larmade polisen.
- 3 Kvinnan anklagade mannen för stöld.
- 4 Man grep mannen.
- 5 Man skulle åtala mannen.
- 6 Kvinnan tog tillbaka anklagelsen.
- 7 Man släppte mannen.
- 8 Polisen bedömde hela historien som ett svartsjukedrama.

Prepositioner som används vid känslor och attityder

Prepositionerna *i*, *på*, *för*, *över*, *mot* och *med* är vanliga tillsammans med ord som uttrycker en känsla eller attityd.

I

Eva är tokig i Pelle och han är galen i henne.

I används ofta vid positiva känslor (*vara förtjust, förälskad, kär, galen, tokig i*).

På

Anders är svartsjuk på sin lillebror och ibland blir hans mamma irriterad på honom.

På används ofta vid negativa känslor (*vara avundsjuk, svartsjuk, arg, sur, besviken, irriterad på*).

För

Du behöver inte vara nervös för provet. Det är inget att vara orolig för.

För används ofta vid adjektiv som uttrycker rädsla och oro (*vara nervös, ängslig, orolig, rädd för*).

För, över

– Vad är du ledsen för/över?

– Jag är ledsen för/över att min hund har dött.

För eller *över* används vid adjektiven *glad, ledsen, bekymrad, generad*..

Över

Pappan var glad över att kunna köpa en ny hund åt sin dotter.

Över används alltid före *att* + infinitiv.

Barnets glädje över den nya hunden var obeskrivlig.

Pappan kände en viss irritation över att priset var så högt.

Alla blev förvånade över att hundvalpen kunde skälla så högt.

Över används ofta vid substantiv som uttrycker glädje, sorg, ilska, förvåning (*känna förtvivlan, sorg, glädje, ilska, irritation över*) och ofta vid verb och dess particip (*förundras, förvånas över, vara/bli förundrad, förvånad över*).

Mot, med

Jag tycker du är orättvis mot mig.

Eva och Tomas är mycket nöjda med semesterresan.

Man ska vara försiktig med elden.

Vid inställning, attityd och förhållningssätt används ofta *mot* (*vänlig/ovänlig, snäll/elak mot*) och *med* (*nöjd/missnöjd, försiktig/oförsiktig, ordentlig/slarvig med*).

7 Fyll i prepositionerna.

1 Ta det lugnt! Det är inget att vara orolig _____.

2 Du ska inte vara nervös _____ det här. Det ska nog gå bra.

- 3 Alla var nöjda _____ resultatet utom Björn. Hans besvikelse _____ att ha misslyckats var enorm.
- 4 Han uttryckte sin stora ilska _____ det som hade hänt.
- 5 Chefen sa att han var mycket besviken _____ oss. Han visade tydligt sin irritation _____ vår sena ankomst.
- 6 Lyckan _____ det nya barnet strålade i Evas ansikte. Men syskonen blev snart svartsjuka _____ den nya familjemedlemmen.
- 7 Föräldrarna försökte vara rättvisa _____ sina barn.
- 8 – Varför blev du så arg _____ mig i morse?
 – Du är så slarvig _____ dina kläder. De låg slängda på golvet igen.
 – Du behöver väl inte vara sur _____ mig längre. Jag har ju bett om ursäkt och jag ska försöka vara ordentligare.
 – Och jag ska försöka vara snäll och vänlig _____ dig i fortsättningen.
- 9 – Du behöver inte vara rädd _____ hunden. Den är snäll _____ alla.
 – Jag är inte rädd. Tvärtom, jag är tokig _____ hundar.

Fler övningar finns på s 75 i **Nya Mål 3**.

Svåra verb

- 8 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
gala	gal	gol	galit	–
ge, giva	ger	gav	gett, givit	given
gjuta	gjuter	göt	gjutit	gjuten
glida	glider	gled	glidit	–
glädja	gläder	gladde	glatt	–
gnida	gnider	gned	gnidit	gniden
gripa	griper	grep	gripit	gripen
gråta	gråter	grät	gråtit	-gråten
gå	går	gick	gått	-gången
göra	gör	gjorde	gjort	gjord

B Fyll i rätt form av verben.

- 1 Tuppen _____ i morse klockan sju.
gala
- 2 – Varför _____ grannens pojke i går kväll?
gråta
- Han brukar ofta _____ på kvällen. Ibland har jag hört att han
gråta
- har _____ flera timmar, men jag vet inte varför han _____.
gråta
- 3 Lisa _____ Harry en present, när han fyllde 80 år. Hon har
ge
- _____ honom många presenter under årens lopp.
ge
- 4 Han _____ sig åt festen. Han kunde inte minnas att han hade
glädja
- _____ sig så mycket åt en fest förut.
glädja
- 5 Mördaren är _____. Polisen _____ honom redan
gripa
- i går kväll. Det är skönt att polisen har _____ honom.
gripa
- 6 – Jag orkar inte _____ längre!
gå
- Va! Vi har ju bara _____ fyra kilometer. Du har dålig kondition.
gå
- I går _____ jag en hel mil.
gå
- 7 – Vad har du _____ hela kvällen?
göra
- Först _____ jag i ordning det jag skulle ha med mig på resan
göra
- och när det var _____ satte jag mig framför tv:n.
göra
- 8 När farfar var liten _____ han tennsoldater.
gjuta

Ordbildning

- 9 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.
Det kan vara substantiv, verb eller adjektiv.

- 1 Strindberg var knappast någon harmonisk person. Han hade svårt att finna *harmoni* i livet.
- 2 Han var en *blyg* människa och hans _____ gjorde det svårt att få verklig kontakt med andra människor.
- 3 Förhållandet mellan Strindberg och hans far präglades av *kyla* och hårdhet.
Det _____ förhållandet mellan far och son påverkade nog Strindbergs inställning till sin omgivning genom hela livet.
- 4 Naturligtvis var Strindberg, som alla andra, *glad* ibland. Han kände särskilt stor _____ när han var tillsammans med sina barn.
- 5 Han var lycklig och *stolt* över dem. Liksom andra föräldrar kände han _____, när han tänkte på sina barn.
- 6 Somliga påstår att Strindberg var *kvinnohatare*, men han kunde säkert både älska och _____.
- 7 Ofta var han *svartsjuk*. Han plågades svårt av sin _____.
- 8 Hans liv var ett *drama* och han upplevde flera _____ kärlekshistorier.
- 9 I Strindbergs böcker kan människorna vara både *onda* och *svaga*.
I dramat "Ett drömspel" beskriver han människornas _____ och _____.

Läs mer om August Strindberg på s 76–83 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

10 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Verben står i sin grundform (imperativ). Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Rånförsök i Limhamn

Ett postkontor i Limhamn utanför Malmö utsattes på_P fredagseftermiddagen för ett rånförsök. Klockan var_{var} tjugo minuter_{minut} över tre, när en man räck över en lapp P texten "Ge mig 50 000" till en av kassörska. Samtidigt han • hota kassörskan P en pistol. kassörska • chocka svårt av hotet men vägra ändå lämna ifrån sig några pengar. Då man • försvinn platsen tillsammans P en kvinna på motorcykel. De sågs av flera vittnen, som kunna ge ett bra signalement på både man och kvinna. Polisen larma omedelbart. En polisbil, som var på väg till Limhamn, möt en motorcykel som passa in på beskrivningen. Poliserna i bilen besluta kontrollera paret på motorcykeln. polisbil • ta upp jakten och följ efter motorcykeln fram till område med hyreshus. Där polis • förlora kontakten med par på

cykeln. Efter en kort stund påträffades dock _____ som just _____
 kvinna håll på

_____ att byta kläder. Hon _____ och eftersom flera _____
 grip vittne • berätta

_____ att de _____ någon gå in i ett av _____
 se hus

_____ fastigheten.
 polis • bevaka

Så småningom _____ ut _____ huset. _____
 man • kom P polis • grip

_____ omedelbart _____ som genast erkände att han var skyldig
 man

_____ brottet. Senare _____
 P han • berätta P

_____ hur han _____ och
 polis planera • rån

_____ en leksakspistol hemifrån. Mannen och kvinnan
 ta med sig

_____ använda pengarna till en semesterresa. De hade inte räknat
 tänk

med att _____ en postkassörska som _____
 råka ut för vägra • lämna ifrån sig

_____ några pengar. Både _____ och
 man

_____ är tidigare _____ polisen och
 kvinna känd P

_____ sig skyldiga _____ flera brott.
 gör P

Ord

- 1** Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan.
Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

bidra	matvanor
fläsk	pannkaka
förekomma	rensa
förändra	semla
hälla	skala
kost	talesätt
matlagning	varva

Middag hos familjen Lundberg

Hemma hos familjen Lundberg är det sällan tyst i köket. Familjen består av mamma

Kerstin, pappa Lennart och två barn som verkligen bidrar till att
1
diskussionerna blir högljudda. Hela familjen hjälper till med

_____ 2 . Lennart _____ 3 potatis,
Kerstin _____ 4 fisk och barnen dukar och _____ 5
upp vatten i glaset.

Familjen Lundbergs _____
6 är ganska dåliga. De äter mycket
fett och socker. Kerstin brukar läsa i tidningarna om hur man kan förbättra sin

7, och nu har hon tänkt att familjens måltider ska

8 och bli nyttigare. Men när familjen sitter vid matbordet
säger Lennart att han tycker bättre om bruna bönor med _____
9 och barnen
ropar att de vill ha ärtsoppa och _____
10 med sylt.

Det svenska _____ ”att låta maten tysta mun” bryr man sig inte om hos familjen Lundberg, i varje fall inte när man äter fisk.

Tycka, tänka, tro

§ 16.3.1a

Jag *tycker* att den nya tv-serien verkar bra.

Jag *tror* inte att jag kommer att titta på alla avsnitt, men jag *tänker* i alla fall titta i kväll.

Kan du använda *tycka*, *tänka* och *tro* på rätt sätt?

Jag *tycker* att Julio är snygg.

Tycka använder man när man vill uttrycka en åsikt eller en värdering, vad som är bra eller dåligt.

Jag *tror* inte att Julio gillar mig.

Tro använder man när man menar att något är troligt (otroligt) eller sannolikt (osannolikt).

Jag *tänker* ringa till Julio.

Tänka kan vara hjälpverb och betyder då "planera att göra något" (se s 73).

Jag *tänker* på Julio, men han *tänker* bara på sina bilar.

Tänker använder man också när tankarna koncentreras på något eller går i en viss riktning.

2 Fyll i *tycka*, *tänka* eller *tro* i dialogen. Glöm inte att böja verben.

IRENE: Vad tyckte₁ du om filmen i går?

EVA: Jag ₂ att den var spännande, men jag ₃ inte

att den skulle vara så lång, över tre timmar!

IRENE: Vet du vad regissören heter?

EVA: Nej, men jag ₄ att han är fransman. Jag ₅ att

fransmännen ofta gör bra filmer. Jag ₆ se en alldeles ny fransk

film på lördag. Har du lust att följa med?

IRENE: Det skulle vara roligt, men jag ₇ inte att jag kan. Jag har lovat

barnbarnen att vi ska göra en utflykt. De har talat om den här utflykten

hela veckan och jag _____ att de blir väldigt besvikna
8

om den inte blir av. Du kan väl ringa till Lotta. Jag _____ att
9

hon gärna följer med.

EVA: Det var lustigt att du nämnde Lotta. Jag har ofta _____ ringa till
10

henne. Det har bara inte blivit av. Jag _____ att jag ska ringa i kväll.
11

Jag _____ fråga om vi inte kan äta middag efter bion också. Vi har
12

så mycket att prata om.

IRENE: Ja, gör det. Jag _____ att hon känner sig ensam ibland. Hon
13

_____ nog att det skulle vara roligt att gå med. Vet du vad jag
14

_____ göra i kväll? Jag _____ möblera om i vardags-
15 16

rummet. Jag _____ inte att det är bra som det är nu. Jag har
17

_____ göra det länge.
18

EVA: Jag _____ ditt vardagsrum är trevligt. Du _____ väl
19 20

inte flytta alla möblerna?

IRENE: Vi får se. Jag _____ det är roligt att ändra lite. Vad
21

_____ du själv göra i kväll?
22

EVA: Jag vet inte, men jag _____ i alla fall ringa till Lotta redan i kväll.
23

Stavning

Ng-ljudet

- Grundregel 1

Ng-ljudet stavas oftast med *ng*:

sång pengar kung ingen tvinga

ng

- Grundregel 2

Ng-ljudet stavas med *g* framför *n*:

ugn vagn signal lugn dygn

ng

g

n

- Grundregel 3

Ng-ljudet stavas med *n* framför *k*:

skänka blank tänka punkt vinka

3 A Fyll i rätt stavning av ng-ljudet.

- 1 Ku_____en vi_____kade till folket från sin balko_____.
- 2 De var tvu_____na att skaffa pe_____ar på mindre än ett dy_____n.
- 3 Innan spårva_____nen gick hördes en si_____nal.
- 4 Sjön låg bla_____k som en spegel.
- 5 Hon fick en lu_____nande medicin.
- 6 I_____rid bar upp den tu_____a karto_____en på vinden. När hon kom ner satte hon på u_____nen för att börja med maten. Hon sjö_____lite för sig själv. Hennes kök var avlå_____t och trä_____t, men det var trevligt.
- 7 När doktorn sa att det inte var något fel på hans lu_____or kände sig Olle lu_____nare.

B Bilda egna meningar som innehåller ord med ng-ljud.

Tänk på ordföljd, tempus m m.

Grammatik

Preteritum – perfekt

§ 9.1, 16.2.2

Karin *spillde* glass på blusen i går.

Preteritum används när man berättar om en *avslutad händelse* som skedde *i förfluten tid* (dåtid) *vid en bestämd tidpunkt*. Vi vet ingenting om situationen nu. Karin kanske tvättade blusen på kvällen, så att den är ren nu.

Karin *har spillt* glass på blusen.

Perfekt används för att visa att något har hänt *i förfluten tid* men att *resultatet är kvar*. Resultatet av händelsen i nuläget är det viktiga (Karin har en fläck på blusen), inte när det hände.

Preteritum

Ulla *var* sjuk förra veckan. (Nu kanske hon är frisk.)

Man använder *preteritum* när man beskriver en händelse som är avslutad vid en bestämd tidpunkt i det förflutna. Man vet ingenting om nuläget.

Att händelsen skedde i det förflutna framgår antingen av sammanhanget eller av att man använder ett dåtidsadverbial (*förra veckan, i går, för två månader sedan, i morse, på 1700-talet, i höstas, när jag var sjuk*).

Det *var* en gång en liten flicka som *var* mycket elak.

Hennes mamma *hade* stora bekymmer med sin elaka dotter. Hon *brukade* . . .

Preteritum är ”berättartempus”. När man berättar hur något gick till (hände) eller skriver text en novell är det nästan alltid *preteritum* man använder.

Det *var* roligt att se dig!

Vad gott det här *var*!

Det *var* synd!

Preteritum används också i vissa fraser som är uttryck för en känsla (här använder många språk presens).

Perfekt

Olga *har läst* svenska det senaste året. (Hon gör det fortfarande.)

Man använder *perfekt* om något som har hänt i förfluten tid, men som ännu inte är avslutat.

Ofta använder man då också ett nutidsadverbial (*i år, den här veckan, i dag, den senaste tiden, i hela mitt liv, nu*).

Siv har bakat en kaka. (Kakan finns och hon kan bjuda på den.)

Perfekt används om något som har hänt i förfluten tid och är avslutat. Resultatet finns kvar. Jämför: *Siv bakade en kaka.* (Man vet inte om kakan finns kvar.)

Nils har läst en bok av Selma Lagerlöf (Själva läsningen är avslutad, men kunskapen om boken finns kvar. Han känner till den.)

Perfekt används för att berätta om något som är avslutat men som gett en kunskap eller erfarenhet som fortfarande gäller. Meningen *Eva har bott i Värmland i tre år* kan innebära två olika saker:

- Hon bor där fortfarande.
- Hon bor inte där nu, men hon känner till Värmland. Hon vet hur det är att bo där. Sammanhanget avgör vilken betydelse meningen har. Jämför: Eva bodde i Värmland i tre år, men nu bor hon i Norrbotten.

4 A Fyll i preteritum eller perfekt. Tänk på om det finns ett dåtidsadverbial eller ett nutidsadverbial. Välj själv ett verb som passar i meningen.

- 1 Jag _____ köttbullar till middag i går.
- 2 Anna _____ sig trött på sista tiden.
- 3 Per _____ Karin en bok, när hon fyllde år.
- 4 Per _____ glass med hjortronsylt två gånger den här veckan.
- 5 I somras _____ Annas vänner på besök.
- 6 Du _____ maten för mycket i dag. Den är för stark.
- 7 I midsomras _____ Anna blommor under kudden.
- 8 Vi _____ till mina föräldrar förra julen.
- 9 Olle _____ klart brevet nu.
- 10 Karin _____ i Sverige i hela sitt liv.

B Skriv fem egna meningar där du använder preteritum och fem där du använder perfekt.

Transitiva och intransitiva verb

Vi måste *kyla* vinet innan gästerna kommer.

Tänk om maten *kallnar*!

Verben *kyla* och *kallna* liknar varandra men kan inte användas på samma sätt.

Kyla kan ha objekt. Man kan kyla något, t ex vin.

Verb som kan ha objekt kallas *transitiva*. *Kallna* kan inte ha objekt.

Verb som inte kan ha objekt kallas *intransitiva*.

Det finns ganska många transitiva–intransitiva verbpar. Här är några av de vanligaste:

Transitiva

bleka
bränna
dränka
döda
lägga
~~släcka~~
ställa
sänka
sätta
sova
trötta
väcka

Intransitiva

blekna
brinna
drunkna
dö
ligga
slockna
stå
sjunka
sitta
sova, somna
tröttna
vakna

5 Välj rätt verb, transitivt eller intransitivt. Glöm inte att du måste böja verbet.

- 1 _____ **Släck** _____ lampan! Du måste sova nu.
- 2 Plötsligt _____ ljuset och det blev alldeles mörkt.
- 3 Jag _____ aldrig före klockan tolv på kvällen. Jag älskar att vara uppe länge på kvällarna.
- 4 När narkosläkaren hade _____ patienten kunde operationen börja.
- 5 Under operationen måste patienten _____ djupt.
- 6 Patienten _____ av rädsla när han såg den stora sprutan.
- 7 _____ mig strax före sju! Jag börjar tidigt i morgon.
- 8 Båten _____ nära Blå Jungfrun förra sommaren.
- 9 Fyra människor _____ i båtolyckan.

10 – Det luktar rök!

– Det är grannen som _____ ris och kvistar i sin trädgård.

– Tänk om det börjar _____ i huset!

11 Många människor _____ i trafiken varje år.

12 För att minska olycksrisken planerar man att _____ hastigheten på vägarna i sommar.

13 _____ dig här i soffan så får vi prata en stund!

14 Jag tycker att man _____ bekvämare i den här fåtöljen.

Ordföljd

6 Sätt följande ord och uttryck i rätt ordning i satserna så att du får en sammanhängande text. (Satsschema för huvudsats finns på s 10 och för bisats på s 26.) Börja med det ord som har stor bokstav.

1 _____
När • för dagen • var • slut • skolan • äntligen •

_____ ,
bussen • till lägenheten • Sara • hem • tog • i Bagarmossen •

_____ .
väntade • Mohammed • där • på henne

2 _____ ,
brukade • maten • ofta • laga • på vardagarna • Han •

_____ .
riset • hade • men • i dag • hunnit • han • sätta på • bara

3 _____
Sara • ett förkläde • sig • satte på •

_____ ,
började • och • grönsakerna • skära •

_____ .
var • hon • men • nog • besviken • lite

4 _____ ,
 Mohammed • i alla fall • Det • trodde •

_____ :
 därför • och • han • sa

5 _____ ,
 kappan • Ta på • dig

_____ .
 vi • så • och • äter • på restaurang • går

Fler tidsprepositioner

På s 16–18 kunde du läsa om tidsuttryck med *i*, *om* och *på*.
 Här är några andra tidsprepositioner.

Vid

Vid åtta hade alla gästerna kommit.

Vid lunchdags är det fullt på alla restauranger.

Vid används om tid som inte är exakt.

Inom

Arbetet måste vara klart inom en timme.

Inom betyder ”innan en viss tid har gått”.

Framemot

Framemot eftermiddagen var arbetet klart.

Framemot används om tid som närmar sig.

Mellan – och

Bertil arbetar mellan klockan åtta och klockan fem.

Från – till

Han arbetar från åtta till fem.

7 Fyll i tidsprepositioner. Använd de som står på s 62 och *i*, *om* och *på* (s 16–18).

- 1 Annika vaknade _____ sju och kände sig pigg och full av energi.
- 2 Det var grått och mulet hela morgonen men _____ eftermiddagen började vädret ändra sig. Det började blåsa och _____ några timmar var det alldeles klart.
- 3 Det hade varit ovanligt kallt hela hösten och _____ jul började det snöa kraftigt.
- 4 Det snöade _____ flera dagar och _____ julafton var snötäcket drygt en meter.
- 5 Ni måste lämna svar _____ en vecka annars går lägenheten till någon annan i kön.
- 6 Doktorn har mottagning _____ nio _____ fyra varje dag.
- 7 _____ lördagskvällen inträffade en allvarlig olycka norr om Uppsala.
- 8 Sommarlovet börjar _____ några veckor.
- 9 _____ sommar ska Gunilla hälsa på sina släktingar i Skåne.
- 10 Karolina ska arbeta _____ sommarlovet.
- 11 Hon ska arbeta _____ tio _____ förmiddagen _____ fyra _____ eftermiddagen.
- 12 _____ två är det en paus _____ cirka en kvart och sedan fortsätter arbetet.
- 13 Tidigt _____ måndagsmorgonen meddelades det att premiärministern hade avlidit _____ natten.
- 14 _____ frukostdags samlas hela familjen i köket.

15 Vi brukar äta _____ en kvart. Längre tid får det inte ta, för då missar vi bussen.

16 _____ söndagarna brukar vi sitta _____ timmar och prata vid frukostbordet.

Prepositioner vid kroppsdelar

På s 8 och 15 fick du lära dig namn på kroppsdelar och när de ska stå i bestämd och obestämd form. Här kan du se vilka prepositioner som används.

På

Johan har ett blåmärke på benet.

Det kliar på armen.

Man använder *på* om en yta också vid kroppsdelar.

I

Barnet hade blåsor i munnen.

Det kliar i näsan.

Pelle fick en bula i pannan när han ramlade.

Vad solbränd du är i ansiktet!

Man använder *i* om en volym, men det heter *i* pannan och *i* ansiktet.

När du har feber och ont i halsen bör du stanna hemma från jobbet.

Den gamla damen klagade över smärtor i bröstet.

Vid uttryck för smärta används ofta *i* (ont i huvudet, ont i magen).

Om

– Vad kall du är om händerna!

– Ja, jag fryser ofta om händerna.

Man är kall, varm, torr, våt *om* händerna (fötterna) och man tvättar sig och torkar sig *om* händerna (fötterna).

Tänk vad Annika är smal om midjan!

Om används också när man menar ”runt om” en kroppsdel (om halsen, om handleden, om midjan, om höfterna).

8 Fyll i prepositioner.

- 1 Marias dotter hade hög feber och ont _____ huvudet. Hon var alldeles torr _____ läpparna och hade röda utslag _____ kroppen. Doktorn sa att det var mässlingen. Maria höll sin lilla flicka _____ famnen och tröstade henne.
- 2 Pelle vrickade foten när han spelade fotboll. Nu har han ett stort bandage _____ foten. Det värker _____ foten.
- 3 När Emma kom in efter promenaden i regnet var hon alldeles våt _____ fötterna och hon frös _____ händerna. Hon satte sig framför brasan och snart var hon varm _____ både händerna och fötterna. Hon kände att hon var hungrig. Det kurrade _____ magen. Hon drack te och åt smörgås. Hennes bror sa: Torka dig _____ munnen! Du har en bröds mula _____ mungipan.

Svåra verb

9 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
ha	har	hade	haft	-havad
heta	heter	hette	hetat	–
hinna	hinner	hann	hunnit	-hunnen
hugga	hugger	högg	huggit	huggen
hålla	håller	höll	hållit	hållen
kliva	kliver	klev	klivit	-kliven
klyva	klyver	klöv	kluvit	kluven
knyta	knyter	knöt	knutit	knuten
komma	kommer	kom	kommit	kommen
krypa	kryper	kröp	krupit	-krupen
kunna	kan	kunde	kunnat	–

B Fyll i rätt form av verben.

- 1 –Har Erik _____ sitt löfte?
hålla
- Ja, han brukar alltid _____ vad han lovar.
hålla
- 2 Mannen _____ armen om kvinnans axlar och försökte trösta henne.
hålla
- 3 Pojken blev rädd och _____ in under bordet. Där satt han
hop- _____ en lång stund innan han vågade _____ fram igen.
krypa krypa
- 4 Hjälp mig att _____ upp den här knuten! Jag har _____
knyta knyta
- en knut som inte går att _____ upp. Varför _____
knyta knyta
- jag så hårt nyss? Nu måste jag klippa av snöret.
- 5 Skynda dig nu, annars _____ du inte till skolan i tid. I går
hinna hinna
- _____ du inte med bussen. Har du _____ äta frukost?
hinna hinna
- 6 På landet eldar vi med ved och vi måste _____ veden själva.
hugga
- I lördags _____ jag ved i flera timmar. När jag hade _____
hugga hugga
- all veden kände jag mig mycket nöjd.
- 7 Jag _____ inte komma i går eftersom jag var sjuk. Jag har inte
kunna kunna
- _____ komma på hela veckan på grund av sjukdom.
kunna kunna
- Jag _____ inte komma i morgon heller.
kunna kunna

Ordbildning

10 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.

- 1 Strindbergs roman "Röda rummet" *inledde* den naturalistiska perioden i svensk litteratur. "Gösta Berlings saga" är _____ till den period som kallas nittioalet och som är mer romantisk.
- 2 I "Gösta Berlings saga" *berättar* Selma Lagerlöf om livet på herrgårdarna i Värmland. I _____ centrum står Gösta Berling, en försupen och avsatt präst.
- 3 "Gösta Berlings saga" *skiljer* sig från den naturalistiska litteratur som skrevs under 1880-talet. Det är stora _____ mellan "Gösta Berlings saga" och "Röda rummet".
- 4 Selma Lagerlöfs böcker *fångar* läsarens intresse. Hon kunde berätta _____ historier.
- 5 Hon hade stor *fantasi* och hennes böcker är mycket _____.
- 6 Nils Holgersson var en *elak* liten pojke. Som straff för sin _____ mot djur blev han förvandlad till en "pyssling".
- 7 Selma Lagerlöfs familj hade det svårt med *ekonomin*. Av _____ orsaker var de tvungna att sälja familjegården Mårbacka.
- 8 Senare kunde Selma Lagerlöf köpa tillbaka gården och hon bodde på Mårbacka ända till sin _____. Hon *dög* 1940. Mårbacka är nu ett museum.

Läs mer om Selma Lagerlöf på s 113 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

11 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Där det står deras/sina ska du välja rätt alternativ. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Joggare fann sovande småflickor

En morgontidig joggare fann
finn på
P lördagsmorgonen P sin förvåning

två sov småflickor P ett skogsparti utanför Östersund.

joggare, en 41-årig Östersundsbo, larma • polis

och ambulans flicka • se ut • tunnklädd

och natt • var ganska kall P årstiden.

flicka, som var 5 och 7 år gammal och syster

för P sjukhus för undersökning. Det visa sig

att flicka var hungrig och trött

men klara sig P skador. De berätta

P polis att deras/sina föräldrar fira

midsommar tillsammans P släkting.

flicka • gå ut P eftermiddagen för att

plocka blomma. Medan de leta P

blomma P skogen, de • gå vilse.

Ord

- 1 Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan.
Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

anse	orka
avkoppling	sällskap
förutsättning	tillgång
hänsyn	typisk
innebära	uppfatta
njuta	vistas

Dags för semester

Henrik var trött och behövde lite avkoppling ₁. Han ₂ _____ att han hade arbetat tillräckligt och längtade efter att få ₃ _____ några veckor i solen, helst i ett annat land. En ₄ _____ för att han skulle kunna resa var förstås att han fick ledigt från jobbet, och det ₅ _____ att han måste fråga chefen. Han undrade om chefen skulle ta ₆ _____ till att han var trött eller om hon bara skulle tycka att han var en ₇ _____ gnällig karl. Men chefen blev glad och föreslog att de skulle göra ₈ _____ med varandra, för hon hade ₉ _____ till ett hus på Capri, där de kunde ₁₀ _____ av våren tillsammans.

2 A Byt ut orden och fraserna under linjerna mot synonymer.
(Synonymerna finns på s 136–137 i **Nya Mål 3.**)

- 1 I skogen kan man hitta många ätbara ting, t ex bär och svamp.
(saker)
- 2 Många djur letar efter _____ nästan jämt.
(mat)
- 3 Sorkarna hade _____ förråd med mat.
(samlat)
- 4 De hade ett _____ förråd med mat.
(stort)
- 5 Under sommaren sjöng fågeln _____.
(hela dagen)
- 6 På vintern dog fågeln _____ mat.
(eftersom den saknade)
- 7 Djur i Sverige måste klara även _____ kyla.
(stark)
- 8 Igelkottarna letar efter ett bra ställe att _____ på.
(tillbringa vintern)
- 9 _____ djur går i ide under vintern.
(En del)
- 10 Grävlingar kan _____ i sina hålor under mycket lång tid.
(vara)
- 11 En del harar blir bara _____ ljusare på vintern.
(lite)
- 12 "Väck inte den björn som sover" är ett gammalt _____.
(talesätt)

B Vad heter djuren?

- _____ 1 _____ är ganska liten och har taggar över hela kroppen.
- _____ 2 _____ är ganska liten, har stor svans och tycker om nötter.
- _____ 3 _____ har långa öron, hoppar fram och kan ändra färg på vintern.
- _____ 4 _____ är en orm som inte är farlig för människor.
- _____ 5 _____ är ganska lik en björn, fast mindre. Den går i ide på vintern.

Stavning

J-ljudet

§ 8.12

J-ljudet stavas på sex olika sätt, men uttalet är detsamma.

Om du hör ett ord som börjar på j-ljud och inte vet hur det stavas, är det svårt att hitta det i en ordbok.

- Grundregel 1

J-ljudet stavas med *j* framför *a*, *o*, *u* och ofta framför *ä*:

jaga börja jord jul jämn färja jätte jägare

- Grundregel 2

J-ljudet stavas med *g* framför *e*, *i*, *y*, *ö* och ibland framför *ä*:

ge get regera girig gift förgylld gymnastik göra gömma gärna

- Grundregel 3

J-ljudet stavas med *gj*, *hj*, *lj* eller *dj* i början av en del ord:

gj gjorde gjuta

hj hjort hjälpa hjälte hjässa hjärta hjärna hjul
hjord ihjäl (från början två ord)

lj ljus ljuvlig ljuga ljud ljum

dj djungel djup djur djävul djärv

Stavningen med *g*, *h*, *l* och *d* beror på att man en gång i tiden uttalade dessa bokstäver. Genom att de fortfarande finns kvar i stavningen är det lätt att se att svenskan är släkt med andra germanska språk, t ex tyska, engelska och danska.

Svenska	Tyska	Engelska	Danska
ljus	Licht	light	lys

Man kan också förstå att *ljus* är släkt med *lysa*, även om uttalet är olika.

Om j-ljudet kommer sist i ett ord (färg, haj) kan det vara svårt att veta om det stavas med *j* eller *g*. Då får man slå upp det i en ordbok.

Det finns en del ord som uttalas lika men har olika stavning och olika betydelse:

hjärna – gärna
djärv – järv
gäst – jäst
hjul – jul
gjort – hjort

3 A Slå upp en ordbok och se efter ungefär hur många ord som börjar på *gj*, *hj*, *lj* och *dj*.

B Fyll i rätt stavning av j-ljudet.

Det var en ₁*j*uvlig ₂*j*unikväll. Trots att klockan var tio på kvällen var det

 ₃ummet i luften och alldeles ₄ust.

 ₅öran och ₆ulia ₇ick ₈enom parken. Alla träd och buskar hade

 ₉ust slagit ut. Det såg nästan ut som en ₁₀ungel med all grönska.

 ₁₁öran skulle vilja se ₁₂ulia ₁₃upt i ögonen och säga: "Jag älskar dig.

Vill du ₁₄ifta dig med mig?", men det skulle nog vara lite ₁₅ärvt. De hade

inte känt varandra så länge. Det var i ₁₆ulas han såg henne första gången.

I stället sa han: "Jag ₁₇illar att fiska. Har du lust att följa med ut och fiska

nu i hel ₁₈en?" Han kände att ₁₉ärtat klappade i bröstet och ₂₀ärnan

fungerade inte riktigt som han ville. Vad skulle ₂₁ulia svara? "Ja, det ₂₂ör

jag ₂₃ärna", sa hon med ₂₄uv röst. "Tycker du om att ₂₅aga också?" frågade han.

Plötsligt hördes ett ₂₆ud. Det var nog ett ₂₇ur som rörde sig bland

buskarna. Kunde det vara en ₂₈ort eller en äl ₂₉? ₃₀öran hoppades att

 ₃₁ulia skulle bli lite rädd. Själv kände han sig modig som ett le ₃₂on. En

katt kom fram ur buskarna och ₃₃amade. ₃₄ulia ₃₅äspade lite och sa

att nu var det bäst att de ₃₆ick hemåt. Hon hade en ₃₇obbig arbetsdag i morgon.

- C Hitta på en egen liten berättelse som innehåller ord med j-ljud.
Lämna luckor för själva j-ljudet och låt någon annan fylla i rätt stavning.
Kontrollera sedan att din övning är rätt ifylld.

Grammatik

Futurum

§ 9.2

Det finns ingen särskild verbform som heter *futurum* i svenskan.
Man använder i stället olika verb för att uttrycka framtid.

Eva och hennes familj *tänker resa* bort på semestern.

Tänker + *infinitiv* visar subjektets vilja. Det är mycket vanligt i talspråk.
Skriftspråket har ibland *ämnar* + *infinitiv* med samma betydelse.

De *reser* till Grekland *den 3 juni*.

Presens + *framtidssadverbial* (t ex *på lördag*, *i morgon*, *nästa år*)
är mycket vanligt för att uttrycka framtid.

Resan *kommer att bli* ganska dyr.

Kommer att + *infinitiv* har betydelse av *prognos*, något man
själv inte riktigt kan påverka.

De *ska vara* borta i 14 dagar.

Ska (*Skall*) + *infinitiv* uttrycker subjektets eller någon annans vilja,
löfte eller beslut. *Ska* är egentligen inte något framtidsverb, men eftersom
löfte eller beslut oftast gäller framtiden uppfattas *ska* som futurum.

När de *kommer* hem, *tänker* de hälsa på Evas föräldrar i Alingsås.

Om de inte *gör* det, blir hennes föräldrar ledsna.

Presens är det normala i bisatser som inleds med *när* och *om*.

När Eva *har kommit* hem från Alingsås, *ska* hon *börja* arbeta igen.

Perfekt används för att visa att en handling kommer att vara avslutad
vid en viss tidpunkt i framtiden.

4 Titta på följande meningar. Diskutera vilka av meningarna som uttrycker framtid.

1 Nästa år fyller Ann 25 år.

2 Kommer du på mötet på måndag?

3 Kommer det att vara många människor med på mötet?

- 4 Om jag vinner på den här lotten blir jag jätteglad.
- 5 Ska vi ha prov på torsdag?
- 6 Man ska betala biljetterna där borta.
- 7 Jag ska ringa till tandläkaren.
- 8 Tänker du gå ut?
- 9 Regeringen ämnar höja momsen.
- 10 Jag åker till stan varje dag.
- 11 Barnen ska ha mat snart.
- 12 I morgon kommer det säkert att regna.
- 13 Tänker han fortsätta vid universitetet?
- 14 Jag ska hjälpa dig.
- 15 Pelle skriver ofta brev till sin bror.

5 Fyll i ett lämpligt alternativ som uttrycker framtid. Använd verben under linjerna. Diskutera om flera alternativ kan vara möjliga.

Naturen kommer att förstöras om vi inte _____ något nu. Många
1 gör

djurarter är hotade och om inte människan _____ släppa ut gifter
2 sluta

i naturen, _____ många djur.
3 försvinn

Ulf, som _____ forskare, _____ med att
4 bli 5 arbeta

förbättra miljön för människor och djur. Han _____ på universitetet
6 börja

i höst och studera miljövärd. Han är mycket naturintresserad och han

_____ till Grönland nästa sommar för att studera miljön där. Han
7 res

_____ där i tre månader. Det _____ nog
8 var 9 bli

mycket spännande. Han _____ redan i slutet av maj och
10 res

_____ hem i början av september.
11 kom

Bestämd och obestämd form

§ 10.3

Carina och Claes fick *en matberedare* och *en brödrost* när de gifte sig.

Om ett substantiv är nytt eller okänt för den man pratar med använder man *obestämd form* (*en matberedare, en brödrost*).

Om substantivet går att räkna använder man *obestämd artikel* (*en, ett*).

Om det inte går att räkna saknas obestämd artikel: Carina blandade *smör* och *mjöl* i matberedaren.

Ett substantiv står alltid i obestämd form efter *det finns, det står, det ligger* osv: *Det står en brödrost på bordet.*

Brödrosten ställde de på *köksbordet*, men *matberedaren* ställde de i ett skåp.

Om substantivet är känt för den man talar med, använder man *bestämd form* (*brödrosten, matberedaren, köksbordet*).

Bestämd form använder man alltså när man redan har nämnt substantivet (*brödrosten, matberedaren*), eller om alla ändå förstår vad man menar.

(Om någon talar om *köksbordet* förstår alla vilket som menas, eftersom det bara brukar finnas ett köksbord, inte två eller tre. Däremot finns det kanske många skåp att välja på. *Ett skåp* är alltså inget bestämt skåp.)

De flesta människor känner till *solen, månen, havet, statsministern* osv, och därför står dessa substantiv oftast i bestämd form.

Min mikro fungerar inte.

Ett substantiv som följer efter ett possessivt pronomen eller ett genitivuttryck har bestämd betydelse men står ändå i obestämd form.

6 Fyll i rätt form, obestämd eller bestämd av substantiven under linjerna. Ibland behövs obestämd artikel, ibland ändelse för bestämd form.

En gång hade en fågel byggt (ett) bo
fågel -n bo -et

under taket på hus -et
tak -et

på land -et. Det var svala -n.

Hela familj -en som bodde i hus -et intresserade

sig för fågel -n och följde dess liv -et.

morgon -en läste de berättelse -n om den här

sortens _____ i _____. Så här stod det:
fågel -n tidning -en

”Nu för tiden är svalans _____ kluven, men för länge sedan
stjört -en

var det inte så. På den _____ fanns det _____
tid -en gud -en

som hette Oden. Oden vände sig till _____ som han kände
jätte -n

och bad honom gissa _____.
gåta -n

– Hur är _____ då? frågade _____.
gåta -n jätte -n

– Vad viskade Balder i mitt _____ när han var död och skulle
öra -t
läggas i _____?
grav -en

_____ funderade länge men kunde inte komma på något
jätte -n
_____.
svar -et

– Ingenting, skrattade _____. Han var ju död.
gud -en

_____ fylldes av _____ och tog
jätte -n ilska -n
fram _____ som blänkte i _____.
svärd -et sol -en

Snabbt högg han efter Oden men träffade bara _____ på
stjört -en

_____ som just flög förbi. Sedan dess är _____
svala -n stjört -en

på _____ kluven.”
svala -n

(Balder var en av gudarna i den nordiska asaläran.)

Ingen – inte någon

§ 13.4

Direktören har *ingen* (*inte någon*) bostad ännu.

Han påstår att han *inte* har *någon* bostad ännu.

När orden *inte* + *någon* (*något*, *några*, *någotting*) står intill varandra, kan de dras samman till *ingen* (*inget*, *inga*, *ingenting*).

En del människor betalar *ingen* (*inte någon*) skatt.

När *ingen* är objekt i en huvudsats går det bra att använda *inte någon* i stället för *ingen*.

Ingen vill ge honom pengar.

Han frågar varför *ingen* vill ge honom pengar.

När *ingen* är subjekt kan det oftast inte ersättas av *inte någon*.

En finansminister som *inte* har *några* pengar har problem.

Det skulle inte vara bra med en kulturminister som *inte* känner till *några* tv-program.

Som objekt i bisats används *inte någon*.

Somliga människor drar *inte* av *några* utgifter i sin deklaration, och de kan *inte* spara *några* pengar.

Om verbet består av två ord (*dra av*, verb + betonad partikel, *kan spara*, hjälpverb + huvudverb) måste *inte någon* användas.

7 A I vilka av följande meningar kan *inte någon* (*inte något*, *inte några*) ersättas med *ingen* (*inget*, *inga*)?

- a Jag har inte fått något brev i dag.
- b Jag vet också att det inte finns några brev i postfacket på jobbet.
- c Jag fick inte några brev i går heller.
- d Om man inte skriver några brev, får man inte några brev.
- e Jag har inte någon lust att skriva brev.

B Gör följande meningar negativa genom att använda *ingen* (*inget*, *inga*, *ingenting*) eller *inte någon* (*inte något*, *inte några*, *inte någonting*).

- 1 Det finns fåglar här på vintern.
- 2 Anders har sett en varg i skogen.
- 3 Det sägs att alla vargar är farliga.
- 4 Emilia berättade att hon hittade snäckor på stranden förra sommaren.
- 5 Max kan allting.
- 6 Han kommer ihåg allting.

Konjunktioner

Konjunktioner binder samman satsdelar och satser.

- *Samordnande* konjunktioner binder samman satsdelar eller satser av *samma typ*, t ex huvudsats med huvudsats eller bisats med bisats.
- *Underordnande* konjunktioner binder samman satsdelar eller satser av *olika typ*.

På 1500-talet åt många gröt morgon *och* kväll.

Inte som nu med mjölk *utan* man åt gröten som den var *och* drack ofta öl *eller* vatten till.

De vanligaste samordnande konjunktionerna är *och*, *både – och*, *eller*, *antingen – eller*, *varken – eller*, *vare sig – eller*, *för*, *men* och *utan*.

Vill du ha öl eller vin till maten?

Eller står ofta mellan två alternativ.

Man bör äta både frukt och grönsaker varje dag.

Både – och används när båda alternativen av två gäller.

Du kan få antingen ris eller potatis till köttet.

Antingen – eller används när ett av två alternativ gäller.

Vegetarianer äter varken kött eller fisk.

Varken – eller används när inget av alternativen gäller.

Anita dricker aldrig vare sig te eller kaffe.

Vare sig – eller har samma betydelse som *varken – eller* men används när det finns en negation före (*inte*, *aldrig*, *sällan*).

Harriet kom för sent, för hon missade tåget.

För inleder en huvudsats med en förklaring eller orsak.

Hon sprang till stationen, men hon missade tåget ändå.

Hon hade inte packat ordentligt utan bara slängt ner lite saker i en väska.

Både *men* och *utan* används när det är fråga om en motsats eller en invändning, men *utan* används bara *efter negation* och då det är ett tydligt *motsatsförhållande*. Ofta passar det bra att använda *ändå* tillsammans med *men* och *bara* tillsammans med *utan*.

8 Fyll i *samordnande* konjunktioner så att texten blir meningsfull.

Den berömda sångerskan Carmen är på turné. Hon uppträder tillsammans med sin man _____₁ sin bror. Carmen är skicklig i _____₂ sång _____₃ dans. Hon älskar att sjunga _____₄ dansa. Hennes man, José, kan inte sjunga _____₅ han dansar mycket bra. Hennes bror, Manuel, kan _____₆ dansa _____₇ sjunga men han är en skicklig gitarrist. Tyvärr kan Carmen inte sjunga i kväll _____₈ hon är förkyld _____₉ har problem med rösten. Föreställningen måste ställas in men direktören säger att publiken _____₁₀ kan få pengarna tillbaka _____₁₁ biljetter till en annan kväll.

De flesta i publiken blir _____₁₂ arga _____₁₃ besvikna. De vill inte ha _____₁₄ pengarna tillbaka _____₁₅ nya biljetter. Människorna går inte hem _____₁₆ sitter kvar och väntar. Snart hörs visslingar _____₁₇ rop. Manuel spelar lite på sin gitarr, _____₁₈ han vill lugna publiken.

Bakom scenen svimmar Carmen. José skriker _____₁₉ gestikulerar. Direktören är förtvivlad. Han vet _____₂₀ ut _____₂₁ in.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
le	ler	log	lett	—
leva	lever	levde	levt	-lev(a)d
lida	lider	led	lidit	liden
ligga	ligger	låg	legat	-legad
ljuda	ljuder	ljöd	ljudit	—
ljuga	ljuger	ljög	ljugit	-ljugen
lyda	lyder	lydde, löd	lytt	-lydd
låta	låter	lät	lätit	-låten
lägga	lägger	la(de)	lagt	lagd
niga	niger	neg	nigit	—
njuta	njuter	njöt	njutit	(-njuten)
nysa	nysar	nyste, nös	nyst	—

1 Jag _____ några böcker här på bordet i går. Har du _____
lägga lägga
dem någon annanstans?

2 Hon brukade alltid _____ så vackert, när han träffade henne, men i går
le
_____ hon inte alls. Och när han tänkte efter hade hon faktiskt inte
le
_____ mot honom på länge.

3 – Varför _____ du för mig nyss?
ljuga
– Jag brukar väl aldrig _____?
ljuga
– Jo, det gör du. Och nu förstår jag att du har _____ för mig hela tiden.
ljuga

4 Min mamma blev alltid arg när vi barn inte _____. Hon ansåg att barn
lyda
borde _____ sina föräldrar, och hon var själv van att bli åt-_____.
lyda lyda

5 – Snälla du, _____ mig hjälpa dig med disken.
låta

– Nej, tack. Jag _____ aldrig någon annan diska.
låta

– Så där är min pappa också. Han har aldrig _____ någon av oss
låta
hjälpa till i köket.

6 Förr i tiden var det vanligt att flickor _____ när de hälsade på äldre
niga
människor. Nu ser man knappast någon _____ längre.
niga

7 Förlåt att jag _____ så mycket. Jag är allergisk mot gräs. Du skulle
nysa
ha hört mig i maj, när björkarna slog ut. Då _____ jag i flera dagar.
nysa
Oj, nu känner jag att jag måste _____ igen.
nysa

Ordbildning

10 A Fyll i rätt form av ord som är släkt med de kursiverade orden.
Det kan vara adjektiv, verb eller substantiv.

- 1 En _____ person *pratar* ofta, mycket och länge.
- 2 Man _____ lätt på att lyssna om man inte får säga något
själv. En del människor är *tröttsamma* att lyssna på.
- 3 Ibland är det svårt att _____ sig. Man tappar lätt
koncentrationen.
- 4 Det är intressant att *diskutera*. I en _____ får inte alla prata
samtidigt för då är det omöjligt att uppfatta vad någon säger.
- 5 Det var mycket som *hände* i går. Det var en _____ dag.
- 6 *Skriv* om du inte kan komma. Jag vill ha ett _____ meddelande!

- 7 Vad pappa ser _____ ut. Jag undrar vad han *tänker* på?
- 8 Han har *svårt* att betala hyran. Jag vet att familjen länge har haft stora _____ med ekonomin.
- 9 – Kan du *översätta* det här brevet åt mig?
– Javisst, när vill du att _____ ska vara klar?
- 10 På sommaren blir det *ljus* tidigt på morgnarna. Det _____ tidigt.

B Skriv de adjektiv, verb och substantiv som du fyllt i. Stryk under suffixen.

Adjektiv

Verb

Substantiv

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

C Kan du några andra substantiv- och adjektivsuffix?
Hitta på egna meningar där du använder släktord.

Läs mer om suffix på s 93-94 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

- 11 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Där det står *hennes/sin* etc ska du välja rätt alternativ. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Björn lufsade in i villaområde

För_P första gången på_P mer än hundra år har en björn
björn • lufsa

lufsar rakt in i ett bebott område. Björnen upptäcktes
björn • upptäck

_____ torsdagsmorgonen _____ ett villaområde _____ Ludvika.
P P P

_____ 7-tiden _____ morgonen _____ torsdags _____
P P P liten • flicka • få se • björn

_____ fönstret. Den
P

_____ lufsande över ett potatisland, och eftersom de flesta människor sov,
kom

_____, utan _____
den • skräm bort • inte kan • lufsa • lugnt

vidare mot riksvägen till Grängesberg. _____
flicka • ropa

_____ som _____ alldeles tyst vid
P hennes/sin pappa bli

anblicken. Först _____ en stund _____ och
P han • ge sig av

_____ björnen, men tyvärr _____
följ efter han • förlora kontakt

_____ den på riksvägen.
P

Viltforskare säger att detta är första _____ som det _____
gång rapportera

att _____ mitt _____
vild • björn • befinn sig P

ett tättbebyggt samhälle.

Men för över hundra år sedan _____
liknande • händelse • inträffa

_____. _____ sommaren 1850 _____
P björn • närma sig • liten stuga

_____ Dalarna. Utanför stugan
P norr

_____ med _____
ettårig • pojke • sitt liten • korg P

bär. Det _____ att _____
berätta pojke • klappa • björn

5

_____ P _____ hans/sina _____ liten • hand _____ och _____ låt _____ den
_____ smaka _____ P _____ bären. När _____ hans/sin _____ mor _____ få se • björn
tillsammans _____ P _____ pojken _____ hon • skrik till _____ och _____ björn • försvinn _____.
Alice Tegnér, författaren _____ P _____ känd • barnvisa _____
”Mors lilla Olle”, _____ inspirera _____ av den här _____ händelse _____.

Ord

- 1 Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan.
Alla orden ska inte användas, och inget ord
ska användas mer än en gång.

avgaser	skriftlig
avgift	slöseri
behaglig	strida
insändare	upphöra
mardröm	åsikt
motivera	övertyga

Trafikproblem

– Jag är _____ om att fler

1

människor skulle lämna bilen hemma om det var billigare att använda tåg och buss.

– Ja, det _____ aldrig att förvåna mig att man kan höja biljett-

2

priserna hela tiden. Vad har de för argument när de försöker _____

3

sådana prishöjningar? Dyra tågresor _____ ju mot allt

4

tal om ”folkets järnväg”.

– Tänk så skönt och _____ det skulle vara att sitta på tåget och

5

läsa i stället för att krypa fram i en bilkö. Och luften skulle inte förstöras av en

massa _____.

6

– Tror du att det blir bättre om bilisterna får betala en _____

7

när de kör i stan?

– Kanske. Jag skrev en gång till en tidning och uttryckte min _____,

8

men jag vet inte om folk bryr sig om vad som står i _____.

9

– Du har i alla fall försökt. Hoppa in i bilen, så skjutsar jag hem dig. Att åka

buss så här i rusningstid är en _____.

10

Stavning

Sj-ljudet

§ 8.12

• Grundregel 1

Sj-ljudet stavas med *sj* framför *a, o, u, å* och ibland *ä* och *ö*:

sjaskig sjalett sjok sjuk sjuda sjunga sjunka
själ själv sjätte sjö

sk

skj

sj

sj

stj

• Grundregel 2

Sj-ljudet stavas med *sk* framför *e, i, y, ä, och ö*

samt i ordet *människa–människor*:

sken sked skida skicka skynda skyla skämta
skälla skön skör

ti si ssi sh sch ch g ge j

(undantag: *sjöng* och *sjönk* som behåller infinitivens stavning)

• Grundregel 3

Sj-ljudet stavas med *skj* eller *stj* i början av en del ord:

skj skjorta skjuta skjul skjuts

stj stjärna stjärt stjälk stjäl stjälpa

• Grundregel 4

Sj-ljudet stavas på många olika sätt i lånord:

ti operation revolution infektion

si pension invasion kollision

ssi diskussion passion permission

sh shorts show

schaffisch schack marsch schema

ch charkuteri charm match chaufför chef chock choklad

g geni ingenjör generös energi gest

ge bagage garage bandage

j jour journalist justera projekt

Stavningen med *skj* och *stj* beror på att man en gång i tiden uttalade dessa bokstäver. Genom att de finns kvar i stavningen kan man se att svenskan är släkt med andra germanska språk:

Svenska

Tyska

Engelska

Danska

stjärna

Stern

star

stjerne (uttalas inte med sj-ljud)

I stora delar av Sverige uttalas kombinationen *rs* som *sj*-ljud:

Andersson mars torsk. Skorna är för små.

2 A Fyll i rätt stavning av *sj*-ljudet.

Den där _____ itiga _____ ortan kan du inte ha på dig. Man får ju

_____ ämmas. _____ ölj upp den _____ älv i varmt vatten. Jag jobbar

_____ our i kväll, så jag måste till _____ ukhuset nu. Jag måste du _____ a innan jag

går, så jag hinner inte med någon disku_____ on om saken.

Redan i skolan märktes det att Anders var ett språk-_____ eni, så det är

konstigt att han blev in _____ enjör. Han borde ha blivit _____ ournalist.

Medan han studerade jobbade han som taxi-_____ aufför och då var han med

om en otrevlig kolli _____ on. Anders skadade handen och efter en opera _____ on fick

han ha banda _____ om handen i _____ u månader. Passa _____ eraren i taxin fick

inte några skador. Han ville visa tacksamhet och _____ ickade en _____ okladask och

en flaska _____ ampagne till Anders för att muntra upp honom. Passa _____ eraren,

som var _____ arkuterist till yrket, visade sig vara en _____ armig man och, liksom

Anders, mycket intresserad av att spela _____ ack. De blev senare mycket goda vänner.

B Hitta på en egen berättelse som innehåller ord med *sj*-ljud.

Lämna luckor för själva *sj*-ljudet och låt någon annan fylla i rätt stavning.
Kontrollera sedan att din övning är rätt ifylld.

Grammatik

Skulle

Preteritumformen av *skola* (i presens *ska*) används på olika sätt.

Anna skulle gå till skolan.

När hon hade gett katten mat, skulle hon gå ut med hunden.

När man berättar i förfluten tid och talar om något som ska hända senare använder man ett tempus som kallas *futurum preteritii* (se tempussystemet på s 42). Det är det förflutnas framtid, dvs efter "då" men före "nu".

Just när hon skulle gå, ringde telefonen.

Skulle används också i förfluten tid om något som just höll på eller var nära att hända när en annan händelse inträffade.

Om väggarna kunde tala skulle de ha mycket att berätta.

Skulle används också efter vissa villkorsbisatser.

Jag skulle vilja tala med direktör Andersson.

Skulle vi kunna få betala?

Skulle Ni kunna säga hur man kommer till Centralen?

Skulle används när man vill vara artig.

3 A Läs det här telefonsamtalet och tänk på vilka tempus flickorna använder.

Anna ringer till Maria klockan 12.

ANNA: Hej Maria! Har du lust att gå med på bio i kväll?

MARIA: Du, jag är ledsen, men jag har jättemycket att göra.

ANNA: Jaså, vad ska du göra då?

MARIA: Först ska jag stryka några blusar och sen ska jag vattna blommorna och sen ska jag skriva en lapp till grannen. När jag har gjort det, ska jag packa. Jag reser till Paris om tre timmar.

ANNA: Oj då! Om jag vore som du skulle jag packa först. När går planet?

MARIA: Halv fem.

ANNA: Hur ska du komma till flygplatsen?

MARIA: Jag tänker ta taxi. Du, jag måste sluta nu. Vi hörs när jag kommer hem.

ANNA: Javisst. Ha det så trevligt! Vi hörs.

B Fyll i det som fattas.

Klockan 5 ringer Anna till Lena.

ANNA: Hej! Det är Anna. Har du lust att gå med på bio i kväll?

LENA: Ja, gärna.

ANNA: Jag ringde till Maria men hon hade inte tid att prata.

LENA: Jaså, vad skulle hon göra då?

ANNA: Hon hade jättemycket att göra. Först skulle hon stryka

och sen _____ vattna blommorna och sen

_____ till grannen. När

hon _____ packa. Hon

_____ 5 _____ tre timmar senare.

LENA: Oj då! Om jag hade varit som hon _____ 6

_____ först. När _____ planet gå?

ANNA: Det _____ halv fem.

LENA: Hur _____ flygplatsen?

ANNA: Hon _____ taxi.

LENA: Hur länge _____ Paris?

ANNA: Det vet jag inte. En vecka tror jag.

LENA: Hoppas hon hann. När ska vi träffas?

ANNA: Jag kommer till dig vid sextiden. Jag _____ be

dig om hjälp med en sak också, om du har tid. Du är ju duktig i spanska och det är några

saker jag _____ fråga dig om.

Men det går fort så det hinner vi före bion. Vad ska vi se förresten?

LENA: Jag ska titta i tidningen, och så får vi prata om det när du kommer hit. Hej då!

ANNA: Hej då! Vi ses om en stund.

Indirekt tal

§ 16.4–6

”Jag har tagit bilen till jobbet.”

Erik sa att han hade tagit bilen till jobbet.

- *Direkt tal* visar *exakt* vad någon säger.
- *Indirekt tal* innebär att man berättar vad en person har sagt, men inte ordagrant. Man gör om yttrandet (det som någon har sagt) till en bisats som står efter ett sägeverb, t ex *säga, fråga, påstå, berätta*.

”Bilen står utanför porten.”

Erik säger att *bilen står utanför porten*.

Om yttrandet är ett påstående inleds det med *att* i indirekt tal.

”Får den stå där?”

Britta undrar om *den får stå där*.

Om yttrandet är en ja/nej-fråga, förvandlas frågan till *om* + bisats.

Frågetecknet försvinner. Ordföljden ändras eftersom det är en bisats.

”Var får den stå?”

Erik undrar *var den får stå*.

En fråga som börjar med ett frågeord (*var, när, hur, varför, vem* osv)

behåller frågeordet, och ingen konjunktion läggs till. Frågetecknet försvinner.

”Har du betalat parkeringsavgiften?”

Britta vill veta om *han* har betalat parkeringsavgiften.

Ibland måste pronomen ändras. Om det är Erik som berättar vad Britta säger, blir det: *Britta vill veta om jag har betalat parkeringsavgiften*.

”Jag har inte betalat parkeringsavgiften.”

Erik svarar att han *inte* har betalat parkeringsavgiften.

Eftersom yttrandet har blivit en bisats, placeras satsadverbet före verb.

"Vem ska betala den?"

Britta frågar *vem* som ska betala den.

En fråga där *vem* (*vad, vilken*) är subjekt inleds med *vem* (*vad, vilken*) som i indirekt tal.

- 4 Gör om det direkta talet i pratbubblorna till meningar med indirekt tal. Välj bland sägeverben här bredvid:

förklara
lova
påpeka
påstå
svara
säga

tala om
tro
tycka
fråga
undra
vilja veta

1. Lydia undrar varför hon

aldrig får några brev.

Hennes väninna

2. Lapplisan påpekar

Böjning av substantiv och adjektiv

5 Titta på uppställningen på s 28. Fyll sedan i rätt form av orden under linjerna.

En gammal man gick en solig dag med sin
gammal • man

liten hund till stadens nyöppnad djurpark
liten • hund

exotisk djur. Där ville han titta på de mest
exotisk • djur

liten apa, bl a några från det
liten • apa

avlägsen land Gabon.
avlägsen • land

”De där afrikansk apa är mycket intressant”
afrikansk • apa

tänkte den gammal man när han betalade sin biljett
gammal • man

som var ganska dyr. Han var tvungen att lämna den
dyr

liten hund utanför. Den sträng dam i biljett-
liten • hund

luckan sa att det var hennes bestämd mening att både
bestämd • mening

liten och stor hund
liten

gjorde djuren orolig.
orolig

Mannen ställde sig utanför apornas stor bur och tittade på
stor • bur

några lustig apa med sina stark glasögon.
lustig • apa

Sådana märkvärdig apa hade han aldrig sett förut.
märkvärdig • apa

”Vilken söt liten apa!” tänkte han, när en apa närmade
söt • liten • apa

sig. Mannen log ett bred leende, när apan sträckte ut ett par
bred • leende

lång • arm mot honom. Men hans bred • leende

förvandlades till flera , när samma ilsken • skrik

 fick tag i hans ny • hatt

gullig • apa

En sådan !

förfärlig • otur

Nästa fick mannen tillbaka hatten, och smutsig

dag

 . ”Tacka vet jag ”, sa mannen.

trasig snäll • hund

”Dessa gör mig .”

opålitlig • apa orolig

Konjunktioner

Om man tittar på himlen när det är klart, ser man massor av stjärnor.

Eftersom stjärnorna är långt borta, ser man ännu fler, om man använder en kikare.

Underordnande konjunktioner binder samman huvudsats och bisats.

Bisatsen kan stå före eller efter huvudsatsen.

Att

Lars säger att han inte kan komma i morgon.

Att är den vanligaste underordnande konjunktionen.

Den förekommer efter verb som *säga, påstå, tycka, berätta* osv.

När

När Lina fick brevet, blev hon mycket nervös.

Hon blev inte lugn förrän hon hade läst brevet.

När är en vanlig *tidskonjunktion*. Andra tidskonjunktioner

är *medan*, *innan*, *tills*, *förrän*, *sedan*. *Förrän* används efter negation.

Därför att, eftersom

Erik kunde inte gå till jobbet, därför att (eftersom) han var sjuk.

Eftersom och *därför att* uttrycker orsak. Man börjar normalt inte en mening med *därför att*.

Trots att, fastän

Trots att (Fastän) Anita var sjuk, gick hon till jobbet som vanligt.

Trots att och fastän (fast i talspråk) uttrycker motsats.

För att

Katarina arbetade extra, för att hon skulle få råd att åka på semester.

För att uttrycker avsikt.

Så att

Hon arbetade så hårt att hon blev sjuk.

Hon gick och la sig tidigt, så att hon skulle vara utvilad nästa dag.

Läs texten långsamt så att du förstår vad det står.

Så att uttrycker följd eller resultat. Så står ofta i huvudsatsen och att inleder bisatsen.

Om

Om jag hade en miljon, skulle jag göra en jordenruntresa.

Om kan uttrycka villkor. (I talspråk använder man ibland ifall i stället för om.)

Arvid frågade om Lydia ville följa med på bio.

Om kan också inleda indirekta frågesatser utan frågeord.

Ju – desto

Ju äldre Sven blev, desto tröttare kände han sig.

Ju – desto uttrycker jämförelse och står tillsammans med komparativformer av adjektiv och adverb. Ju står i bisatsen och desto i huvudsatsen.

I stället för ju – desto kan man använda ju – ju.

6 A Läs texten och stryk under de underordnande konjunktionerna.

Lena berättade att hon hade varit i England på semester. När hon kom till London, var det strejk på flygplatsen. Eftersom det var strejk, förstod hon att det skulle ta lång tid innan hon fick sitt bagage. Medan hon väntade, drack hon en kopp te och åt en smörgås. Hon läste i tidningen att markpersonalen på flygplatsen strejkade för att få högre lön och kortare arbetstid. En del passagerare hade väntat så länge att de var både trötta och irriterade. När Lena hade väntat i drygt tre timmar, fick hon äntligen sitt bagage och kunde åka till hotellet.

Hon kom inte fram förrän mycket sent. Hotellet verkade bra, bättre än hon hade väntat sig, eftersom det var ett ganska billigt hotell. Hon hade valt det hotellet, därför att det låg centralt. Trots att det var sent och Lena var mycket trött, ville hon se lite av London redan första kvällen. Innan hon gick och lade sig, tog hon därför en kort promenad

i närheten av hotellet. När hon kom tillbaka, frågade hon i receptionen om de visste om strejken på flygplatsen var slut. Det var den, men man trodde att personalen på bussar, tåg och tunnelbana skulle börja strejka nästa dag. Lena suckade och sa att det var tur att hon hade tagit med sig bekväma skor.

B Välj rätt konjunktion.

- 1 _____ Anders äter frukost, duschar han.
 medan/innan/när
- 2 Han brukar läsa tidningen, _____ han äter frukost.
 medan/så att/sedan
- 3 _____ han har ätit frukost, går han till jobbet.
 innan/tills/när
- 4 _____ han bor i närheten av jobbet, promenerar han alltid dit.
 om/eftersom/fastän
- 5 Han behöver inte gå hemifrån _____ klockan är lite över åtta.
 tills/därför att/förrän
- 6 _____ han bor så nära jobbet, händer det ofta att han kommer i
 innan/när/trots att
sista minuten.
- 7 Hans fru brukar påminna honom om att ge sig iväg i tid _____ han
 om/för att/medan
inte ska komma för sent.

7 Fyll i prepositioner eller konjunktioner så att texten blir meningsfull.

_____ Azar kom hem _____ jobbet var hennes man Mohammad och

sonen Reza redan hemma. Azar blev _____ förvånad _____ lite orolig,

_____ hon alltid brukade komma hem först. Rezas dagis ligger i

närheten av Mohammads jobb och det är alltid han som lämnar _____
6

hämtar pojken där, men _____ Mohammad slutar en halvtimme

senare _____ Azar, brukar hon alltid komma hem före dem.
8

Mohammad berättade _____ de hade ringt _____ dagis och frågat
9 10

_____ han kunde komma och hämta Reza lite tidigare _____ vanligt,
11 12

_____ han inte mådde bra. Han hade feber och ont _____
13 14

huvudet. _____ Mohammad gick från jobbet så han till chefen
15

_____ han kanske måste stanna hemma nästa dag _____ hans son var
16 17

sjuk. _____ Azar fick se Reza förstod hon _____ han var mycket sjuk. Febern
18 19

var mycket högre _____ tidigare _____ eftermiddagen och han hade fått
20 21

röda utslag _____ kroppen. Mohammad så _____ han hade frågat
22 23

personalen _____ dagis _____ det var någon sjukdom som gick bland
24 25

barnen. De hade svarat _____ flera barn hade mässlingen. Mohammad
26

föreslog _____ Azar skulle ringa _____ doktorn _____ hon
27 28 29

skulle känna sig lite lugnare. _____ Reza var sjuk och mycket
30

trött ville han att hans pappa skulle läsa en saga _____ honom.
31

_____ Azar talade med doktorn, läste Mohammad en saga _____
32 33

sin son. _____ sagan var slut hade Reza somnat.
34

Svåra verb

8 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
pipa	pipar	pep	pipit	–
rida	rider	red	ridit	(riden)
rinna	rinner	rann	runnit	-runnen
riva	river	rev	rivit	riven
ryta	ryter	röt	rutit	–
se	ser	såg	sett	sedd
sitta	sitter	satt	suttit	-suttan
sjunga	sjunger	sjöng	sjungit	sjungen
sjunka	sjunker	sjönk	sjunkit	sjunken
skilja	skiljer	skilde	skilt	skild
skina	skiner	sken	skinit	–

B Fyll i rätt form av verben.

- 1 Det är så tröttsamt med alla mobiltelefoner som _____ på bussen.
pipa

I morse var det en som _____ i flera minuter innan en äldre man förstod
pipa
att det var hans telefon.

- 2 I Emilys klass är det flera flickor som _____. Själv började Emily
rida
_____ för två år sedan. Hon har _____ många olika hästar,
rida
men bäst tycker hon om att _____ på en häst som heter Bayard.
rida

- 3 Generalen var alldeles röd i ansiktet och _____ åt soldaterna.
ryta
De är vana vid att höra honom _____. Soldaterna tycker att
ryta
han _____ som ett lejon.
ryta

- 4 Termosen gick sönder och kaffet _____ ut. Vi märkte ingenting
rinna
förrän allt hade _____ ut.
rinna

- 5 Oskar hade _____ sönder skjortan på en spik. Hans mamma tog
riva
den sönder- _____ skjortan och lagade den.
riva
- Var försiktig så att du inte _____ sönder dina kläder igen! sa hon.
riva
- 6 Ingen _____ när mannen kom in i rummet. Han smög in utan
se
att bli _____ av någon. Ingen hade _____ honom.
se se
- 7 – Har du hört att Anna och Peter är _____?
skilja
- Nej, har de _____ sig? Det visste jag inte. Det verkar som
skilja
om alla människor _____ sig nuförtiden.
skilja
- 8 Priserna bara stiger och stiger. Det är sällan de _____, men
sjunka
i förra veckan _____ faktiskt kaffepriset.
sjunka

Ordbildning

9 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.

1 De båda uppfinnarna Alfred Nobel och John Ericsson *möttes* en gång i New York.

Tyvärr vet vi nästan ingenting om detta _____.

2 Alfred Nobel ägnade sig åt *experiment* med sprängämnen. Trots motgångar och

olyckor fortsatte han att _____ och lyckades så

småningom framställa sprängämnet dynamit.

3 Experimenten med sprängämnen innebar stora *risker*. Det var ett mycket

_____ arbete.

4 Alfred Nobel *uppfann* inte bara dynamiten utan fick patent på inte mindre

än 85 olika _____.

5 Han var en oerhört *verksam* man. Han var i ständig _____

både som uppfinnare och affärsman.

6 Långa tider vistades han vid Bofors järnverk, vars *ledning* han tillhörde. Han var en av

järnverkets _____.

7 Efter faderns slaganfall fick Alfred ansvaret för familjens *försörjning*. Han fick ta på sig

hela bördan att _____ familjen.

8 Han var en mycket *förmögen* man och sin stora _____

donerade han till en stiftelse.

9 Nobelstiftelsen skulle *dela ut pris* till de främsta inom fysikens, kemins, medicinens,

litteraturens och fredssträvandenas områden.

Den första _____ skedde 1901.

Läs mer om Alfred Nobel på s 156–157 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

10 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Där det står deras/sin ska du välja rätt alternativ. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Ny stor svensk exportartikel

Sverige har fått en ny stor exportartikel, nämligen skorpor. Fransmän,
fransman

italienare, engelsman, amerikan och japan

vill nu ha svensk • skorpa inte bara P frukost utan också

P annan • måltid. De här skorporna baka

P fullkornsmjöl av höstvetete och smaksätt P salt.

I olik • reklamfilm i dessa land,

man • visa vad blond • svensk • flicka • bruka

göra både P morgonen och P kvällen.

De ät • skorpa ! P en kort tid sedan gå flera lång-

tradare lastad P skorpa till olika land,

bland andra Japan, Canada och Australien.

Pååls är det företag som exportera mest skorpa. Deras/Sin

skorpa • het Olof. skorpa är uppkalla P

en bagare, Olof Asklund, som lev P 1800-talet.

Firmanamnet Pååls är _____ som
 svår P utlänning

_____ hur de ska uttala bokstäver _____ och
 vet • inte P prick

ringar. För att ta bort fler ö- och ä- _____, _____ också
 prick man • har

_____ namn _____ där företaget _____
 byt P gata ligg

i Västra Frölunda. Tidigare _____ Fröfastegatan. Nu
 gata • het

_____ namn _____
 man • byt P gata P

Olof Asklunds gata.

Ord

- 1 Sätt in rätt form av följande ord i texten nedan.
Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

fenomen	nordisk
förklaring	område
gemensam	splittras
gymnasium	så småningom
hemtrakt	ursprungligen
håll	utvandra
härstamma	ytterligare
komma att	

Tur och retur till Argentina

Johan Almgren bröt upp från sin _____ i Småland, när han var

1

ung. Tillsammans med en grupp andra svenskar _____

2

han till Argentina. Där bosatte sig svenskarna i det smala _____

3

som ligger mellan Paraguay och Brasilien. Johans yngste son Karl ändrade

sitt namn till Carlos. Carlos gifte sig och fick en son, Juan. När Juan var vuxen

hade svenskgruppen _____ och alla bodde i olika delar av

4

landet. Juan bodde i en storstad och arbetade som journalist.

Eftersom han kritiserade regimen, måste han fly och kom _____

5

till Sverige med sin familj. Den enda svenska han kunde var två barnvisor som

hans farfar hade sjungit när han var liten, men han visste inte vad orden betydde.

I Sverige tyckte alla att det var konstigt att Juan Almgren som såg

så _____ ut, inte kunde svenska. Många gånger fick han ge
6

en _____ och berättade då att hans familj _____
7 8

från Sverige, men att han själv var argentinare.

När politiken förändrades i Argentina återvände Juan dit. Hans dotter Ingrid,

som då gick i _____, stannade i Sverige och familjen
9

_____ bo på skilda _____.
10 11

Eftersom Ingrid Almgren har svenskt namn och talar perfekt svenska, blir folk

förvånade när hon säger att hon _____ är från Argentina och att
12

hon har spanska som modersmål.

Nu är Ingrid gift och har en son som heter Johan. Snart väntar hon

_____ ett barn. I sommar ska hon och hennes familj bo i sin
13

nyköpta sommarstuga i Småland. Då ska också morfar Juan komma på besök.

Han längtar efter att få sjunga spanska vaggvisor för sina barnbarn.

Stavning

Tj-ljudet

§ 8.12

- Grundregel 1

Tj-ljudet stavas med *tj* framför *a*, *o*, *u* och ibland *ä*:

tjata tjock tjusig tjuta tjäle tjäna tjänst tjära tjärn

- Grundregel 2

Tj-ljudet stavas med *k* framför *e*, *i*, *y*, *ä*, och *ö*:

kela kika kyrka käke känna kära kärna kök köld kön

(undantag: *tjöt* (av *tjuta*) som behåller infinitivens stavning)

- Grundregel 3

Tj-ljudet stavas med *kj* i några få ord:

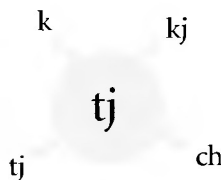
kjol Kjell (pojknamn)

- Grundregel 4

Tj-ljudet stavas med *ch* i några lånord:

chans chatta check charter

I orden *kille*, *kissa* och *kissekatt* uttalas *k* som *k*, inte som *tj*.

2 A Fyll i rätt stavning av tj-ljudet.

____₁erstin och ____₂ell har varit gifta i ____₃ugo år. Båda två gillar gamla bilar. ____₄ell

____₅ör en Porsche från 1962 och ____₆erstin har en ____₇usig, silverfärgad Jaguar

från 1972. De är också intresserade av matlagning och tillbringar mycket tid i ____₈öket.

____₉ell tycker bäst om ____₁₀ötträtter. ____₁₁erstin är mest för ____₁₂ust i ____₁₃inesisk mat,

gärna något med ____₁₄yckling. Eftersom ____₁₅ell äter så mycket ____₁₆öttfärssås och spa-

getti börjar han bli lite ____₁₇ock. ____₁₈erstin ____₁₉atar på honom att äta mer frukt, bär

och grönsaker. Han äter gärna ____₂₀örsbär, men han är lite rädd för ____₂₁ärnorna.

Förra året bet han sönder en tand i under _____ äken.
22

_____ell är _____irurg och _____erstin är _____emist. Båda _____änar bra, och då och då
23 24 25 26 27

_____öper de en _____arterresa till någon solig plats för att slippa _____ylan i Sverige.
28 29 30

B Hitta på en egen berättelse som innehåller ord med tj-ljud.

Grammatik

Adjektivets komparation

§ 14.1–6.

Adjektivet har tre komparationsformer (jämförelseformer):
positiv, komparativ och superlativ.

Man har inte *roligare* än man gör sig.

Bättre en fågel i handen än tio i skogen.

Ju *längre* fram på dagen, desto *finare* folk.

I de här tre ordspråken används komparativformen av adjektiven.

– Har ni inte någon *billigare* resväska?

– Det här är den *billigaste* väskan vi har.

De flesta adjektiv kompareras genom att man lägger till *-are* och *-ast* till positivformen. Bestämd form singular och plural av superlativ bildas genom att man lägger till *-e* (*den billigaste väskan, de billigaste väskorna*).

Bestämd artikel (*den, det, de*) måste sättas ut före adjektivet när det står före ett substantiv.

– Vilken väska är *snyggast*, den svarta eller den röda?

– Jag tycker den röda är *snyggare* än den svarta.

Även när man bara jämför två saker används superlativ. Adjektivets komparativform används emellertid alltid före ordet *än*. Komparativformen böjs aldrig.

Den röda väskan är *lite enklare* i modellen än den svarta, men den har *ett säkrare* lås.

Adjektiv som slutar på *-el*, *-en* och *-er* förlorar *e* före *-are* och *-ast*:
enkel–enklare–enklast.

Den röda väskan är *större* än den svarta, men den svarta är *tyngre*.

Några adjektiv är oregelbundna. Vokalen ändras (utom i *hög*) och de kompareras genom att man lägger till *-re* och *-st*: *hög–högre–högst*, *låg–lägre–lägst*, *lång–längre–längst*, *stor–större–störst*, *tung–tyngre–tyngst*, *ung–yngre–yngst*.

Den svarta väskan är något *mindre* än den röda och handtaget verkar vara *sämre*.

Den röda verkar vara den *bästa* väskan.

I en annan grupp oregelbundna adjektiv är komparativ- och superlativformerna andra ord än positivformen: *bra–bättre–bäst*, *dålig–sämre–sämst*, *liten–mindre–minst*, *gammal–äldre–äldst*.

De oregelbundna adjektiven slutar i superlativ bestämd form och i plural på *-a*.

Den *minsta* väskan är *nog* den *sämsta*.

Den röda väskan är den *mest* praktiska och en *mer* prisvärd väska får man leta efter.

En del adjektiv kompareras med *mer* och *mest*. Det är adjektiv som slutar på *-ad* (*begåvad*, *förvånad*) och *-isk* (*energisk*, *typisk*), långa sammansatta adjektiv (*användbar*, *ansvarsfull*) och presens och perfekt particip som används som adjektiv (*förstående*, *utvilad*).

3 Fyll i rätt komparationsform av adjektivet under linjen.

1 Sluta äta kakor och bakelser! Du får inte bli _____ *tjockare* _____!
tjock

Du väger redan för mycket.

2 I dag ser du lite _____ ut än i går.
pigg

3 I Saras familj är det Sara som är _____ av syskonen.
gammal

4 Vem är _____, Kurt eller Per?
lång

5 Vilken bil är _____ av de här?
dyr

6 Jag är _____ på morgnarna än på kvällarna.
energisk

7 Med mig är det precis tvärtom. Jag är _____ på morgnarna
trött

än på kvällarna.

8 Jan är _____ än sina bröder.
begåvad

9 Malin är _____ av alla i klassen.
trevlig

10 – Vad tyckte du om filmen?

– Den var _____ jag har sett på länge.
spännande

4 Skriv rätt form av *motsatsen* till de kursiverade adjektiven.
Glöm inte att bestämd artikel måste sättas ut ibland.

1 Är Tokyo världens *största* stad? Vad heter världens _____ stad?

2 Johans *äldsta* bror heter Erik och hans _____ heter Magnus.

3 Jag har inte råd att köpa någon *dyr* klocka. Vad kostar _____
klockan ni har?

4 – Vad *tung* väskan känns!

– Du kan bära min i stället. Den är mycket _____ än din.

5 Schweiz är ett av världens *rikaste* länder. Vilka är _____
länderna?

5 Sätt in rätt form av adjektiven här bredvid i meningarna.

1 Matberedaren är _____ *den bästa* _____ apparat

jag någonsin har köpt. Den underlättar
verkligen hushållsarbetet.

2 Den stora svarta hunden är faktiskt

_____ än den vita, för den vita
är jättestor.

3 Jag vill ha _____ pärenet. Jag tycker inte om päron som är hårda.

4 Astrids nya man är mycket trevlig, tycker jag. Han är faktiskt

_____ än hennes förra man.

begåvad	liten
bra	lång
dålig	mogen
gammal	sympatisk
hög	typisk
intresserad	varm

- 5 Tycker inte du att maten på den här restaurangen har blivit både _____
och dyrare?
- 6 Anders är 76 och hans bror Sven är 71. Trots att Anders är fem år _____
än sin bror är han mycket piggare.
- 7 Juli brukar vara _____ månaden på hela året, men i år har
det regnat och varit kallt nästan hela månaden.
- 8 Joakim är störst i sin klass. Han är 180 centimeter och mycket _____
än sina kamrater.
- 9 _____ maträtten i Sverige är nog köttbullar, men sill
och potatis och Janssons frestelse är också vanliga svenska maträtter.
- 10 Vad heter _____ berget i Sverige?
- 11 Johannes är _____ av schack än av sport.
- 12 Lärarna anser att Eduardo är _____ eleven i klassen och
de vill att han ska fortsätta vid universitetet.

Relativa pronomen och adverb

Ali och Sara hjälpte en gammal kvinna *som* hade ramlat på gatan och skadat sig.

Det vanligaste relativa pronomenet är *som*.

I formellt skriftspråk används ibland *vilken* (*vilket*, *vilka*) i stället för *som*.

Kvinnan (*som*) Ali och Sara körde till sjukhuset var chockad.

Som kan utelämnas om det inte är subjekt i satsen.

Kvinnan, som hade skadat sig i armen, kördes till sjukhuset,
där hon fick vård. På sjukhuset, *dit* de kom efter en kvart,
röntgades kvinnans arm.

De relativa adverbena *där* och *dit* används för att uttrycka
befintlighet respektive *riktning*.

De frågade var akutmottagningen låg.

Det var fullt med folk i väntrummet *där* Ali och Sara satt.

En relativ sats kan aldrig inledas med *var*. *Var* i början av en sats är alltid ett frågeord. I en relativsats används det relativa frågepronomenet *där*.

Kvinnan, *vars* arm var bruten, hade mycket ont.

Vars är genitivform. (Jämför: Kvinnans arm var bruten.)

Ali och Sara, *vars* (*vilkas*) bil var parkerad utanför, var oroliga för att de skulle få parkeringsböter.

I plural kan man i formellt skriftspråk använda *vilkas* i stället för *vars*.

Kvinnans man, *som* en sjuksköterska hade ringt till, kom till sjukhuset.

Som kan inte användas efter preposition. Därför sätts prepositionen sist i en relativsats. Preposition + *vilken* (*vilket*, *vilka*) används bara i formellt skriftspråk: Kvinnans man, till vilken...

Kvinnans man tackade Ali och Sara för allt (*vad*) de hade gjort för hans fru.

Vad eller *som* används efter *allt* och kan utelämnas när det inte är subjekt.

Ali och Sara tyckte inte att de hade gjort så mycket, *vilket* (*något som*) de också sa till mannen.

Vilket används när det relativa pronomet syftar tillbaka på innehållet i en hel sats. Det förekommer mest i skriftspråk. I stället för *vilket* kan man använda *något som*.

6 Fyll i relativa pronomen eller adverb.

1 Inbjudan, _____ skickades för en vecka sedan, kom fram i god tid.

2 Vännerna, _____ inte hade träffats på länge, hade mycket att prata om.

3 Festen _____ vännerna anlände till började klockan sju.

4 Gästerna kom med blommor _____ doft fyllde hela lägenheten.

5 Lägenheten _____ värdinnan bodde var mycket trevlig.

6 Gästerna samlades i ett stort rum _____ man kom genom en vacker glasdörr.

7 Maten _____ värdinnan hade lagat smakade utmärkt.

8 Duken _____ låg på bordet var nystruken.

- 9 Glasen var antika och dyrbara, _____ gjorde alla gästerna nervösa.
- 10 Kniven _____ de skar upp tårtan med var av silver.
- 11 En av gästerna höll ett högtidligt tal till värdinnan, i _____ han sa att det hade varit en mycket trevlig fest, _____ alla höll med om.
- 12 I köket, _____ värdinnans barn hjälpte till med disken, var det mycket rörigt.

7 A Fyll i relativa pronomen eller adverb.

De båda bröderna, _____₁ inte hade träffats på över femtio år, omfamnade varandra. Det var ett kärt möte _____₂ de båda skulle minnas länge.

Alfred, _____₃ bror John hade emigrerat till Amerika i unga år, hade länge försökt få kontakt med sin bror utan att lyckas. Till slut skrev han till en tidning

_____₄ hjälpte honom att efterlysa brodern. Tidningen till _____₅

Alfred hade skrivit tog kontakt med en amerikansk tidning. Man satte in en annons i den amerikanska tidningen och lämnade en adress _____₆

människor _____₇ visste något om Alfreds bror kunde skriva. Efter en tid

lät den amerikanska tidningen höra av sig, _____₈ gjorde Alfred mycket glad.

Brodern hade bott på många olika platser i Amerika _____₉ han hade

kommit i tjugoårsåldern. Så småningom gifte han sig med Mary _____₁₀ han

fick tre barn med. En av anledningarna till att kontakten med Sverige bröts var

att det inte hade gått så bra för brodern i Amerika under de första åren.

Han hade hoppats att han skulle bli en rik man, _____ inte visade sig vara
11

så lätt. Han skämdes när han tänkte på allt _____ han hade skrivit
12

i breven hem den första tiden. ”Här i Amerika kan man tjäna stora pengar.

Jag kommer snart att vara rik och då ska jag skicka hem en säck med pengar till er.”

Så småningom slutade han skriva hem, men han saknade Alfred _____ han
13

alltid hade tyckt om.

John bodde sedan någon tid hos sin dotter eftersom Mary, _____ hade
14

varit sjuk länge, hade dött och han hade sålt huset _____ de hade bott.
15

En dag läste dottern i tidningen om en man i Sverige _____ efterlyste
16

sin bror. John förstod genast att det var Alfred och bestämde sig för att åka

och hälsa på brodern i det gamla landet, _____ språk han ännu talade
17

trots att han hade varit i Amerika i över femtio år.

B Gör om två huvudsatser till huvudsats + relativ bisats.

1 Här är ett brev. John skrev det för femtio år sedan.

Här är ett brev som John skrev för femtio år sedan.

2 Nu är jag i Amerika. Här har jag det mycket bra.

3 Här tjänar jag mycket pengar. Dem ska jag köpa en fin bil för.

4 Nu bor jag i Chicago. Hit flyttade jag för en tid sedan.

5 Jag har träffat en trevlig flicka. Hon heter Mary.

6 Mary bor tillsammans med en väninna. Marys föräldrar är döda.

7 Mary och hennes väninna talar bara engelska. Det är ibland ett problem.

8 Jag får ofta beröm för min engelska. Det är jag stolt över.

9 Snart kommer ni att få fina presenter. Dem kommer ni att bli glada för.

10 Jag längtar inte alls tillbaka till Sverige. I Sverige är det så fattigt.

Beppe och hans

kompis som

Ordföljd

- 8 A I de här pratbubblorna berättar mamman om sin son Beppe som är ute i skogen med en kamrat. Systemen går förbi, och till slut kommer Beppe hem igen. Orden står i fel ordning. Skriv om replikerna så att ordföljden blir riktig. Använd ordföljdsschema (s 10 och 26) och glöm inte stor bokstav. I ringarna inuti bubblorna står bisatser. Kom ihåg att en bisats kan stå inne i en huvudsats.

fältbiolog -en; -er
en person som studerar växter och djur ute i naturen

B Gör på samma sätt som i övning A.

fågelskådare -n; -
en person som tittar på
fåglar i naturen

- C** Klipp ut en serie ur en dagstidning och gör en liknande övning.
Låt någon annan öva ordföljd. Du som har facit rättar övningen.

Partikelverb

§ 9.17, 15.8–9

Stina håller 'med Olle.

Nina håller 'av Emil.

Karin håller 'om Philip.

Ett utmärkande drag i svenskan är *partikelverben*, dvs verb + betonad partikel.

Läs på sidan 3 i boken. (Verb + preposition)

Läs 'på sidan 3 i boken. (Verb + partikel)

Skilj mellan verb + betonad partikel och verb + preposition.

Partikeln uttalas med kraftig betoning, men prepositionen är obetonad.

Den andra meningen betyder "Lär dig (plugga in) sidan 3 i boken".

Olika partiklar ger olika betydelse. Därför kan man säga att partikeln är viktigare än själva verbet.

Stina visste inte vad hon skulle ta sig 'för.

Bengt tog 'för sig av maten.

En del partikelverb konstrueras med ett reflexivt pronomen.

Betydelsen blir olika beroende på om partikeln står före eller efter pronomet.

Ta sig för betyder "göra, sysselsätta sig", medan *ta för sig* betyder "servera sig själv".

- 9** I vilka av meningarna finns partikelverb? Stryk under verbet och partikeln.
Glöm inte att betona partikeln när du läser upp meningarna.

- a Läs på det här till provet.
- b Läs på skylten vad det står.
- c Bilen körde på den smala vägen.
- d Bilen körde på den gamla damen.
- e – Vad tyckte du om filmen?
- f – Jag tyckte om den.
- g Samuel gick på bussen vid Centralen.
- h Gabriel gick på trottoaren.
- i Efter kyrkan håller du till vänster.
- j Börje håller till i Skåne på somrarna.

- 10 A** Fyll i rätt form av verbet *hålla* och en partikel.
 Varje partikel används en gång.
 Slå upp partikelverben i en ordbok om du är osäker på vad de betyder.

hålla

~~'~~efter
 'fast
 'hus
 'i
 i'gen
 'kvar
 'med
 'om
 'på
 sig 'undan
 'till
 'upp
 'ut

- 1 Varför håller du inte
 (passa, se efter)
efter ungarna bättre?
- 2 – Jag har blivit så tjock, så jag måste försöka
 _____ lite.
 (äta mindre)
- Du kan aldrig _____ vid det. Förra gången _____
 (göra som man planerat) (orka, klara)
- _____ du _____ i två dagar.
- 3 – I dag är det bäst att _____ sig _____.
 (inte vara i vägen)
- Chefen är på dåligt humör igen.
- Det är inte konstigt att han har svårt att _____ personalen.
 (behålla)
- 4 – Var _____ han _____, tror du?
 (vara)
- Inte vet jag. Jag börjar också undra var han _____.
 (vara)
- Jaså, jag trodde att du kanske visste vad han _____ med.
 (göra)
- 5 _____ mig om att Åke alltid tar chansen att _____
 (tycka lika som) (ha armarna om, krama)
- flickorna!
- 6 – Nu har regnet _____ hela veckan.
 (fortsätta)
- Ja, det är konstigt att det aldrig _____, så att man
 (sluta regna)
- slipper använda paraply jämt.

B Gör likadant som i övning A.
I den här övningen får du ingen
hjälp med betydelsen.

sätta

'fram
'in
'ner
~~'set~~
'på
'på
sig 'in (i)
'upp

1 Jag ska köpa ett par nya jeans. Jag såg i tidningen att de har

satt ner priset på vissa märken.

Om jag får några pengar över ska jag _____ dem på banken.

2 – _____ tv:n. Programmet börjar snart.

– Jag håller på med kaffet. _____ ett fat som vi kan ha tårtan på.

3 Kan du inte vara tyst ett tag! Det här arbetet är svårt att _____ i.

4 Var snäll och gå till tvättstugan och _____ mig på listan där.

Jag vill tvätta på lördag.

5 _____ väskan! Den är för tung.

6 _____ dig kappan, så går vi!

Svåra verb

11 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
skjuta	skjuter	sköt	skjutit	skjuten
skola	ska(II)	skulle	skolat	–
skrida	skrider	skred	skridit	(-skriden)
skrika	skriker	skrek	skrikit	-skriken
skriva	skriver	skrev	skrivit	skriven
skryta	skryter	skröt	skrutit	-skruten
skära	skär	skar	skurit	skuren
slippa	slipper	slapp	sluppit	(-sluppen)
slita	sliter	slet	slitit	sliten
sluta	slutar	slutade	slutat	-slutad
sluta	sluter	slöt	slutit	(sluten)
slå	slår	slog	slagit	slagen
släss	släss	slogs	slagits	–

B Fyll i rätt form av verben.

- 1 – Vem har _____ ”Röda rummet”?
skriv
- Det var Strindberg som _____ den för mer än hundra år sedan.
skriv
- Känner du till några fler romaner som är _____ av Strindberg?
skriv
- 2 Pojken _____ sig på sin nya kniv när han lekte med den. Han ville
skär
- inte visa att han hade _____ sig eftersom hans mamma hade
skär
- sagt åt honom att vara försiktig. Man _____ sig lätt på vassa knivar.
skär
- 3 Erik _____ två älgar under älgjakten i höstas. När älgarna var
skjut
- _____ kände han sig mycket stolt. Han hade aldrig _____
skjut
- någon älg förut.
- 4 Karl är ett bråkigt barn och brukar ofta _____ . I går _____
slås
- han med några klasskamrater. ”Har du _____ nu igen?”
slås
- sa hans mamma, när han kom hem.” Jag har ju sagt åt dig att du inte
ska _____ .”
slås
- 5 De här byxorna är redan ut-_____. På kort tid har barnen
slita
- _____ ut flera par byxor. Barn som leker _____
slita
- ut sina kläder snabbt.
- 6 Måste du alltid _____ ? I går _____ du för våra
skryt
- nya grannar. Jag är trött på att alltid höra dig _____ .
skryt

- 7 "Du kan _____ äta upp maten, men du måste dricka upp mjölken. Eftersom du diskade i går, _____ du göra det i dag."
slippa
slippa
- Jennys pappa sa att hon _____ diska efter maten, eftersom hon hade gjort det dagen innan.
slippa

Ordbildning

12 Fyll i rätt form av substantiv som är släkt med de *kursiverade* orden.

- 1 Det var ovanligt *dumt* gjort. Varför ska du alltid hitta på en massa _____?
- 2 – Jag har hört att din bror är *sjuk*.
– Ja, han har tyvärr drabbats av en allvarlig _____.
- 3 De här skorna är för *stora*. Jag måste prova en mindre _____.
- 4 Det var alldeles *tyst* i rummet. Det rädde fullständig _____.
- 5 När Karin bodde utomlands *längtade* hon ofta hem. Hennes hem- _____ plågade henne mycket.
- 6 – Har du hört vad som har *hänt*?
– Ja, jag hörde om den hemska _____ i morse.
- 7 Lennart *kan* många språk. Hans språk- _____ är imponerande.
- 8 Daniel fick *ärva* 10 000 kronor efter en avlägsen släkting i USA.
_____ kom som en överraskning.
- 9 Många människor *demonstrerade* när man bestämde att en ny motorväg skulle byggas. Tusentals människor gick med i _____.

Öva allt

13 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Där det står *hans/sina* etc ska du välja rätt alternativ. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Hund inlåst i badrum

Svaga ljud hördes från det låsta badrummet. Därinne
P låst • badrum

mager • hund • sitt P vatten eller mat.

Polisen misstänkte en man P 40-årsåldern P brott P

djurskyddslag • Hans/Sina grannar • vänd

sig P polisen P Kristianstad och klaga

P lukten P lägenhet.

Polismännen ta sig in P lägenhet

P en huvudnyckel. Där de • hämta • hund

och förde den P ett hundpensionat.

hundägare • förklara P polisen

att han • kan • inte • ha • hund P

lägenheten eftersom den hade hoppat omkring och förstör.

Polisen beslut att omhändertar • hund. Beslutet ska nu

pröva P länsstyrelsen.

Kokade rätta – fick fängelse

Kokning av en rätta ledde
led till att en 23-årig Jönköpingsbo fick
få

fängelsestraff.

23-årig • man • vill göra hans/sin katt glad
och bjuda den på kokt rätta. Han köp • rätta och
koka den sedan P kastrull Hans/Sin flickvän
protestera och tyck att det var grym mot
rätta att koka den levande. Paret börja gräla och
gräl • sluta med att 23-åring • släng • kokande vatten
P hans/sin flickvän. Detta led till
att hon • få • brännskada P ena armen.
P tisdagen 23-åring • ställ inför Jönköpings tingsrätt,
åtalad P djurplågeri och misshandel. Eftersom han tidigare gör
sig skyldig P misshandel och mened, straff • bli ett års fängelse.

Ord

- 1 Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan.
Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

ajournera	ordförande
dagordning	punkt
diskussion	protokoll
föreslå	revisor
förslag	sekreterare
kostnad	uppfattning
majoritet	utnyttja

Klassmöte

Lenas klass planerar att åka på skolresa. Deras klassföreståndare _____ 1

att de ska ha ett möte och diskutera resan.

En _____ 2 görs upp

med följande _____ 3:

Lena väljs till _____ 4 och öppnar mötet. En _____ 5

väljs också, som skriver _____ 6. När de diskuterar vart de ska

resa kommer många olika _____ 7 upp, allt ifrån cykeltur på

Gotland till safari i Afrika. Till slut bestämmer de sig för att åka till Göteborg, där de

bland annat ska gå på Liseberg och åka berg- och dalbana.

Eftersom de är många kan de _____ 8 gruppreserabatten, men

- 1 Resans mål
- 2 Finansiering av resan
- 3 Tidpunkt för resan

det kommer ändå att bli ganska dyrt. Ett litet bidrag till resan kan de nog få av

skolan, men det mesta av _____ måste de betala själva.

9

De har många idéer om hur de ska tjäna ihop pengar till resan. Alla har olika

_____ och när lektionen är slut är _____

10

11

fortfarande livlig. Man kommer överens om att _____ mötet.

12

Stavning

Å-ljudet

Det är viktigt att skilja mellan långt och kort å-ljud.

Långt å-ljud

- Grundregel 1

Långt å-ljud stavas oftast med å:

båt dålig få gå hål låta någon såg våt

(Stavningen ändras inte i böjda ord som i grundformen har långt å-ljud:

få – fått må – mådde våt – vått)

å (oftast)

å

o (i ganska många ord)

- Grundregel 2

Långt å-ljud stavas med o i ganska många ord:

lov rodna son sova tolofon

Kort å-ljud

- Grundregel 1

Kort å-ljud stavas oftast med o:

borra gott grotta klocka komma lossna lotteri

o (oftast)

å

å (i ganska många ord)

- Grundregel 2

Kort å-ljud stavas med å i ganska många ord:

bråttom hålla lång mått påsk råtta ångåra åska

Bokstaven *o* har ett annat uttal i ord som *blomma*, *bord*, *domare*, *Norden*, *öst*.

2 A Fyll i rätt stavning av å-ljudet.

Lille Karl m₁ste g₂ till tandläkaren för han hade f₃tt h₄l

i en tand. Kanske skulle tandläkaren dra ut den d₅liga tanden.

Karl och hans mamma tog t₆get till stan. T₇get avgick fr₈n

sp₉r tv₁₀. Karls mamma l₁₁vade att han skulle f₁₂ en fin leksak

när de hade varit hos tandläkaren.

Först ville Karl inte öppna munnen alls utan knep ihop läpparna h₁₃rt.

D₁₄ visade tandläkaren b₁₅rren och förklarade vad hon tänkte göra.

Någon t₁₆ng behövdes inte eftersom tanden gick att laga. Karl blev nyfiken och

fr₁₇gade en massa saker och när tandläkaren b₁₈rtrade i tanden grät han nästan

inte alls.

– Du har en duktig s₁₉n, sa tandläkaren och Karls mamma kände sig st₂₀lt.

Efter tandläkarbesöket gick de till en affär där de s₂₁lde leksaker och Karl

valde en bl₂₂m₂₃lad segelb₂₄t. Expediten lade b₂₅ten i en

kart₂₆ng och slog in den i gr₂₇tt papper med r₂₈sa blommor på.

Sedan gick Karl och hans mamma till ett k₂₉nditori. Där ₃₀t de

nygräddade v₃₁fflor med hall₃₂nsylt och vispgräddde.

B Några ord har olika stavning och olika betydelse men samma uttal:

blått (av *blå*) – blott (endast)
brått (bråttom) – brott
gått (av *gå*) – gott
håv – hov
kål – kol
spått (av *spå*) – spott

Ta reda på vad orden betyder och fyll i rätt ord i meningarna.

- 1 _____-sallad smakar _____.
- 2 Ovanligt många _____ har begåtts under helgen, meddelar polisen.
- 3 En gammal gumma har _____ att jag kommer att bli rik i framtiden.
- 4 – Har Julia redan _____?
Hon skulle ju vänta på mig. Det var värst vad hon fick _____.
- 5 Sportfiskaren fångade laxen i en stor _____.
- 6 Propparna gick och det blev alldeles _____-svart i huset.
- 7 Det var fullsatt i kyrkan när kungen och hans _____ kom dit.
- 8 I sin ungdom fick Max utstå både _____ och spe, men på äldre dagar blev han en berömd och respekterad man.

C Hitta på en egen berättelse eller egna meningar som innehåller å-ljud.

Grammatik

Perfekt particip

§ 9.15, 11.8–10

Lena var *klädd* i en *nytvättad* kjol och en *nystruken* blus.

Perfekt particip används som ett adjektiv och böjs nästan som ett adjektiv.

Perfekt particip har samma stam som supinum.

Perfekt particip					
Verbgrupp	Supinum	Obestämd form	Ändelse	Bestämd form	Ändelse
1	Jag har <i>tvättat</i> kläderna.	Tröjan är <i>tvättad</i> . Linnet är <i>tvättat</i> . Strumporna är <i>tvättade</i> .	-d -t -de	Den <i>tvättade</i> tröjan är våt.	-de
2a	Jag har <i>hängt</i> upp tvätten.	Tröjan är <i>upphängd</i> . Linnet är <i>upphängt</i> . Strumporna är <i>upphängda</i> .	-d -t -da	De <i>upphängda</i> byxorna torkar till i morgon.	-da
2b	Jag har <i>köpt</i> mat till helgen.	Maten är <i>köpt</i> . Vinnet är <i>köpt</i> . Blommorna är <i>köpta</i> .	-t -t -ta	Den <i>köpta</i> maten ligger i kassarna.	-ta
3	Jag har <i>sytt</i> färdigt jackan.	Kragen är <i>sydd</i> . Skärpet är <i>sytt</i> . Ärmarna är <i>sydda</i> .	-dd -tt -dda	Den <i>färdigsydd</i> jackan är för liten.	-dda
4	Jag har <i>strukit</i> kläderna.	Blusen är <i>struken</i> . Hårbandet är <i>struket</i> . Byxorna är <i>strukna</i> .	-en -et -na	Det <i>strukna</i> hårbandet hänger på stolen.	-na

Verb i grupp 1 (tvätta!) får -e i plural och i bestämd form av perfekt particip.

Verb i grupp 2 (häng! köp!), grupp 3 (sy!) och grupp 4 (stryk!) får -a.

Perfekt particip bildas ofta av partikelverb. Partikeln placeras före verbet, och partikel + verb blir *ett* ord. (*häng upp! upphängd, sy färdig! färdigsydd*)

3 A Fyll i rätt form av perfekt particip.

Verben står i sin grundform, imperativ.

Festen är noggrant planerad. På det stora bordet står en vas med planera

blommor, plocka ute i naturen. Glasen är ny-diska

och de vik servetterna ligger på tallrikarna.

Ljusen är _____ tänd _____ och lamporna _____ släck _____.

Brödet är ny- _____ baka _____ och maten är hem- _____ laga _____.

Viktoria är _____ förvåna _____ över att hon inte är alldeles _____ trötta ut _____

av förberedelserna. Viktorias fester brukar vara _____ tyck om _____,

och gästerna är alltid _____ imponera _____ av den goda maten och det

vackert _____ duka _____ bordet. Viktoria är _____ jäkta _____ men glad.

Plötsligt känner hon en lukt från köket. Är spisen inte _____ stäng av _____?

Är maten _____ bränn vid _____?

B Festen är slut. Glasen är *urdruckna*, duken är *nerspilld*...

Fortsätt berättelsen. Använd perfekt particip
av texten här bredvid.

diska	kasta bort
duka av	slå sönder
förtvivla	äta upp

Passiv med bli + perfekt particip

§ 9.13

En 85-åring arresterades.

Passiv kan uttryckas med en verbform som slutar på -s (se s 46).

En 85-åring blev arresterad.

Passiv kan också uttryckas med *bli* + perfekt particip.

Han blev instängd i ett rum.

Sedan var han instängd där i tre timmar.

Skilj mellan *bli* + perfekt particip, som uttrycker att någonting händer
eller förändras, och *vara* + perfekt particip, som uttrycker ett resultat.

4 A Ändra s-passiven till en form av *bli* + particip.

En 85-åring *greps* av polisen förra veckan. Han *hade kastats ut* från en restaurang, eftersom han hade bråkat. Gästerna påstod att de *hade störts* av hans uppträdande, men han själv menade att han *hade provocerats* och *retats* av gästerna. Han *anhölls* nästan genast.

B Fortsätt berättelsen och använd *bli* + perfekt particip eller s-passiv av tex följande verb:

avskeda	förhöra
döma	utvisa
förfölja	åtala

Bestämd och obestämd form

Bestämd form

– Hur var det på *jobbet* i dag?

– *Kaffemaskinen* var trasig, och *sekreteraren* vägrade koka kaffe.

Ett substantiv som den som man talar med känner till står i bestämd form, även om detta substantiv inte har nämnts tidigare (se s 75).

Obestämd form med obestämd artikel

Det finns *en tandläkare* på vårt kontor.

Ett substantiv som står i obestämd form brukar ha obestämd artikel.

Obestämd form utan obestämd artikel

Said jobbar *som IT-samordnare* på vårt kontor, men han *var tandläkare* i sitt hemland. Han har både *bil* och *lägenhet* och kan gå på *restaurang* när han vill.

Här menar man inte någon bestämd IT-samordnare eller tandläkare utan tänker på substantivet som en typ eller sort. Då brukar man använda obestämd form *utan* obestämd artikel.

Obestämd form utan bestämd artikel används

- efter *som* (i egenskap av): *Karin jobbar som vårdbiträde*. Jämför: *Hon jobbar som en slav och äter som en häst*. (Hon är vårdbiträde men hon är ingen slav och ingen häst.)
- vid substantiv som betecknar yrke, nationalitet, religion, politisk åskådning m m efter *är*, *var* etc och *blir*, *blev* etc: *Said är muslim*. *Mohammed är expert på orientaliska mattor*.
- i uttryck som kan uppfattas som fraser, ofta tillsammans med *ha*, *få*, *gå på*: *Gabor och Agnes har barn och hund*. *De går på kafé på söndagarna*. Man menar inte något särskilt barn, någon särskild hund eller något särskilt kafé, utan bara att de är föräldrar, hundägare och brukar gå ut och dricka kaffe. Men: *gå i skolan*, *gå i kyrkan*, *läsa vid universitet*.

Tillsammans med ett adjektiv eller annan bestämning får substantivet obestämd artikel: *Agnes är en skicklig läkare. Hon har ett barn som är två år. En kväll gick hon och Gabor på en dyr restaurang.* Här talar man om en speciell läkare, ett speciellt barn och en speciell restaurang.

- 5** Fyll i rätt form, obestämd eller bestämd, av substantiven under linjerna. Ibland behövs obestämd artikel, ibland ändelse för bestämd form, ibland ingetdera.

Johan hade fått ledigt från _____ . När han stod och väntade på
jobb -et

_____ funderade han på om han skulle gå på _____
buss -en restaurang -en

med Helena på _____ eller om de skulle sitta hemma
kväll -en

i _____ och dricka _____
soffa -n te-et

Han hade träffat Helena när de båda fortfarande gick i _____ skola -n.

Nu hade han _____ som _____ på
 _____ i databranschen.

Snart skulle han gifta sig med Helena, skaffa _____ barn -et och bilda

_____ familj -en. De skulle köpa _____ sommarstuga -n

så att de slapp sitta i _____ på _____.

Han önskade att han skulle vinna på _____
lotteri -et

Helena föreslog att de skulle gå på _____. Men när Johan stod

vid _____ och skulle betala _____, upptäckte
kassa -n biljetter -na

han att _____ var tom.
plånbok -en

Då sa Helena som hade _____ att hon tyckte att de skulle sätta
humor -n

sig på _____ i _____ och titta på _____
bänk -en park -en måne -n

i stället. Sedan tog hon upp sin egen _____ och betalade
plånbok -en

_____. Det kan man kalla _____.
biljetter -na kärlek -en

Partikelverb

Miljöministern hostade 'till innan han började tala.

Miljöministern hostade under hela mötet.

Ibland visar den betonade partikeln *till* att en händelse sker plötsligt och bara en gång (momentant).

blinka 'till	hicka 'till
haja 'till	rycka 'till
(<i>plötsligt</i>	skratta 'till
<i>bli förvånad</i>	slå 'till
<i>eller rädd</i>)	somna 'till
hosta 'till	sparka 'till

6 Välj mellan partikelverben här bredvid och sätt in dem i rätt form i meningarna.

- Lisa _____ när hon såg hur mager Rune hade blivit.
- Oscar satt framför tv:n och då och då _____ han _____ en stund.
- Flickan _____ när hon hörde mannen svära för att han snubblade på leksaksbilen.
- Lasse blev arg på katten och _____ den så den flög iväg över golvet.
- Ingen märkte att Axel kom in i rummet. Därför _____ han _____ för att visa att han var där.

- 6 Lena _____ när Mona plötsligt ropade "Hej" rakt i örat på henne.
- 7 När lilla Anna hade druckit en hel flaska läsk _____ hon _____ och såg nöjd ut.
- 8 Det var alldeles mörkt på vägen, men plötsligt var det något som _____ långt framför dem.

7 Fyll i rätt form av verbet *ställa* och en partikel.
Slå upp partikelverben i en ordbok om du är osäker på vad de betyder.

ställa

'fram
'fram
'in
'in sig (på)
'om
'om sig
'till
'upp
'ut

ULLA: Himmel, jag har glömt att det är sommartid nu.

Mötet börjar ju snart. _____ **Ställ fram** _____ klockan!
1

JUAN: Den är svår att _____. Knapparna är så små.
2

ULLA: Vilken tur att det inte regnar. Då hade vi varit tvungna att _____
3

mötet.

JUAN: Ja. Tänk, vad mycket det är som har förändrats. Det är alltid svårt att

_____ inför förändringar. Förr kom det bara några
4

människor till våra möten. Nu är många intresserade av miljön i det här

området. Jag tror att vi måste _____ på att det blir mycket folk.
5

ULLA: Ja, det är konstigt att det har ändrats så. Det är verkligen tur att vi är fler

som _____ och hjälper till. Har du _____
6 7

stolarna på gården?

JUAN: Ja, allt är klart. Jag ska bara _____ ett glas vatten till
8
talaren.

ULLA: Sen får vi nog städa på gården. Om det blir mycket folk kommer de nog
att _____ en hel del, kasta papper och cigarettfimpar.
9

JUAN: Tror du? Det är ju ett möte om miljön!

Svåra verb

8 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
smyga	smyger	smög	smugit	-smugen
smörja	smörjer	smorde	smört	smord
snyta	snyter	snöt	snutit	(snuten)
sova	sover	sov	sovit	–
spinna	spinner	spann	spunnit	spunnen
spricka	spricker	sprack	spruckit	sprucken
sprida	sprider	spred, spridde	spritt	spridd
springa	springer	sprang	sprungit	-sprungen
sticka	sticker	stack	stuckit	stucken
stiga	stiger	steg	stigit	-stigen
stjåla	stjål	stal	stulit	stulen
strida	strider	stred	stridit	-stridd
stryka	stryker	strök	strukit	struken
stå	står	stod	stätt	-stådd

B Fyll i rätt form av verben.

- 1 Innan Ebba gick till badstranden för att sola, _____ hon in sig
smörja
med sololja. Trots att hon hade _____ in sig, sved det ordentligt
smörja
på ryggen efter några timmar i solen.

- 2 Martin _____ sig i fingret, när han skulle sy i knappen.
sticka
Det kom lite blod där han hade _____ sig.
sticka

3 När Jakob kom hem från jobbet stod Eva och _____ hans skjortor.
stryka

– Vad ny- _____ kläder luktar gott! sa Jakob.
stryka

– Det här är sista gången jag _____ dina skjortor, sa Eva.
stryka

Hädanefter får du _____ dem själv.
stryka

4 Martti _____ alltid av vid Slussen när han åker till jobbet.
stiga

I går _____ han av vid Skanstull eftersom det var något fel
stiga
på tunnelbanan.

Föraren sa att alla måste _____ av vid Skanstull och fortsätta
stiga
med buss. Det dröjde länge innan alla hade _____ av.
stiga

5 När Martti _____ och väntade på bussen var han nervös att han
stå
skulle komma för sent till jobbet. När han hade _____ där i tio
stå
minuter, tänkte han: "Det är ingen idé att _____ här och vänta.
stå
Jag promenerar till jobbet i stället."

6 – Har du hört att Lindbergs bil blev _____ i går?
stjäl

– Nej, vad säger du! Hur gick det till?

– Någon bröt sig in i garaget och _____ bilen. Det är många bilar
stjäl
som har blivit _____ här på sista tiden.
stjäl

Ordbildning

9 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.

1 1930-talet var en svår period i Sveriges historia. Det var många som var *arbetslösa*.

Många människor drabbades hårt av _____.

2 Många var *fattiga* och ägde nästan ingenting. De levde i _____.

3 Ivar Lo-Johansson har skrivit många _____ om statarnas hårda liv. Där *berättar* han bl a annat om nöden och slitet bland dessa människor.

4 Statarna *bodde* mycket *trångt*, ofta tio personer i ett rum och kök.
_____ var ett stort problem för arbetarklassen.

5 Kvinnorna fick arbeta mycket hårt. De hade ofta ett _____ arbete och många *slet* ut sig i förtid.

6 Under 1930-talet *debuterade* flera svenska författare som beskrev arbetarnas och statarnas liv. En av dessa var Jan Fridegård.

Hans _____-roman hette "Lars Hård".

7 På 1930-talet förekom en hel del *strejker*. Arbetarna _____ för att få bättre arbetsförhållanden och högre lön.

8 En av de mest dramatiska strejkerna var den i Ådalen 1931. Det var många som *demonstrerade*. Landshövdingen bestämde att militär skulle sättas in. Militären fick order att skjuta mot _____. Fem människor dödades.

9 Så småningom började Sverige *utvecklas* till ett välfärdssamhälle. Många reformer genomfördes och _____ gick snabbt framåt på bl a sjukvårdens, skolans och barnomsorgens områden.

Läs mer om utvecklingen på 1900-talet på s 212–215 och om "arbetarförfattarna" och Ivar Lo-Johansson på s 216–223 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

10 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Där det står *hennes/sitt* ska du välja rätt alternativ. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

72-åring i vansinnesfärd

En 72-årig kvinna från Umeå fick
fä uppleva en vansinnesfärd i
P över
160 kilometer P timme. Hon sätt sig
P bil som sedan blev stjal.
dam • promenera omkring P närheten av hennes/sitt
hem och P okänd anledning hon • sätt sig P en
bil som stå oläst och parkerad P gata.
Antagligen hon • vill vila sig en stund, polis • säg. En
stund senare två • man • kliv P 30-årsåldern in i bil
och kör iväg i mycket hög hastighet.
Två polisman P polisbil • se • bil och
börja jaga den. jakt • fortsatt en mil P
150–160 kilometer P timme. Till slut motor • skär
på stulen • bil och bil • stanna två • man • kan
då grip. Inte förrän då polis • upptäck

_____ och _____ att kvinnan satt _____ baksätet.
biltjuv P

_____ dock inte särskilt chockad _____ äventyret.
hon • verka P

När hon _____ ur _____, _____ polisen.
stig bil hon • säg P

”Det måste ha gått ganska snabbt, det här. Husen _____ förbi.”
rusa

Ord

- 1 Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan.
Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

Kvinna åtalad för förargelseväckande beteende

artig	gemensam
behärska	leda
beteende	missförstå
enligt	således
förekomma	viss
förolämpa	ytterligare

_____ ett vittne hade kvinnan
1

uppfört sig mycket underligt under en lång tid.

Tidigare hade hon alltid varit _____ och vänlig,
2

men nu _____ hon människor genom att räcka ut tungan
3

åt dem. Hennes konstiga _____ kunde ibland _____
4 5

till stora problem. En del människor kunde inte _____ sig
6

utan började bråka med henne, och _____ människor blev alldeles
7

rasande. Det _____ till och med slagsmål på gatan. Det var
8

_____ fullt möjligt att det var hon som var orsak till det bråk
9

som nu behandlades i domstolen. Domaren tyckte emellertid att man behövde
_____ information. Det kanske var så att kvinnan bara hade
10

slickat sig på näsan.

Stavning

Ä-ljud och e-ljud

§ 8.6

- Grundregel 1

Långt ä-ljud före *r* stavas oftast med *ä*:

lära skära när här särskild

(undantag: erkänna ertappa)

I vissa delar av Sverige uttalas långt ä nästan som lång e-ljud.

leka – läka sed – säd reta – räta

meta – mäta tre – trä vete – väte

- Grundregel 2

Kort e-ljud stavas med *ä* eller *e*:

bäst – best sätt – set lätt – let

fäst – fest ända – enda

- Grundregel 3

Kort ä-ljud före *r* stavas med *ä* eller *e*:

värk verk värme härska herre verktyg

2 A Ta reda på vad orden i reglerna ovan betyder.

B Fyll i ord med kort e-ljud eller kort ä-ljud i meningarna.
Orden hämtas från reglerna ovan.

1 Det är _____ att du går nu, annars kommer du för sent.

2 Göran följde Julia _____ hem. Han kysste henne och sa:

”Du är den _____ som jag bryr mig om. Jag älskar dig.”

3 Julia har _____ hela dagen. Jag undrar varför hon är så glad.

4 – Har du _____ vaktmästaren?

– Ja, jag såg honom nyss.

5 Björnen är en farlig _____.

6 Jag ska visa dig ett bättre _____ att göra det på.

Det är mycket _____.

- 7 Tand-_____ kan göra vem som helst galen.
- 8 Tidigare arbetade Johannes i ett statligt _____. Nu är han konsult.
- 9 När den fina blusen var färdigsydd och Birgitta hade _____ alla trådarna, strök hon den.
- 10 Den nya blusen skulle hon ha på sin mans sextioårs-_____.

C Fyll i rätt stavning av kort e-ljud.

- 1 Tåget har inte kommit _____ nnu.
- 2 – Vad ska du göra i h_____lgen?
– Jag ska på _____lgjakt. Nej, förr _____sten, det är n_____sta v_____cka.
- 3 Pr _____sten gick runt och h_____lsade på alla efter gudtj _____nsten.
- 4 _____ntligen är jag klar med arbetet. Det har tagit tre kv _____llar och jag har inte fått hj _____lp av någon.
- 5 – Jag har inte best _____mt vart jag ska åka på sem _____ster.
– Inte jag h _____ller.

Grammatik

Emfatisk omskrivning

§ 17.1

När man vill betona eller framhäva en satsdel, dvs visa att något är särskilt viktigt, använder man *emfatisk omskrivning*.

Gunilla är skyddsombud.

Det är Gunilla som är skyddsombud.

Man placerar den satsdel som man vill betona direkt efter *Det är (var)*.

Vad ska ett skyddsombud göra?

Vad är *det (som)* ett skyddsombud ska göra?

Som kan utelämnas när det inte är subjekt.

Det är skyddsfrågor på arbetsplatsen (som) han/hon ska jobba med.

Det är *med* skyddsfrågor på arbetsplatsen (som) han/hon ska jobba.

Att placera en preposition direkt framför substantivet man vill framhäva är lite formellare.

Vi ska arbeta, inte stå här och prata.

Det är arbeta (*som*) vi ska *göra*, inte stå här och prata.

Om satsdelen som ska betonas är ett verb, måste verbet ersättas med *göra* i bisatsen. *Som* utelämnas oftast.

3 A Gör om dialogen. Betona de *kursiverade* orden genom att använda emfatisk omskrivning.

CHEFEN: *Jag* är den nye chefen här.

Det är jag som är den nye chefen här.

Jag har ansvaret.

Vem har stökat till i lunchrummet?

AINA: *Ove Berggren* gjorde det i går.

CHEFEN: I går? Jag trodde det var i morse.

AINA: Nej, *i går* gjorde han det.

CHEFEN: *Vem* ska städa? Berggren har gått hem.

AINA OCH BRITTA: *Vi* får städa.

BRITTA: Röker *Berggren* "Röda Prince"? Det ligger fullt med fimpar här.

AINA: Röker *Berggren* "Röda Prince"? De är för starka tycker jag.

BRITTA: Du ska *städa*, inte prata.

AINA: Varför ska *chefen* bestämma vad vi ska göra?

BRITTA: Vi ska skälla på *Berggren*, inte på *chefen*.

Det är hans fel att vi får städa. *Han* har ställt till.

B Gör likadant som i A.

1 *Föräldrarna* ska åka till landet över helgen. Barnen ska vara hemma.

2 *Föräldrarna* ska åka *till landet* över helgen, så de behöver inte ta med sig några finkläder.

3 *Föräldrarna* ska åka till landet *över helgen*. De ska inte stanna hela veckan.

4 *Ingen* vet vad barnen ska göra.

Att – som

Jag fick ett meddelande *att* jag skulle ringa Bo.

Jag fick ett meddelande *som* låg bredvid telefonen.

Att-satsen ger en *förklaring* av den föregående satsen. (Någon meddelade att jag skulle ringa Bo.) *Att* är en konjunktion. *Som* är ett relativt pronomen och ersätter det ord som det syftar på. (Meddelandet låg bredvid telefonen.)

Vi beslöt *att* resa jorden runt.

Vårt beslut *att* resa jorden runt vill vi inte ändra på.

Att kan vara infinitivmärke.

Vi beslöt *att* barnen skulle få följa med på resan.

Vi tog med barnen *för att* de skulle få se världen.

Vi reste *därför att* vi behövde komma bort från våra problem.

Att kan vara konjunktion.

Beslutet *som* vi fattade var väl genomtänkt.

Det var ett väl genomtänkt beslut *som* vi fattade.

Som kan vara relativt pronomen (se s 109). *Som* används vid emfatisk omskrivning (se s 140).

Gunilla är *lika* reslysten *som* Columbus.

Hon har arbetat *som* en slav *för att* få pengar till resan.

Som kan vara konjunktion.

4 Fyll i *att* eller *som* i meningarna.

Läs inte brevet _____ jag skrev till dig i går. Jag har redan postat det, och
1

det är därför _____ jag ringer dig nu. Jag var dum _____ skrev det,
2 3

och nu ångrar jag bittert _____ jag gjorde det.
4

Visst är du lite rund, men inte alls så tjock _____ jag skrev. Det var fånigt
5

av mig _____ skriva _____ du ser ut _____ en elefant. Du är så
6 7 8

söt _____ jag inte kan se mig mätt på dig.
9

Det sägs om flickor _____ de inte är så bra på _____ köra bil, men du
 10 11
 kör _____ en riktig racerförare. Jag var trött, och det var därför _____
 12 13
 jag sa _____ du uppförde dig _____ en höna på vägen.
 14 15
 Jag har en dröm _____ jag hoppas ska bli sann. Det är drömmen _____
 16 17
 du ska bli min. Glöm _____ jag skrev det där brevet. Jag skrev så mycket
 18
 _____ inte alls är sant. Min åsikt _____ du är världens underbaraste
 19 20
 flicka har inte ändrats.

Det finns faktiskt ingen annan flicka _____ du, Gudrun. Nu förstår jag
 21
 _____ de roligaste stunderna i mitt liv kan jag få tillsammans med dig.
 22
 Det händer ibland _____ man säger sådant _____ man inte menar.
 23 24
 Förlåt! Det finns ingen flicka _____ kan jämföras med dig. I morse läste jag
 25
 i tidningen _____ du har vunnit 25 miljoner på Lotto. Grattis!
 26

Preteritum – perfekt

5 Repetera grundreglerna för preteritum och perfekt på s 58–59. Fyll sedan i det som fattas i svaren. Välj själv verb som passar och komplettera med pronomen.

1 A: Har du slutat röka?

B: Ja, _____ förra året.

2 A: Kom Olle hem sent i går?

B: Ja, det är därför som _____ hela dagen i dag.

3 A: Känner du till Spanien?

B: Ja, _____ där i tre år.

4 A: Har Karin tagit bort fläcken på blusen?

B: Ja, _____, när hon kom hem.

5 A: Drack ni kaffe tillsammans efter kursen i går?

B: Nej, _____ inte då. Vi hade så bråttom.

6 A: Varför har du inte betalat räkningen ännu?

B: _____ ont om pengar på sista tiden.

7 A: Har du postat brevet?

B: Ja, _____ när jag handlade.

8 A: Har du läst någon roman av Ivar Lo-Johansson?

B: Ja, _____ "Bara en mor" i somras.

9 A: Ringde du till Anna i går?

B: Nej, _____ i morse i stället.

10 A: I måndags såg jag "Fanny och Alexander" på video. Känner du till den filmen?

B: Ja, den _____. Den var bra.

Partikelverb

Angelique läste 'ut romanen och åt 'upp all chokladen.

På morgonen var hon uttröttad.

Partiklarna *upp* och *ut* betecknar ibland att något blir avslutat eller klart. Det blir ett resultat.

6 Välj mellan partikelverben här bredvid och sätt in dem i rätt form i meningarna.

byta 'ut
dela 'upp
klara 'upp
räkna 'ut
slita 'ut

sluta 'upp
sova 'ut
tala 'ut
vila 'upp (sig)

1 Vi _____ med att bråka och _____ om saken.

2 Jag ska _____ min gamla bil mot en ny.

Min gamla bil är alldeles _____.

3 Vi måste _____ vår ekonomi. Har du någon miniräknare, så att vi kan _____ hur mycket vi ska betala?

När vi har betalat _____ vi _____ pengarna som är kvar mellan oss.

4 Äntligen har jag semester. Jag behöver verkligen _____ mig.

7 A Fyll i rätt form av verbet *slå* och en partikel.

slå

'på
'runt
'ut
'till
'upp

Olle och Kalle var ute och _____ i lördags kväll.

1

Det höll på att sluta på ett otrevligt sätt. Olle råkade _____ en

2

killas ölglas och eftersom killen också tyckte att Olle försökte krama hans tjej, blev han

arg och tänkte _____ Olle. Han kallade Olle för "djävla klåpare".

3

Eftersom Olle är osäker på vad en klåpare är, ska han _____ det

4

i en ordbok. Efter den händelsen gick de hem och _____ radion

5

för att höra om något hade hänt.

B Fyll i rätt form av verbet *gå* och en partikel.

- 1 Jag har _____ kvarteret
med hunden. Nu vill han _____.
- 2 David _____ i rummet
och grubblade på hur olyckan hade _____.
- 3 Du _____ verkligen _____ ditt jobb.
Jag borde nog ta något extrajobb så att jag också får min ekonomi att
_____.
- 4 Tycker du den här klänningen _____?
- 5 Vilken otur! Kulspetspennan har _____ och blyertspennan har
_____.
- 6 Fotbollsspelaren låtsades ramla och domaren _____ det och
dömde straff.

gå

'av och 'an
'an
'av
'in
'hop
'in för
'på
'runt
'sönder
'till

C Fyll i rätt form av verbet *ta* och en partikel.

Tänk på att pronomenet ska stå i rätt form.

- 1 _____ av maten innan den blir kall!
- 2 _____ dig klänningen så ska jag försöka
se om jag kan _____ den. Den är ju alldeles för stor för dig.
- 3 Eftersom Olga var sjuk hela förra veckan, har hon en del läxor att
_____.
- 4 Sune behövde _____ och tänkte resa bort och vila upp sig
ordentligt. Han skulle _____ pengar och köpa en resa till
någon lugn plats.
- 5 Den gamle mannen visste inte vad han skulle _____ på
dagarna, så han _____ en bortsprungen katt.

ta

'av
'för sig
'in
'igen
'igen sig
sig 'an
sig 'för
'ut

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
-----------	---------	------------	---------	------------------

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
stöd(j)a	stöd(j)er	stödde	stött	stödd
supa	super	söp	supit	-supen
svida	svider	sved	svidit	–
svika	sviker	svек	svikit	sviken
svälja	sväljer	svalde, sväljde	svalt	svald
svälta	svälter	svalt, svälte	svultit	svulten
svär(j)a	svär(j)er	svor	svurit	svuren
säga	säger	sa(de)	sagt	sagd
sälja	säljer	sålde	sålt	såld
sätta	sätter	satte	satt	satt
ta(ga)	ta(ge)r	tog	tagit	tagen
tiga	tiger	teg	tigit, tegat	(-tegen)

1 – _____ in smöret i kylskåpet!
 sätta

– Det är redan in-sätta, men jag glömde sätta in osten.

2 Pojken ville inte _____ den otäcka medicinen. Mamman lovade
svälja

att han skulle få en karamell, när han hade _____ medicinen.

Då öppnade han munnen och _____.
svälja

3 – Har du _____ din gamla bil?
sälja

– Ja, jag _____ den i förra veckan. Jag hade tänkt _____ den för
längre sedan, men det har inte blivit av tidigare. Nu är den i alla fall _____.

4 Den gamla kvinnan var alldeles ut-_____, när hon hittades av polisen.

Hon hade gått vilse i skogen och fått _____ i flera dygn. Som tur var
svälta

fanns det bär i skogen. Annars hade hon väl _____ ihjäl.
svälta

- 5 Innan vittnet kunde förhöras, måste han _____ eden. Förhöret
svära
kunde inte börja förrän vittnet hade _____ eden.
svära
- 6 – Hur lång tid _____ det innan vi får veta resultatet på provet?
ta
- Det kommer nog att _____ en vecka. Förra gången _____
ta ta
- det bara några dagar att rätta proven, men då hade jag inte _____ med
ta
- så många och svåra frågor.
- 7 Varför svarar du inte? Jag blir irriterad när du _____ hela tiden. I går
tiga
- _____ du också. Svara! Du kan inte fortsätta att _____
tiga tiga
- på det här sättet. Vi måste tala ut om problemet.

Ordbildning

- 9 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.
- 1 I Sverige bör man titta den person man talar med rakt i ögonen. Gör man inte det
kan man uppfattas som oartig eller *opålitlig*, en person som man inte riktigt kan
_____.
- 2 Om man inte kan ett språk så bra är det lätt att råka ut för *missförstånd*.
Man _____ ofta den som talar.
- 3 Ibland är det lättare att förstå den som talar om han *gestikulerar*, dvs använder
_____ eller rörelser med kroppen för att förtydliga.

- 4 Det beror på i vilken kultur man har blivit *uppfostrad* om man kysser och omfamnar varandra, när man träffas. Sådana vanor har med _____ och traditioner att göra.

Du kan läsa mer om kroppsspråk på s 231–233 i **Nya Mål 3**.

Är utländska journalisters bild av svenskarna riktig?

- 5 En svensk undviker *diskussioner* där det inte finns fakta och siffror att stödja sig på.
När en svensk _____ vill han helst hålla sig till fakta.
- 6 Svenskar vill också undvika *bråk* och så fort som möjligt komma fram till en kompromiss. De tycker inte om _____ personer.
- 7 Det är viktigt att känna sig *trygg*, men många upplever att _____ i det svenska samhället håller på att försvinna.
- 8 Svenskar anses inte vara särskilt _____. De går sällan i kyrkan men har ändå en *religion* och det är naturen.
- 9 De är inte heller särskilt *fantasifulla*. Många anser att de saknar _____.
- 10 *Beskriv* hur du tycker att en svensk är. Stämmer din _____ med de utländska journalisternas uppfattning?

Du kan läsa mer om utländska journalisters syn på svenskarna på s 233–234 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

10 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Problem med statistik över tågresenärer

På Roslagsbanan _____ i _____ Stockholmsområdet _____ finns det en märklig
P det • finns • märklig • station

_____ station _____, som heter Molnby. Dagligen _____ stiger fyra resenärer
fyra • resenär • stig på

_____ på _____ tåget där, men _____
sex • person • stig av

Detta visar _____ resandeundersökning _____
det • var • alltså • skillnad

_____ på 50 %. Hur kan två _____
person • stig av

_____ som aldrig _____?
stig på

Roslagsbanans _____ lokförare och konduktör • var • också • förvånad

_____."Det _____ flera _____
bruka • var person

som åker in _____ P Stockholm än ut _____ P Stockholm med Roslagsbanan",

_____ de • säg • fundersam _____, "men _____ P Molnby _____ det • var

tydligen tvärtom."

För en tid sedan _____ dam • intervju _____ som _____ stå

_____ P stationen och _____ vänta _____ P tåget.

_____ hon • tänk • åk in _____ P Vallentuna och _____ handla _____, men

hon sa att _____ hon • stig på • alltid _____ P _____ Molnby. Någon _____ förklaring

_____ P _____ varför två resenärer _____ P _____ dagen kliver av utan att _____ kliv på

_____ tidigare, _____ hon • ha • inte

Möjligen _____ är det två skolpojkar _____ som _____ går av
det • var • två • skolpojke gå av

_____ P _____ Molnby _____ P _____ eftermiddag _____ men _____ få skjuts

_____ P _____ skolan _____ P _____ morgon _____ . Det _____ kan • var • också

_____ människor som _____ tänk • vandra _____ P _____ natur _____ .

De _____ gå • troligen • inte _____ vilse utan _____ stig på _____ senare

_____ P _____ en annan station.

Man _____ bli _____ lätt yr _____ P _____ huvudet _____ P _____ statistik, och det finns

många _____ annan • exempel _____ P _____ konstig • statistisk

_____ uppgifter. Det _____ säg • ofta _____ att _____

_____ man • kan • få fram • faktiskt _____ vilket _____ resultat _____ som helst med statistik, och

att _____ folk • bli lurad • lätt _____ . Många _____ fråga sig • därför

_____ om _____ man • kan • verkligen _____ lita _____ P _____

statistik.

Ord

- 1 Sätt in rätt form av orden här bredvid i texten nedan. Alla orden ska inte användas, och inget ord ska användas mer än en gång.

bläck	massmedium
dygn	omslag
häfta	pressa
i genomsnitt	rista
klassisk	tidskrift
komma till	upplaga
komma ut	ägna
lera	

Katinka – en författare

Katinka är författare. Hennes första bok _____ 1 _____ förra året. Jag

frågade henne hur mycket tid hon kunde _____ 2 _____ åt sitt skrivande. Hon

har ju familjen att sköta om också. Hon svarade att hon _____ 3 _____

brukade skriva 10 timmar i veckan. _____ 4 _____ har ju tyvärr bara

tjugofyra timmar, men det hade ändå varit lättare än hon trott att få lite tid över.

Som de flesta moderna författare använder hon dator. Tekniken har verkligen gått

framåt sedan den tid då texten _____ 5 _____ i sten eller senare när man

skrev med _____ 6 _____ och en penna som ursprungligen var en fjäder.

Vad gör då en författare på sin fritid? Jo, Katinka lyssnar på musik, både modern

och _____ 7 _____ . Hon gör också skålar och muggar i keramik – hon har

alltid _____ 8 _____ under naglarna.

Katinkas bok är populär. Första _____ är redan slutsåld.
9

Tidigare fanns boken bara inbunden, men nu kommer den att finnas även

i pocket, alltså en billigare, _____ bok.
10

Jag har ofta undrat hur en bok _____ . Är det bara inspiration?
11

Nej, pennan går inte av sig själv – det är ett hårt arbete, och rik blir man nog inte.

Om man vill tjäna mycket pengar är det bättre att arbeta för ett _____
12

som tv, t ex skriva tv-såpor eller annan underhållning.

Stavning

Blandade övningar

2 A Vilken konsonant fattas? Ska konsonanten dubbeltecknas eller ej?
(Är den föregående vokalen lång eller kort?)

1 Tandläkaren la _____ ade hå _____ et i tanden utan bedövning.

2 Hå _____ inte så hårt i ra _____ en när du kör!

3 Ge mig den va _____ a kniven! Den här går inte att skära med.

4 – Vill du följa med och ba _____ a?

– Nej, det är för ka _____ t i va _____ net, tycker jag.

5 Får jag lå _____ a ditt suddgu _____ i?

B Fyll i ett eller två *m*.

1 Tänk att vi skulle glö _____ a att köpa ketchup. Flaskan är alldeles to _____ .

To _____ ater har vi heller inga he _____ a. Vi har glö _____ t att handla i dag.

- 2 – Stä_____er det att ni brukar tillbringa so_____arna på Gotland?
 – Ja, vi är där varje so_____ar och barnen brukar leka med några la_____där.
- 3 ”Du är du_____, sa barnet till sin ma_____a. ”Jag vill inte städa mitt ru_____.”
- 4 Ungdo_____arna besökte ett he_____ för ga_____la för att intervjua några som bodde på he_____et.

C Fyll i ett eller två *n*.

- 1 – Det kä_____s ga_____ska kyligt i kväll.
 – Ja, den där kappan är alldeles för tu_____ att ha på vi_____tern.
- 2 Tore är mi_____äldsta vä_____. Jag har kä_____t ho_____om så länge jag ka_____mi_____as.
- 3 Rå_____aren erkä_____de brottet. Ha_____hade stulit kvi_____ans plå_____bok och portmo_____ä, som i_____ehöll fem hu_____dra kro_____or och några my_____t.
- 4 Läraren påmi_____de eleverna att noga läsa a_____visningarna, i_____an de började med övningen.

D Fyll i rätt stavning av ng-ljudet.

- 1 Jag lä_____tar efter lu_____n och ro.
- 2 Eskil fick pu_____kteri_____när han stannade utanför ba_____ken för att ta ut pe_____ar.
- 3 Sätt in bullarna i u_____nen!
- 4 Det re_____nade och stormade i flera dy_____n så vi fick ä_____na oss åt annat än segli_____.

E Fyll i rätt stavning av j-ljudet.

____₁aguaren kom ut ur den ____₂upa ____₃ungelliknande skogen på
 ____₄akt efter byte. Den rörde sig nästan ____₅udlöst, men ____₆ägaren hörde
 ett svagt ____₇ud och fick syn på den ____₈ust som den ____₉ick till anfall mot
 ett mindre ____₁₀ur, kanske en liten ____₁₁ort. Folk hade inte ____₁₂ugit. Det
 var verkligen en ____₁₃ättestor ____₁₄aguar. ____₁₅ägaren höjde bössan.

Han kände sig inte särskilt ____₁₆ärv, där han stod ____₁₇ömd bakom ett stort träd
 med ____₁₈uvligt doftande blommor, men han visste att han måste döda
 ____₁₉aguaren. Den hade ____₂₀ort stor skada ____₂₁enom att bita i ____₂₂äl
 flera av fåren i hans får ____₂₃ord. Han siktade och sköt. ____₂₄aguaren föll
 ____₂₅enast. Skottet hade träffat mitt i ____₂₆ärtat. Strax såg han ____₂₇us från
 billyktor. Det var mannen som skulle ____₂₈älpa honom att ta hem bytet.

F Fyll i rätt stavning av sj-ljudet.

____Sk eppskockens pa ____ssi ____on

Rensa den nyfångade fisken, helst ____₁sjötunga. Dra av ____₂innet och ____₃är
 bort ____₄ärten och huvudet. ____₅ölj den väl och lägg den i en kastrull. Tillsätt
 vin, en te ____₆ed salt, lite peppar, några persilje ____₇älkar samt ____₈ivade
 ____₉ampinjoner. Låt fisken ____₁₀uda i ____₁₁u minuter. Koka ihop spadet

och tillsätt lite grädde. Smaka av såsen och _____
12 uster kryddningen. Servera

fisken tillsammans med grädd_____
13 yn och citron, i klyftor eller _____
14 ivor.

Det här är en utmärkt lun_____
15 rätt men den kan _____
16 älvklart även serveras till
middag. Godare fisk får man inte ens på en tre _____
17 ärnig krog.

G Fyll i rätt stavning av tj-ljudet.

K öksmästarens för tj usning

Dela en en _____
1 k ilos _____
2 yckling i fyra delar. Lägg dem i en _____
3 ockbottnad

gryta och stek dem vackert bruna. Tillsätt _____
4 örvel, lite _____
5 inesisk soja,

6 ilisås samt en _____
7 öttbuljongtärning. Låt grytan puttra i minst

8 ugo fem minuter. _____
9 änn med en gaffel om _____
10 ycklingen är klar.

11 öttet ska lätt lossna från benen. Såsen ska vara ganska _____
12 ock och

mustig. Dekorera _____
13 ycklingrätten med _____
14 ärnfria apelsinklyftor och

servera med _____
15 ips. Lämplig dryck är _____
16 ällarsvalt öl eller väl _____
17 ylt

18 ällvatten.

H Fyll i o eller å.

- 1** Det har inte regnat en dr _____
ppe den senaste m _____
naden. Det har inte funnits ett
m _____
ln på himlen. Skörden kommer att t _____
rka b _____
rt om det inte regnar
inom k _____
rt.

- 2 Elsas s_____n har l_____vat att komma hem i p_____sk. Han är pr_____fessi_____nell ish_____ckespelare. Just nu j_____bbar han i Canada. Redan som liten var han intresserad av sp_____rt och först spelade han fotb_____ll.
- 3 – Vad brukar du äta till fruk_____st?
– Te och r_____stat bröd med h_____nung.
- 4 I m_____rg_____n blir det k_____ld_____lmar med ling_____nsylt till middag. Det ska bli g_____tt.

I Fyll i *ä* eller *e*.

De fl_____sta skandinaver ser fram emot sem_____stern med stor förv_____ntan.

Det är den b_____sta p_____rioden på hela året och den _____nda tid då de

kan k_____nna sig riktigt avstr_____ssade. Det är inte s_____rskilt roligt om det

regnar under de här v_____ckorna. När man _____ntligen är ledig vill man

koppla av och njuta av sol och v_____rme. Det är kanske därför som så många

v_____ljer utl_____ndska resmål. Man vill vara säker på att den h_____tt

efterl_____ngtade ledigheten v_____rkligt ska bli vad man t_____nkt och drömt

om under långa, mörka vinterkv_____llar.

Grammatik

All – hel

§ 13.5

All frukt är uppäten.

Ulf åt upp en *hel* banan.

Nu är *alla* bananer slut.

Skilj mellan *all* (*allt*, *alla*) och *hel* (*helt*, *hela*).

All frukt är slut. (en-ord)

Allt kaffe är slut. (ett-ord)

All (*allt*) används vid substantiv som inte går att räkna och som inte kan ha obestämd artikel.

En *hel* banan. (en-ord)

Ett *helt* pären. (ett-ord)

Hel (*helt*, *hela*) används vid räknebara substantiv som kan ha obestämd artikel.

Alla plommon var hårda.

Alla används vid substantiv i plural.

Allt (t ex *maten*) är slut. (*allt* = *alltihop*, *alltsammans*)

Alla är här. (*alla* = *allihop*, *allesammans*)

Allt och *alla* kan också stå självständigt.

Jämför:

Allt bröd (som t ex finns hemma) är möjligt.

Hela brödet (hela limpan) är möjligt.

3 Fyll i *all* (*allt*, *alla*) och *hel* (*helt*, *hela*).

1 – Vem har druckit upp _____ kaffe?

– Det finns ett _____ paket i skåpet. Jag köpte i går.

2 – Vill du ha _____ päronet?

– Nej, jag vill inte ha något päron alls. _____ päronen verkar ruttna.

3 Martin jobbade en _____ vecka med att packa sina saker. _____

veckan därpå var han trött.

- 4 _____ människor är inte lika glada som Torsten. Han är alltid glad.
_____ hans ansikte strålar av glädje.
- 5 – Usch, vad mina öron är fula.
– Det gör inget. Jag tycker om _____ på dig, även öronen.
Jag gillar _____ din kropp.
- 6 – Var är _____?
– De har gått hem.
– Var är _____ mat?
– _____ är uppätet.
- 7 Torun städade _____ rummet och kastade _____ gamla papper.
Hon visste inte var hon skulle slänga _____ skräp. _____ soptunnan
var full.

Lik – likadan

Lin och Chin är mycket *lika* varandra. De är tvillingar.

De har *likadana* kläder.

Lin har kort hår. Chin har en *liknande* frisyr, men hennes hår är *lite längre*.

I stället för *vara lik* (*likt, lika*) kan man använda verbet *likna*. *Lika* används också vid jämförelse framför adjektiv och adverb: *lika bra* (*som*).

Likadan (*likadant, likadana*) betyder "exakt lika".

Liknande betyder "nästan lika".

4 Fyll i *lik* (*likt, lika*), *likadan* (*likadant, likadana*) och *liknande*.

YVONNE: Din väska är _____ som min. Har du också köpt din

1

på Åhléns?

LISBET: Den är inte _____. Min är lite mörkare. Men den

2

är _____ din, det håller jag med om.

3

YVONNE: Ellen har också en _____ väska, men den är större.

4

LISBET: Är hennes väska _____ snygg som våra?

5

YVONNE: Ja, fast den var inte alls _____ dyr.

6

Ellen är alltid _____ glad och trevlig. Det är inte _____

7

8

henne att vara sur. Ellens dotter Ann är mycket _____ sin mor.

9

Hon är _____ trevlig. Förut hade Ellen och Ann _____

10

11

frisyrer. Nu har Ann längre hår, men de är _____ blonda. Anns bror

12

Pelle är också _____ sin mor, men han är inte _____ blond.

13

14

Indirekt tal

”Jag *är* en fri man.

Jag *har köpt* en bil för att kunna leva bekvämt, och bilen *var* dyr.

Jag *betalar* inga parkeringsavgifter.”

Erik *förklarade* att han *var* en fri man.

Erik *hävdade* att han *hade köpt* bil för att kunna leva bekvämt och att bilen *hade varit* dyr.

Han *tillade* att han *inte skulle betala* några parkeringsavgifter.

I meningar som innehåller indirekt tal måste *tempus* i bisatsen passa ihop med sägeverbets tempus. Om sägeverbet står i presens (*säger, frågar, undrar*) behöver man inte ändra på verbet i yttrandet, men om sägeverbet står i preteritum (*sa, förklarade*) ändras tempus i yttrandet.

presens	→	preteritum
perfekt	→	pluskvamperfekt
preteritum	→	pluskvamperfekt
framtid	→	skulle

(<i>är</i>	→	<i>var</i>)
(<i>har köpt</i>	→	<i>hade köpt</i>)
(<i>var</i>	→	<i>hade varit</i>)
(<i>betalar</i>	→	<i>skulle betala</i>)

”Gick det bra med parkeringen?”

”Nej, jag fick en lapp på rutan.”

Britta undrade om det hade gått bra med parkeringen.

Erik svarade att *det inte hade gått bra*, för han hade fått en lapp på rutan.

Orden *ja* och *nej* försvinner i indirekt tal.

”Så tråkigt!”

Det tyckte Britta var tråkigt.

Känsloutrop av typen *Vad synd!*, *Så tråkigt!*, *Vad roligt!* etc utan subjekt och verb kan inte användas i indirekt tal.

”Betala parkeringsavgiften åt mig, Britta!”

Erik *vill* att Britta *ska betala* parkeringsavgiften åt honom.

Erik *ville* att Britta *skulle betala* parkeringsavgiften åt honom.

Imperativ ändras till *ska* eller *skulle* + infinitiv.

Bestämd och obestämd form

- 6 Sätt in substantiv i texten. Använd bilden. Där har varje substantiv ett nummer. Siffrorna i texten visar vilket ord som ska användas. Ibland ska substantivet stå i bestämd form (*osten*), ibland med obestämd artikel (*en ost*) och ibland utan obestämd artikel (*ost*). Vissa substantiv används flera gånger.

Jag hade varit borta och ätit _____ ¹ *ost* _____ och druckit _____ ² så jag

kom hem rätt sent. _____ ³ var låst och jag hade glömt portkoden.

Jag fick leta i _____ ⁴ efter _____ ⁵, men där låg bara

6 . Jag försökte ringa på _____
7 , men batteriet var slut. Då plockade jag upp _____
8 från _____
9 och försökte kasta den mot vårt _____
10 , men _____
11 , som jag inte kände, drog upp _____
12 , lutade sig ut och ropade ilsket:

– Vem är det som sparkar _____
13 mitt i natten?

– Varför skriker _____
11 ? frågade _____
14 i _____
15 , som just klev ur _____
16 som stannat i närheten.

– Jag har glömt portkoden och har ingen _____
5 .

– Kan hon inte skilja på _____
5 och _____
13 ? frågade

14 som inte alls förstod situationen.

– Vad är det som har hänt? undrade _____
17 som var ute med

18 .

– _____
11 där i _____
10 har kastat ner _____
13 , svarade _____
14 .

– Varför det? frågade _____
17 . Man brukar ju kasta ner _____
19

när man är arg.

– Jag träffade fel _____
10 , när jag kastade upp _____
8 .

11 trodde att det var _____
13 . Jag är utelåst och försöker

komma in.

– Varför sa du inte det med detsamma? Jag har _____ 5 .

_____ 17 satte _____ 5 i _____ 20 och öppnade.

– Ska jag ta med _____ 13 upp? frågade hon.

– Vilken _____ 13 ? frågade jag.

– Roligt när det händer något, sa _____ 14 , lyfte på _____ 15

till adjö, hoppade in i _____ 16 och körde bort.

Konjunktioner, prepositioner m m

7 Fyll i orden som fattas. Det kan vara konjunktioner, prepositioner, relativa pronomen, relativa adverb eller partiklar.

Blixten slog ner i ridande pojke

En 14-årig pojke fick lindriga brännskador, _____ när _____ en blix slog _____ ner _____

_____ i _____ honom _____ 4 en ridlektion. Olyckan inträffade strax _____ 3

_____ 5 Hudiksvall _____ 6 söndagskvällen.

Pojkens pappa, _____ 7 var med _____ 8 lektionen, såg _____ 9

sonen _____ 10 hästen träffades _____ 11 en blix. Hästen dog omedelbart.

Pojken, _____ 12 hade ramlat _____ 13 hästen _____ 14 låg

_____ 15 marken, verkade livlös. Pappan sprang genast _____ 16

platsen _____ 17 pojken låg _____ 18 började ge honom konstgjord

andning _____ hjärtmassage. _____ ambulansen kom _____
 19 20 21

_____ platsen hade pojken börjat andas igen.
 22

Pojken vårdas _____ intensivvårdsavdelningen _____ Hudiksvalls
 23 24

lasarett, _____ han fördes _____ olyckan. Han har brännskador
 25 26

_____ delar _____ kroppen. Pojken _____ hans pappa
 27 28 29

betraktar det _____ ett mirakel _____ han klarade sig _____
 30 31 32

livet _____ behåll.
 33

Det händer varje år att några människor träffas _____ blixten, _____
 34 35

den här händelsen får betraktas _____ ovanlig. Däremot händer det ibland
 36

_____ människor _____ talar _____ telefon
 37 38 39

_____ ett åskväder kan bli skadade. Det är också farligt att söka skydd
 40

_____ ett högt träd _____ sitta _____ en båt _____
 41 42 43 44

sjön, _____ åskan går.
 45

Svåra verb

8 A Kontrollera att du vet vad verben betyder och lär dig formerna.

Infinitiv	Presens	Preteritum	Supinum	Perfekt particip
tjuta	tjuter	tjöt	tjutit	–
tvinga	tvingar	tvingade, tvang	tvingat, tvungit	tvingad, tvunget
(töras)	törs	tordes	torts	–
vara	är	var	varit	–
veta	vet	visste	vetat	–
vika	viker	vek	vik(i)t	viken, vikt
vilja	vill	ville	velat	–
vina	viner	ven	vinit	–
vinna	vinner	vann	vunnit	vunnen
vrida	vrider	vred	vridit	vriden
välja	väljer	valde	valt	vald
vänja	vänjer	vande	vant	vand
växa	växer	växte	växt, vuxit	vuxen
äta	äter	ät	ätit	-äten

B Fyll i rätt form av verben.

- Vad _____ ni till middag i går?
äta
- Fisk. Vi brukar _____ fisk en gång i veckan. Men barnen
äta
gillar inte fisk, så det är inte alltid som maten blir upp-_____.
äta
- 2 Vems billarm är det som _____? Jag blir galen av att höra det
tjuta
_____. Det _____ i går och i dag har det också _____.
tjuta tjuta tjuta
- 3 – Vem tror du kommer att bli _____ till Lucia?
välja
- Jag tror att de flesta _____ nummer åtta, men om jag satt
välja
i juryn skulle jag _____ nummer tre, för hon ser så glad ut.
välja
- 4 – Vet du att Gudrun har _____ på Lotto?
vinna
- Nej, det visste jag inte.

– Hon _____ också 10 000 kronor på tips förra veckan.
vinna

Det är konstigt vad en del människor har tur. De _____ jämt.
vinna

5 Vi kommer nog aldrig att _____ oss vid det svenska klimatet,
vänja

men maten har vi _____ oss vid nu.
vänja

6 – _____ de här servetterna! Vet du hur man _____ servetter?
vika vika

– Ja, jag _____ alla servetterna till festen i lördags och alla sa att de
vika

var fint _____.
vika

Ordbildning

9 Fyll i rätt form av ord som är släkt med de *kursiverade* orden.

1 De första som hade något som liknade papper och penna var *egyptierna*. Det första papperet tillverkades i _____.

2 Innan man kunde trycka böcker var man tvungen att *skriva av* en bok om man ville ha flera exemplar av den. De första bokkopiorna var _____.

3 Boktryckarkonsten innebar en stor *revolution*. Det var också _____ när tysken Gutenberg utvecklade boktryckarkonsten i mitten av 1400-talet.

4 Det finns tidningar av olika slag, t ex morgontidningar, kvällstidningar och veckotidningar. Morgontidningarna säljs mest genom *prenumeration*. Det är många som _____ på Dagens Nyheter.

- 5 På en tidning finns det olika avdelningar eller *redaktioner* som sysslar med
t ex ekonomi, utrikes- och inrikesnyheter och sport. På en stor tidning arbetar många
_____.
- 6 När en film har haft premiär kan man läsa vad tidningens *filmkritiker* skriver om den.
Det kan vara intressant att läsa om filmen har fått bra eller dålig _____.
- 7 På familjesidan hittar man födelse- och dödsannonser. Där _____
också födelsedagar, utnämningar och andra viktiga familjehändelser.
- 8 En *tecknad* film består av tusentals små _____ vars figurer
med teknikens hjälp kan tala och röra sig.

Du kan läsa mer om massmedier på s 250–255 i **Nya Mål 3**.

Öva allt

- 10 Fyll i rätt form av orden under linjerna. Där det står *hennes/sin* ska du välja rätt alternativ. Tänk på ordföljd, tempus, bestämd/obestämd form osv. Om det står P under linjen ska du skriva en preposition.

Orm i triangeldrama

En ovanlig rättegång _____ *inleds* _____ Sundsvall nästa månad. Bakgrunden
inled p

P _____ rättegång _____ är _____ händelse _____ som utspelades _____ juni.
P

En kvinna, gift med en sjökapten, _____ bjud _____ hem en manlig arbetskamrat till

_____ hennes/sin sommarstuga. _____ sjökapten _____, som inte _____ var
hennes/sin

hemma _____ P tio månader, ville överraska hustrun och _____ meddela • inte

_____ att han _____ kom _____ 14 _____ dag _____ tidigare än

beräknat. Han _____ direkt _____ eftersom han
 åk P sommarstuga

_____ att hustrun var där. När kvinnan _____
 tro hör • bil P

_____ , _____ att det var _____ make. Hon
 gård hon • förstå hennes/sin

_____ att gömma sig i _____
 övertala • arbetskamrat garderob

_____ källaren. Hon _____ sedan _____ . Efter några timmar
 P lås garderob

_____ skrik _____ källaren. Det visade sig att när
 äkta par • hör P

_____ in _____ ,
 arbetskamrat • rusa P garderob

_____ en orm som _____ där. Efter några
 han • bli biten P ligg

timmar _____ svullna och _____ rädd och
 ben • börja han • bli

_____ på hjälp. Han _____ sjukhus för vård.
 ropa få • föra P

_____ förklara _____ make att
 kvinna • försök P hennes/sin

_____ nog var en inbrottstjuv.
 arbetskamrat

_____ nu _____
 sjökapten • anklaga arbetskamrat

_____ inbrott. _____ i sin tur
 P arbetskamrat • anklaga

_____ förtal och vill ha skadestånd för sveda och värk samt
 kvinna P

_____ lidande. Han _____ att _____
 psykisk anse ormbett • förvärra

_____ av det faktum att han blev inlåst. Det finns inga andra
 vittne P händelse

Grammatikregister

I övningsboken till **Nya Mål 3** behandlas följande grammatiska moment.

Ordföljd

- Kap 1 s 10 (huvudsats)
- Kap 2 s 26 (bisats)
- Kap 4 s 61
- Kap 7 s 114

Substantivets pluraländelser

- Kap 1 s 13

Bestämd och obestämd form av substantiv

- Kap 1 s 15
- Kap 5 s 75
- Kap 8 s 129
- Kap 10 s 164

Böjning av substantiv och adjektiv

- Kap 2 s 28
- Kap 6 s 93

Adjektivets komparation

- Kap 7 s 106

Tempus

- Kap 3 s 42 (tempussystemet, tempusharmoni)
- Kap 4 s 58 (preteritum – perfekt)
- Kap 5 s 73 (futurum)
- Kap 9 s 144 (preteritum – perfekt)

Passivum

- Kap 3 s 46 (s-passiv)
- Kap 8 s 128 (passiv med *bli* + perfekt particip)

Perfekt particip

- Kap 8 s 126

Skulle

- Kap 6 s 88

Transitiva och intransitiva verb

- Kap 4 s 60

Tycka, tänka, tro

- Kap 4 s 55

Partikelverb

- Kap 7 s 116
- Kap 8 s 131
- Kap 9 s 145

Svåra verb

- Kap 1 s 20 (*be–böra*)
- Kap 2 s 36 (*dra–försvinna*)
- Kap 3 s 49 (*gala–göra*)
- Kap 4 s 65 (*ha–kunna*)
- Kap 5 s 80 (*le–nysa*)
- Kap 6 s 98 (*pipa–skina*)

- Kap 7 s 118 (*skjuta–slåss*)
- Kap 8 s 133 (*smyga–stå*)
- Kap 9 s 148 (*stöd/j/a–tiga*)
- Kap 10 s 168 (*tjuta–äta*)

Possessiva pronomen

- Kap 2 s 30

Relativa pronomen och adverb

- Kap 7 s 109

Ingen – inte någon

- Kap 5 s 77

All – hel

- Kap 10 s 159

Lik – likadan

- Kap 10 s 161

Prepositioner

- Kap 1 s 16 (vid tid)
- Kap 2 s 33 (vid rum)
- Kap 3 s 47 (vid känslor och attityder)
- Kap 4 s 62 (vid tid)
- Kap 4 s 64 (vid kroppsdelar)
- Kap 10 s 166

Konjunktioner

- Kap 5 s 78 (samordnande)
- Kap 6 s 94 (underordnande)
- Kap 10 s 166

Att – som

- Kap 9 s 143

Satsförkortningar

- Kap 3 s 44

Indirekt tal

- Kap 6 s 90
- Kap 10 s 161

Emfatisk omskrivning

- Kap 9 s 140

Stavning

- Kap 1 s 9 (en eller två konsonanter)
- Kap 2 s 25 (m-ljudet)
- Kap 3 s 41 (n-ljudet)
- Kap 4 s 57 (ng-ljudet)
- Kap 5 s 71 (j-ljudet)
- Kap 6 s 86 (sj-ljudet)
- Kap 7 s 105 (tj-ljudet)
- Kap 8 s 124 (å-ljud)
- Kap 9 s 139 (ä-ljud och e-ljud)
- Kap 10 s 154 (blandade övningar)

Personnamn

Följande personnamn (förnamn) förekommer i boken. Namn med asterisk (*) är utländska. Övriga namn uppfattas som svenska men är ofta inlånade och vanliga även i andra länder. Flicknamn är markerade med *fl* och pojknamn med *p*.

Agnes *fl*
Aina *fl*
Alexander *p*
Alfred *p*
*Ali *p*
Alice *fl*
Anders *p*
Anette *fl*
*Angelique *fl*
Anita *fl*
Ann *fl*
Anna *fl*
Annika *fl*
Arvid *p*
Astrid *fl*
August *p*
Axel *p*
*Azar *fl*

Bengt *p*
Beppe *p*
Bertil *p*
Birger *p*
Birgitta *fl*
Björn *p*
Bo *p*
Britta *fl*
Börje *p*

Carina *fl*
*Carlos *p*
*Carmen *fl*
*Chin *fl*
Claes *p*
Christer *p*

Daniel *p*
David *p*

Ebba *fl*
*Eduardo *p*
Ellen *fl*
Elsa *fl*
Emil *p*
Emily *fl*
Emilia *fl*
Emma *fl*
Eric, Erik *p*

Eskil *p*
Eva *fl*
Fanny *fl*
*Fariba *fl*
*Fataneh *fl*

*Gabor *p*
Gabriel *p*
Gudrun *fl*
Gunilla *fl*
Gustav *p*
Göran *p*
Gösta *p*

Harriet *fl*
Harry *p*
Helena *fl*
Henrik *p*

Ingrid *fl*
Irene *fl*
Ivar *p*

Jakob *p*
Jan *p*
*Janina *fl*
Jenny *fl*
Joakim *p*
Johan *p*
Johannes *p*
John *p*
*José *p*
*Juan *p*
Julia *fl*
*Julie *fl*
*Julio *p*
*Juri *p*

Kalle (av Karl) *p*
Karin *fl*
Karl *p*
Karolina *fl*
Katarina *fl*
Katinka *fl*
Kerstin *fl*
Kjell *p*
Kurt *p*

Lars *p*
Lasse (av Lars) *p*
Lena *fl*
Lennart *p*
*Lin *fl*
Lina *fl*
Lisa *fl*
Lisbet *fl*
Lotta *fl*
Lucia *fl*
Lydia *fl*

Magnus *p*
Malin *fl*
*Manuel *p*
*Marcello *p*
Maria *fl*
Margareta *fl*
Marika *fl*
Martin *p*
*Martti *p*
*Mary *fl*
Mattias *p*
Max *p*
Mia *fl*
*Mitra *fl*
*Mohammad,
Mohammed *p*
Mona *fl*
Monica *fl*
Mårten *p*

Nils *p*
Nina *fl*

Olga *fl*
Olle (av Olof) *p*
Olof *p*
Oskar, Oscar *p*
Ove *p*

Patrik *p*
Pelle (av Per) *p*
Per *p*
Peter *p*
*Philip *p*
*Reza *p*

Rune *p*
*Said *p*
Samuel *p*
Sara *fl*
Selma *fl*
Siri *fl*
Siv *fl*
Stefan *p*
Stina *fl*
Sune *p*
Sven *p*

Tomas *p*
Tor *p*
Tore *p*
Torsten *p*
Torun *fl*

Ulf *p*
Ulla *fl*

Viktoria *fl*
*Wanda *fl*

Yvonne *fl*

Åke *p*

Källförteckning till
bilderna

Harriet Risérus · Margareta Lindström · Gunilla Serin

Nya Mål 3 · Övningsbok

■ *Nya Mål 3* är en lärobok i svenska som andraspråk. Boken (best nr 27-50589-8) är avsedd för kurser på nivån efter sfi (svenska för invandrare) inom den kommunala vuxenutbildningen eller inom andra skolformer för vuxna.

Övningsboken innehåller material till alla kapitel i läroboken. Övningsboken går också att använda helt fristående från läroboken. Lösningar till alla bundna övningar finns i ett separat *Facit* (best nr 27-50596-0).

Grammatikövningarna i övningsboken har hänvisningar till *Målgrammatiken* som finns på ett flertal språk.

27-50266-x	Svensk grammatik på albanska
27-50147-7	Svensk grammatik på arabiska
27-50252-x	Svensk grammatik på engelska
27-50256-2	Svensk grammatik på finska
27-50251-1	Svensk grammatik på franska
27-50143-4	Svensk grammatik på grekiska
27-50243-0	Svensk grammatik på persiska
27-50245-7	Svensk grammatik på polska
27-50148-5	Svensk grammatik på rumänska
27-50264-3	Svensk grammatik på ryska
27-50145-0	Svensk grammatik på serbokroatiska
27-50258-9	Svensk grammatik på somaliska
27-50255-4	Svensk grammatik på spanska
27-50149-3	Svensk grammatik på svenska
27-50267-8	Svensk grammatik på thailändska
27-50260-0	Svensk grammatik på tigrinska
27-50247-3	Svensk grammatik på turkiska
27-50249-x	Svensk grammatik på tyska
27-50265-1	Svensk grammatik på vietnamesiska